

Vergroting van het zicht op het eigen gedrag bij leerlingen.
Een werkwijze verbonden aan de cyclus van het handelingsgericht werken.

Wendy Buiting
Gerard Doustraat 8
8021 EP Zwolle
w.buiting@kpz.nl
Studentnummer: 960126001

Bachelorthesisbegeider: E. de Gelder
Onderzoekscoördinator: M. Oostveen
Parkschool Zwolle

Katholiek Pabo Zwolle
Mei 2017

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksverslag van het onderzoek dat is uitgevoerd op de Parkschool in Zwolle. Het onderzoeksproces heeft 8 maanden geduurd. Dit is het eerste onderzoek op de Parkschool binnen het domein van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het doel van het onderzoek is de vergroting van het zelfinzicht bij de leerling. In het onderzoek wordt de mogelijkheid van de toepassing van de cyclus van het handelingsgericht werken bij dit proces onderzocht.

Graag wil ik alle mensen bedanken die mee hebben geholpen aan de realisering van dit onderzoeksverslag. Hieronder noem ik enkele mensen in het bijzonder.

Allereerst wil ik de leerkrachten uit de bovenbouw van de Parkschool hartelijk danken voor hun medewerking. Zij waren flexibel en geïnteresseerd in het onderwerp en hebben zich goed inzet tijdens de uitvoering van het ontwerp. Zij hebben meegedacht en adviezen gegeven waar mogelijk. Verder wil ik mijn dank betuigen aan de onderzoekscoördinator Monique Oostveen en de directie Martin Sangers en Danny Bergman.

Tot slot wil ik de docenten van de Katholieke Pabo Zwolle bedanken voor de kennis over en de begeleiding van het onderzoeksproces. In het bijzonder wil ik Erna de Gelder bedanken voor haar adviezen en ondersteuning. Ik heb veel gehad aan haar kennis en inzichten tijdens het onderzoeksproces.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Samenvatting	5
Summary.....	6
1. Introductie	7
1.1 Aanleiding en praktijkprobleem.....	7
1.2 Oriëntatie onderwerp.....	7
1.3 Relevantie en actualiteit van het onderwerp.....	8
1.4 Onderzoeksdoel.....	8
1.5 Begripsverheldering.....	8
1.6 Hoofd- en deelvragen.....	10
1.7 Structuur thesis.....	10
2. Theoretisch kader	11
2.1 Inleiding.....	11
2.2 literatuurstudie.....	11
2.2.1 Wat verstaat de literatuur onder 'inzicht in eigen gedrag'.....	11
2.2.2 Bewustwording en corrigeren van eigen gedrag.....	12
2.2.3 Wat kenmerkt de HGW-fase 'begrijpen'.....	13
2.2.4 Gesprekken voeren met leerlingen.....	14
2.2.5 Welke kennis en vaardigheden kan de leerkracht inzetten in de fase begrijpen?.....	16
2.3 Conclusie literatuur studie.....	18
3. Vooronderzoek.....	19
3.1 methode vooronderzoek.....	19
3.1.1 Methoden van dataverzameling gericht op de leerkrachten.....	19
3.1.2 Methoden van dataverzameling gericht op de methode KanVAS.....	19
3.2 Resultaten vooronderzoek.....	19
3.2.1 Huidige situatie leerkrachten.....	19
3.2.2 Huidige resultaten KanVAS bovenbouw.....	20
3.3 Conclusies vooronderzoek.....	21
3.3.1 Conclusie huidige situatie leerkrachten.....	21
3.3.2 Zorg gebieden.....	21
4. Onderzoek naar het ontwerp.....	22
4.1 Methode onderzoek naar ontwerp.....	22
4.1.1 Ontwerpcriteria.....	22
4.1.2 Omschrijving ontwerp.....	22
4.1.3 Monitoren ontwerp.....	23
4.1.4 Meten.....	24
4.2 Resultaten onderzoek naar ontwerp.....	25
4.2.1 Resultaten monitoren ontwerp.....	25
4.2.2 Resultaten meten van het ontwerp: vragenlijst zelfinzicht.....	26
4.2.3 Resultaten meten van het ontwerp: toepassing gespreksvaardigheden.....	27
4.3 Conclusie onderzoek naar ontwerp.....	29
5. Discussie.....	30
5.1 Beperkingen, vervolgvragen, discussiepunten en aanbevelingen voor de praktijk.....	30
5.2 Suggesties voor vervolgonderzoek.....	30
Literatuur	32

Bijlagen	34
Bijlage A: Evaluatie onderzoeksproces.....	35
Bijlage B: Verklaring inzake oorspronkelijkheid en gedragscode onderzoek	36
Bijlage C: Verklaring inzake uitvoeren van het onderzoeksontwerp	37
Bijlage D: Vragenlijst huidige gespreksaanpak	38
Bijlage E: Aandachtspunten voor het afnemen van interviews met kinderen (Delfos, 2005).....	44
Bijlage F: Antwoorden vragenlijst huidige gespreksaanpak	46
Bijlage G: Vragenlijst zelfinzicht en regulatie leerling.....	52
Bijlage H: ontworpen gespreksformats	53
Bijlage I: Observatieformulier toepassing gespreksvaardigheden eerste gesprek.....	57
Bijlage J: Observatieformulier toepassing gespreksvaardigheden tweede en derde gesprek	60
Bijlage K: Logboek.....	63
Bijlage L: Antwoorden van het evaluatie interview over het ontwerp	65
Bijlage M: Resultaten vragenlijsten over zelfinzicht en regulatie van de leerlingen	70
Bijlage N: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling A1	76
Bijlage O: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling A2	88
Bijlage P: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling B1.....	98
Bijlage Q: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling C1.....	110
Bijlage R: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling C2.....	124

Samenvatting

De aanleiding van dit onderzoek is de behoefte van het team van de Parkschool aan manieren waarop men om kan gaan met afwijkende resultaten van de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Het team is van mening dat er maatregelen moeten worden ondernomen als de resultaten van een leerling hier om vragen. Op de Parkschool wordt gewerkt vanuit de cyclus van het handelingsgericht werken (HGW) waarbij adaptief onderwijs en doeltreffende leerlingbegeleiding centraal staat. Middels dit onderzoek wordt gekeken op welke manier deze cyclus kan worden ingezet voor de verbetering van afwijkende resultaten gemeten door KanVAS, het volg- en advies systeem voor de sociaal-emotionele ontwikkeling op de Parkschool. Zowel leerkrachten als leerlingen moeten inzicht krijgen in het (eigen) gedrag.

De onderzoeksvraag luidt: 'Hoe kunnen de leerkrachten in de bovenbouw in de HGW-fase 'begrijpen' het inzicht van leerlingen in eigen gedrag begeleiden?'

Om goed zicht te krijgen op de behoeften van de leerling en de mate waarin de leerling zicht heeft op eigen gedrag, gaat de leerkracht met de leerling in gesprek. De gespreksopbouw en aandacht die Delfos (2005) heeft voor metacommunicatie bevordert het aandeel van de leerling in het gesprek. Daarnaast is de toepassing van de aandachtspunten bij de actieve luisterhouding, tijdens het doorvragen en samenvatten van belang voor een kwalitatief goed gesprek (Cornelissen, 2008). Om een blijvende gedragsverandering teweeg te brengen moet de leerkracht leerlingen volgens Ryan en Deci (2000) intrinsiek motiveren. De basis hiervoor is volgens Ryan en Deci de aanwezigheid van een competent en autonoom gevoel bij de leerling en is een goede relatie tussen leerkracht en leerling een vereiste. Leerlingen moeten zich verbonden, betrokken en gewaardeerd voelen om het beste uit zichzelf te kunnen halen. Wanneer dit gevoel aanwezig is, kan dit leiden van extrinsieke motivatie tot intrinsieke motivatie en regulatie.

Het ontwerp is een handleiding met gespreksformats met een eenduidige en gestructureerde aanpak voor alle leerkrachten in de bovenbouw. Daarbij wordt aandacht geschonken aan essentiële gespreksvoorwaarden en de stimulatie van de intrinsieke motivatie. Een aanpak die aansluit bij de behoeften en gevoelens van de leerling. De leerkrachten hebben ieder drie gesprekken gevoerd met twee leerlingen. Zowel voor als na afloop van die gesprekken hebben de leerkrachten een vragenlijst over het zelfinzicht en regulatie van de leerlingen ingevuld. De gesprekken zijn opgenomen, uitgeschreven en voorzien van feedback die gericht is op de toegepaste gesprekstechnieken en communicatievoorwaarden. Na afloop is beoordeeld of de gesprekstechnieken en communicatievoorwaarden effectief zijn toegepast en of de leerkrachten hiermee het zelfinzicht hebben bevorderd.

Uit het onderzoek naar het ontwerp lijkt geconcludeerd te kunnen worden dat de leerlingen vooruitgang hebben geboekt in het zelfinzicht. De leerkrachten hebben dit gestimuleerd door middel van gesprekken waarin veel ruimte werd gecreëerd voor de leerling en waarin werd aangesloten op de onderwijsbehoeften van de leerling. De gesprekstechnieken die hiervoor het meest zijn ingezet zijn het stellen van gesloten vragen, het doorvragen en het stellen van open vragen. Na analyse van de gesprekken kan worden geconcludeerd dat er veel winst te behalen valt bij het stellen van open vragen en het doorvragen. Deze vraagstelling wordt het meest ingezet maar tegelijkertijd hebben de leerkrachten de meeste moeite om deze vraagtechnieken effectief in te zetten. Dit is wel van belang aangezien de leerling zich onbegrepen en onzeker kan gaan voelen als de leerling niet weet wat de leerkracht met de vraagstelling bedoelt of wat er van hem/haar verwacht wordt.

Summary

The reason for this research is the need of the team members from Parkschool Zwolle to know more about the ways of dealing with deviating results of the social-emotional development of the pupils. The team finds that measures need to be taken if 'pupils results' ask for this. Parkschool Zwolle is working with the cycle of the act of goals in which the main points are: adaptive education and effective pupil support. By means of this research the team is looking for a way to use the cycles to improve deviant results from KanVAS. KanVAS is the trail and advice system for the social-emotional development. Both teacher and pupil need to have knowledge of their own behaviour.

The main question for this research is: 'How is it possible for teachers in the upper classes to give their pupils sense of their own behaviour in the phase 'understanding' of the 'act of goals.'

To learn more about the need of the pupils and their degree of self-awareness, the teacher will have a conversation with the pupil. The teacher can give the pupil a major role during the conversation because by applying construction of the conversations and by having attention for metacommunication of Delfos (2005). In addition it is important to apply the points of attention during active listening, interrogating and summarizing to get a well-qualified conversation (Cornelissen, 2008). According to Ryan and Deci (2000) you need to motivate pupils intrinsic to get a continuing change of behaviour. Ryan and Deci (2000) say that the foundation for this is an autonomic en competent pupil. This requires a good connection between teacher and pupil. Pupils need to feel appraised, involved and appreciated to get the best out of themselves. When they experience this, it can change their extrinsic motivation into intrinsic motivation and regulation.

The design is a manual with unambiguous en structured conversation formats for all the teachers of the upper classes. In addition they will give attention to the essential conditions for good conversations and the stimulation of the intrinsic motivation, an approach that connects the needs en feelings of the pupils. All the teachers had three conversations with two different pupils. Before and after the conversations the teachers filled in a questionnaire about the self-understanding and regulation of the pupils. All the conversations are recorded, written out and equipped with feedback. The teachers got feedback on the applied conversation techniques and communication conditions. Afterwards the effectivity of the conversation techniques and the communication conditions has been reviewed. Also the improvement of the self-awareness is examined.

After research on the design it seems possible to conclude that the self-awareness of the pupils is enlarged. To accomplish the enlargement of self-awareness, teachers created conversations in which the pupils played a major role. The teachers also tried to satisfy the educational needs of the pupils as good as possible. The conversation techniques that were used the most to accomplish this, are closed questions, interrogating and open questions. After analysing the conversations, it can be concluded that open questions and interrogating didn't show an optimal result. These conversation techniques are used most often but at the same time these techniques seem to be the most difficult to use effectively amongst teachers. These techniques are important. When a pupil does not know what the teacher means or what the teacher wants the pupil to do, the pupil might become insecure or not understood.

1. Introductie

De Parkschool Zwolle is een openbare school in het centrum van Zwolle en is opgericht in 1867. De school telt 300 leerlingen verdeeld over 11 groepen. De leerlingen zijn voornamelijk afkomstig uit de wijken Veerralle, Kamperpoort, de binnenstad van Zwolle en Assendorp.

De Parkschool is een reguliere school en is momenteel op meerdere gebieden in ontwikkeling. Op zowel didactisch al pedagogisch gebied worden veel nieuwe afspraken gemaakt en veranderingen doorgevoerd. Binnen de school wordt hier veel over gesproken en men is bezig met het herformuleren van de visie. Een veilig klimaat binnen de school is één van de hoofdonderwerpen. Daarnaast biedt de Parkschool adaptief onderwijs en de lesstof wordt binnen de klassen op ten minste drie verschillende niveaus aangeboden. De lessen worden opgebouwd volgens het directe instructiemodel. Wanneer een leerling uitvallende of afwijkende resultaten heeft binnen de vakgebieden en/of op sociaal-emotioneel gebied, werkt de school met de cyclus van het handelingsgericht werken.

1.1 Aanleiding en praktijkprobleem

De afgelopen schooljaren heeft het onderzoek van de academische opleidingsstudent op de Parkschool zich gericht op het verbeteren van de woordenschat. Dit schooljaar is besloten dat de focus van het onderzoek verlegd kan worden naar een andere schoolontwikkelingsvraag, aangezien men voldoende kennis heeft opgedaan binnen het vorige onderwerp. Het huidige onderwerp is naar voren gekomen na gesprekken met de onderzoekcoördinator, directie en student, over nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden binnen de school en het team. De Parkschool wil de leerlingen orde, rust en regelmaat bieden en hen stimuleren bij de ontwikkeling van zelfkennis, zelfvertrouwen en positief gedrag. Dit ontwikkelingsdoel behoort bij de sociaal-emotionele vorming. Voor de sociaal-emotionele vorming gebruikt de school de methode kanjertraining. Bij de kanjertraining wordt gebruik gemaakt van het kanjer volg- en adviessysteem KanVAS. Met dit volg- en adviessysteem wordt in kaart gebracht hoe leerlingen naar zichzelf kijken, hoe leerkrachten naar leerlingen kijken en hoe sociaal vaardig leerlingen zijn.

Eén van de gebieden van schoolontwikkeling houdt zich bezig met de vervolgstappen die worden ondernomen naar aanleiding van de resultaten. Gedurende het schooljaar wordt het volg- en advies systeem van KanVAS tweemaal ingezet om de sociaal- emotionele vorming te meten. Uit de resultaten van de docentvragenlijst blijkt dat de bovenbouwleerkrachten op de Parkschool op sociaal-emotioneel gebied de meeste uitval of signaleren op het gebied van concentratie en het tonen van onrustig/verstoring gedrag. Leerkrachten geven echter aan dat zij het lastig vinden wat de eventuele vervolgstappen/maatregelen zijn, wanneer de uitslagen van een leerling hierom vragen. Vanuit de directie wordt geconstateerd dat er weinig tot niets wordt gedaan met de uitslagen van deze vragenlijsten en de directie vindt dat hier verandering in moet komen. Daarnaast ondervinden de leerkrachten de afgelopen maanden problemen met leerlingen die zich respectloos gedragen naar leerkrachten en andere leerlingen. Dit veroorzaakt onderlinge spanningen en de leerkrachten willen graag handvatten hoe hier mee om kan worden gegaan.

1.2 Oriëntatie onderwerp

Zorgen die voortkomen uit de uitslagen van het kanjer volg- en adviessysteem KanVAS en de problemen waar leerkrachten van de bovenbouw dagelijks tegenaan lopen, moeten worden aangepakt. Om de problemen aan te pakken, moet eerst de oorzaak van het probleem worden achterhaald. Wanneer leerkracht en leerling weten wat de oorzaak van deze

problemen is, kan er een onderwijsbehoefte worden geformuleerd. Om de oorzaak van het probleem en de bijbehorende onderwijsbehoefte(n) te achterhalen, kan de leerkracht met de leerling in gesprek gaan. Pameijer, Beukering, Lange, Schulpen en Veire (2012) geven het volgende aan: 'naast dat jou dit als leerkracht informatie oplevert, je ook de motivatie stimuleert en het 'eigenaarschap' van leerlingen bij hun ontwikkeling' (p.81).

1.3 Relevantie en actualiteit van het onderwerp

(Pameijer, et al., 2012) stellen dat vroegtijdig signaleren van leer- en gedragsproblemen een belangrijk aspect is van adaptief onderwijs. Er moet echter wel direct na het signaleren van deze leer- en gedragsproblemen een planmatige en doelgerichte aanpak komen, om het effectief te laten zijn. Op de Parkschool maakt men bij problemen gebruik van de HGW cyclus. Tot nu toe wordt de HGW cyclus alleen gevolgd bij leerlingen die dermate afwijken van de reguliere leerlijn op sociaal-emotioneel of didactisch gebied, dat er ook instanties van buitenaf bij de situatie worden betrokken. Het is in het belang van de leerling zelf en het klassenklimaat, dat leerkrachten al eerder bij signalen die wijzen op uitval binnen de sociaal emotionele competenties handelen, om te zorgen voor verbetering. Uitval op bijvoorbeeld competenties als zelfmanagement, besef hebben van de ander, of het kunnen hanteren van relaties, hebben niet alleen invloed op het functioneren van de leerling zelf, maar kunnen ook andere leerlingen beïnvloeden/storen. Volgens Overveld (2012) kan het aanleren van sociaal emotionele vaardigheden en daardoor aanpassing van leerlinggedrag bijdragen aan het verwezenlijken van een veilige leer- en leefomgeving. Leerlingen moeten eerst op de hoogte zijn van hun eigen gedrag om hier iets aan te kunnen veranderen. Uitspraken van Kostons, Donker en Opdenakker (2014) over de mate waarin de leerlingen op het gebied van metacognitie en motivationeel/affectief competent zijn, kunnen worden gerelateerd aan de mate waarin een leerling beschikt over het zicht op het eigen gedrag. Om een blijvende gedragsverandering teweeg te brengen, moet je de leerlingen volgens Ryan en Deci (2000) intrinsiek motiveren. De basis hiervoor is volgens Ryan en Deci (2000) de aanwezigheid van een competent, autonoom gevoel bij de leerling en een goede relatie tussen leerkracht en leerling hiervoor vereiste. In gesprek gaan over onderwijsbehoeften en tegelijkertijd tegemoet komen aan voorwaarden om een leerling intrinsiek te motiveren is ingewikkeld. (Delfos, 2005, p.75): 'Een gesprek met een kind heeft zijn eigen kenmerken en zijn eigen mogelijkheden. Deze worden vaak teniet gedaan, doordat een volwassene graag zijn of haar 'ei' kwijt wil. Voor de leerlingen betekent dit vaak dat zij het gesprek als 'moeilijk doen' ervaren omdat het met enige spanning gepaard gaat.'

1.4 Onderzoeksdoel

Aan het eind van dit onderzoek ligt er een ontwerp klaar die de leerkrachten in de bovenbouw handvatten bieden om de leerlingen zicht te geven op het eigen gedrag. In het kader van het onderzoek wordt gesproken over de gedragingen uit de KanVAS vragenlijsten waar de leerling oranje op scoort. Binnen het onderzoek wordt gekeken in hoeverre de cyclus van het handelingsgericht werken, die men op school toepast, hier een rol in kan spelen.

1.5 Begripsverheldering

- Opvallend/uitvallend gedrag KanVAS: Een oranje score is opvallend in negatieve zin op sociaal emotioneel gebied. Een rode score is zorgwekkend op sociaal emotioneel gebied (Stichting Kanjertraining, 2016).
- Onderwijsbehoeften: vertaling van behoeften die een leerling heeft om een bepaald doel te bereiken. Verwoording van de aanpak die zal leiden tot een positief effect. (Pameijer, van Beukering & Lange, 2011).

- Handelingsgericht werken: (Pameijer, et al., 2011, p.7): 'HGW maakt adaptief onderwijs en doeltreffende leerlingbegeleiding concreet, zodat een schoolteam effectief kan omgaan met verschillen tussen leerlingen.'
- Zicht op eigen gedrag: 'Je onderzoekt waar je goed en minder goed in bent. Je weet wat je leuk vindt en wat het beste bij je past. Met gevoelens kun je omgaan en je stemt af op anderen. Kritiek gebruik je in je voordeel en je begrijpt dat je van tegenslagen kunt leren. Je weet wat je wil en gaat daar ook voor.' (Houkema, Steenbergen-Penterman & Janssen, 2016, p.7).
- Zelfsturing: (Bolt & Aarsen, 2010, p.9): 'Het gaat om aansturing door het kind zelf en inzicht in het eigen handelen, zodat het kind 'eigenaar' wordt van zijn eigen gedrag en als een kleine kapitein zelf het roer in handen neemt en richting geeft aan zijn eigen handelen.'
- Zelfregulatie: (SLO, 2015): 'Simpel gezegd zorgt zelfregulatie voor efficiënter leren, omdat de lerende de leeromgeving beter kan structureren en zich meer bewust is van het leerproces. Zelfregulatie is een cyclisch proces waarbij verschillende vaardigheden betrokken zijn. Centraal in dit proces staat het formuleren van een leerdoel op basis van kennis en ervaring uit het verleden (reflectie). Het leerdoel wordt vervolgens nagestreefd door het maken van een planning, het monitoren van gedrag en het reflecteren op het leerproces. Hierbij is het van belang dat leerlingen de motivatie hebben om zelfregulerend te werk te gaan.'
- Metacognitieve leerstrategieën: (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014, p.6): 'Metacognitie verwijst naar leerstrategieën om de cognitie te controleren en te reguleren.' Het gaat over een proces waarin de leerling zichzelf zowel voor, tijdens als na een taak steeds afvraagt of de aanpak goed is, wat er eventueel anders kan en hoe. (Kostons, et al., 2014, p.20): 'Als leerlingen beschikken over metacognitieve kennis weten ze wat het doel is van een taak/opdracht en hoe ze met hun eigen kennis en vaardigheden die taak/opdracht het beste (dus: met welke leerstrategieën) kunnen aanpakken.'
- Motivationeel/affektieve leerstrategieën: Kostons, Donker en Opdenakker (2014) verwijzen naar een definiëring van (Boekaerts, 1999): 'Motivatatie en affect, omvatten alle motivationele opvattingen over of (emotionele) reacties op zichzelf in relatie tot de taak'. Dit gaat over de mate waarin een leerling zichzelf kan motiveren om aan een taak te werken.
- Intrinsieke motivatie: (Ryan & Deci, 2000): 'Perhaps no single phenomenon reflects the positive potential of human nature as much as intrinsic motivation, the inherent tendency to seek out novelty and challenges, to extend and exercise one's capacities, to explore and to learn.' De aanwezigheid van intrinsieke motivatie is essentieel om tot leren te kunnen komen en om uitdagingen aan te gaan. (Reijnen, 2014): 'Intrinsieke motivatie is de motivatie die vanuit de persoon zelf komt. Als een persoon intrinsiek gemotiveerd is voert hij een handeling uit omdat hij het graag wil, niet omdat hij van buiten af wordt gemotiveerd dit te doen zoals bij extrinsieke motivatie.'
- Relatie: Volgens Stevens (2004) is relatie een basisbehoefte van de mens en daarnaast een van de drie behoeften om tot welbevinden, motivatie, inzet en zin in leren te komen. Wanneer een leerling weet dat anderen hem/haar waarderen en met de leerling om willen gaan, wordt er aan de behoefte relatie voldaan.
- Competentie: Volgens Stevens (2004) is competentie ook een basisbehoefte van de mens. Wanneer de leerling in zijn/haar eigen kunnen gelooft en hier plezier in heeft, is er sprake van een competent gevoel.

- Autonomie: Volgens Stevens (2004) is autonomie het gevoel om iets zelf te kunnen. De omgeving moet de eigenheid van de leerling hierin respecteren. Een autonoom gevoel is ook een basisbehoefte van de mens.

1.6 Hoofd- en deelvragen

Hoofdvraag:

Hoe kunnen de leerkrachten in de bovenbouw in de HGW-fase 'begrijpen' het inzicht van leerlingen in eigen gedrag begeleiden?

Deelvragen generieke kennis:

1. Wat wordt er in de literatuur verstaan onder 'inzicht in eigen gedrag'?
2. Hoe creëert een leerkracht bij een leerling bewustwording en de bereidheid tot corrigeren van eigen het gedrag te weeg?
3. Wat kenmerkt de HGW fase 'begrijpen'?
4. Welke kennis en vaardigheden kan de leerkracht inzetten in de fase 'begrijpen'?
5. Hoe voert de leerkracht gesprekken met de leerlingen?

Deelvragen context kennis:

6. Op welke manier gaan de leerkrachten nu in gesprek met leerlingen?
7. Op welke gebieden wordt volgens KanVAS door de leerlingen en de leerkrachten de meeste 'opvallende resultaten' geconstateerd.

1.7 Structuur thesis

Dit onderzoeksverslag is op de volgende wijze opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt antwoord gegeven op de vragen over de generieke kennis. In hoofdstuk 3, het vooronderzoek, worden uitspraken gedaan over de huidige stand van zaken op de Parkschool. De kennis die is verworven uit zowel de theorie als de praktijk, wordt samengevoegd tot een ontwerp in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk worden ook de resultaten van het ontwerp gepresenteerd. In hoofdstuk 5 wordt het ontwerp bediscussieerd. De kwaliteit van het ontwerp wordt besproken en er worden aanbevelingen gedaan voor de beroepspraktijk en de schoolontwikkeling.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de generieke kennis die wordt opgedaan bij het beantwoorden van de deelvragen benoemd. Deze kennis wordt opgedaan middels het bestuderen van literatuur.

2.2 literatuurstudie

2.2.1 Wat verstaat de literatuur onder 'inzicht in eigen gedrag'?

Het hebben van zicht op het eigen gedrag is een onderdeel van zelfsturing. Leerlingen kunnen zich volgens Kostons, Donker en Opdenakker (2014) sturen, als de leerlingen over de leerstrategieën op cognitief, metacognitief en motivationeel/affectief gebied beschikken. Wanneer gesproken wordt over inzicht in het eigen gedrag, dan wordt dit beïnvloed door de mate waarin de leerlingen op het gebied van metacognitie en motivationeel/affectief competent zijn. (Kostons, et al., 2014, p.15): 'Metacognitie verwijst naar leerstrategieën om de cognitie te controleren en te reguleren'. Het gaat over een proces waarin de leerling zichzelf zowel voor, tijdens als na een taak steeds afvraagt of de aanpak goed is, wat er eventueel anders kan en op welke manier. (Kostons, et al., 2014, p.20): 'Als leerlingen beschikken over metacognitieve kennis weten ze wat het doel is van een taak/opdracht en hoe ze met hun eigen kennis en vaardigheden die taak/opdracht het beste (dus: met welke leerstrategieën) kunnen aanpakken.' Wanneer de leerlingen deze kennis hebben, herkennen de leerlingen ook waar eventuele haperingen in dit proces ontstaan. In dit onderzoek gaat het niet over metacognitie bij een specifiek vak, maar over de zelfsturing over het algemeen. De leerling stuurt zichzelf niet alleen tijdens rekenen en taal, maar ook tijdens bijvoorbeeld de leswisselingen of tijdens de instructie. Op deze momenten zijn er ook regels waar de leerling zich aan hoort te houden. De leerling kan zichzelf hierin sturen door middel van het toepassen van strategieën. De strategieën die bij metacognitie aan bod komen zijn als volgt:

Metacognitieve leerstrategieën
Oriënteren: voorbereiden van een leerproces.
Plannen: ontwerpen van een leerproces, voorspellen.
Proces bewaken: leerproces toetsen aan plan, registreren vorderen en (on)begrip.
Diagnosticeren: vaststellen niveau van eigen kennis.
Bijsturen: veranderingen aanbrengen in het leerproces.
Toetsen: controleren of leerstof wordt beheerst.
Evalueren: beoordelen leerproces (in licht van het plan/doel).
Reflecteren: nadenken over leren, leeractiviteiten en ervaringen.

Tabel 1 (Dam & Vermunt, 2013, p.19)

Leerlingen hebben zicht op het eigen gedrag wanneer de leerlingen het proces dat wordt doorlopen door hen bewaakt wordt. Wanneer de leerling tegen moeilijkheden aanloopt, weet de leerling welke acties moeten worden ondernomen en de leerling kan zichzelf hierin (bij)sturen. Hiervoor moeten de leerlingen kunnen reflecteren op het eigen gedrag en de aanpak. Al deze strategieën kunnen samen ook worden gezien als het inzicht in het eigen gedrag. Daarnaast staan de strategieën op motivatie/affectief gebied in verband met het zicht hebben op het eigen gedrag. Kostons, Donker en Opdenakker (2014) verwijzen naar een definiering van (Boekaerts, 1999): 'Motivatatie en affect, omvatten alle motivationele

opvattingen over of (emotionele) reacties op zichzelf in relatie tot de taak'. Dit gaat over de mate waarin een leerling zichzelf kunnen motiveren om aan een taak te werken.

Motivatie/affectieve leerstrategieën.
Attribueren: toeschrijven van leerresultaten aan oorzakelijke factoren.
Motiveren: opbouwen en onderhouden van de wil om te leren.
Concentreren: richten van de aandacht op taakrelevante aspecten.
Zichzelf beoordelen: het afleiden van oordelen over zichzelf als lerende.
Waarderen: subjectieve waarden toekennen ten gunste van de wil te investeren.
Inspannen: verrichten van denkactiviteiten die mentale energie vereisen.
Emoties opwekken: genereren van positieve- en omgaan met negatieve gevoelens.
Verwachten: opbouwen van verachtingen, self-efficacy.

Tabel 2 (Dam & Vermunt, 2013, p.19)

Motivatie is de belangrijkste factor als het gaat om zelfsturing. Zonder (intrinsieke) motivatie is de leerling ook minder of niet in staat om de metacognitieve leerstrategieën toe te passen. Het is belangrijk dat de leerkracht bewust is van deze strategieën zodat de leerkracht weet welke strategieën de leerling moeten worden bijgebracht.

2.2.2 Bewustwording en corrigeren van eigen gedrag.

Krischner en Merriënboer (2013) schrijven in hun artikel over zelfsturing dat leerlingen hierin moeten worden begeleid. Leerlingen kunnen zich pas bewust worden van hun eigen gedrag en aanpak, wanneer de leerlingen weten hoe het moet en hoe dit kan worden bereikt. Dit kan door middel van 'scaffolding'. Hierbij begeleidt de leerkracht het proces dat de leerlingen doorlopen. Dit gebeurt vaak in de vorm van modelling. Bij modelling doet de leerkracht (een deel van) de taak door de verschillende handelingen na te doen en/of te benoemen. Krischner en Merriënboer (2013) hebben hier veel onderzoek naar gedaan en benoemen dat naast het modellen van het cognitieve deel van de taak, het ook belangrijk is om aandacht te schenken aan metacognitieve en motivationele/affectieve aspecten van de taak. Hoe pak ik de taak aan en wat doe ik als ik bijvoorbeeld vastloop. Bij scaffolding neemt de mate waarin de leerkracht de leerling begeleidt in de loop van de tijd af. Het is belangrijk dat een leerling het aangeleerde geleidelijk aan zelfstandig toe gaat passen. Dit klinkt echter gemakkelijker dan het in de werkelijkheid zal gaan. Of een leerling het aangeleerde daadwerkelijk toe gaat/wil passen hangt af van de intrinsieke motivatie van deze leerling. Leerlingen zijn volgens Ryan en Deci (2000) intrinsiek gemotiveerd wanneer de leerlingen bij zichzelf tevredenheid voelen voor het uitvoeren/volbrengen van de activiteit. Volgens hen wordt het wel of niet hebben van intrinsieke motivatie door meerdere dingen beïnvloed. Zo benoemen Ryan en Deci (2000) het belang van het gevoel van competentie en autonomie van een leerling. Wanneer leerlingen zich niet competent en autonoom voelen, zullen de leerlingen nooit tevredenheid voelen en voldoende gemotiveerd zijn, om uitdagingen aan te gaan en om de juiste keuzes te maken. De mate waarin de leerlingen zichzelf competent voelen wordt in grote mate bepaald door de omgeving. De feedback die leerlingen ontvangen en de eventuele beloningen die worden gegeven zijn voorbeelden die het competentie gevoel van de leerlingen beïnvloeden. Wanneer deze positief zijn, zorgt dit dus voor een gevoel van competentie. Toch attenderen Ryan en Deci (2000) op het feit dat een gevoel van competentie alleen niet voldoende is voor het ontwikkelen van intrinsieke motivatie. Wanneer een leerling vooral nadoet wat een leerkracht zegt en daarom lovende woorden ontvangt, dit is niet waardevol genoeg. Gevoelens van competentie moeten samengaan met een gevoel van autonomie. Een leerling moet het gevoel hebben dat hij een keuze heeft, dat gevoelens worden erkent en dat de leerling zichzelf kan sturen. Wanneer hiervoor support is

uit de omgeving en wanneer de leerling dit bij zichzelf erkent, dan pas zorgt dit voor het verbeteren van de intrinsieke motivatie. Er zijn echter ook dingen die leiden tot het verminderen van de intrinsieke motivatie. Voorbeelden zijn alle tastbare beloningen die gerelateerd zijn aan de uitvoering van de taak, dreigingen, deadlines en gedwongen evaluaties. Deze 'druk' zorgt ervoor dat een leerling niet het gevoel heeft dat er een keuze is. De leerling zal niet het gevoel hebben dat er mogelijkheden zijn waarin de leerling zichzelf kan sturen. Er is namelijk maar één juiste uitkomst. Het is dus belangrijk dat de leerkracht de autonomie support. Een derde belangrijke factor voor het ontwikkelen van intrinsieke motivatie is de aanwezigheid van relatie. De leerlingen moeten zich verbonden, betrokken en gewaardeerd voelen om het beste uit zichzelf te kunnen halen. Wanneer de leerlingen zich niet gesteund voelen zullen zij minder snel intrinsiek gemotiveerd zijn. Wanneer dit wel aanwezig is, kan dit juist leiden van extrinsieke motivatie tot intrinsieke motivatie en regulatie. (Ryan & Deci, 2000, p.73): 'As people internalize regulations and assimilate them to the self, they experience greater autonomy in action. This process may occur in stages, over time, but we are not suggesting that it is a developmental continuum in the sense that people must progress through each stage of internalization with respect to a particular regulation.' Externe motivaties kunnen worden omgebogen tot intrinsieke motivaties wanneer de leerling zich op zijn of haar gemak voelt, het gevoel heeft erbij te horen en gevoelens van autonomie kan opbouwen. De voorwaarden voor intrinsieke motivatie zijn de aanwezigheid van een gevoel van relatie, competentie en autonomie bij de leerling. Ryan en Deci (2000) verwijzen in hun artikel naar Grolnick en Ryan (1989) die door middel van het interviewen van ouders hebben vernomen, dat leerlingen een betere verwerving van school gerelateerde waarden hebben, wanneer de ouders van deze leerlingen relatie en autonomie supporten. Leerlingen kunnen dus pas bewust worden van hun gedrag en aanpak, wanneer hier duidelijke stappen in worden aangebracht. Pas dan herkennen de leerlingen de fases en kunnen de leerlingen oordelen waar het eventueel mis gaat. Wanneer de leerlingen gemotiveerd zijn ontstaat de bereidheid om deze fases intrinsiek te doorlopen. Hiervoor is een relatie met de omgeving noodzakelijk en een gevoel van competentie en autonomie bij de leerling. De manier waarop de leerkracht zich opstelt speelt hier een belangrijke rol in.

2.2.3 Wat kenmerkt de HGW-fase 'begrijpen'?

De fase 'begrijpen' is de tweede fase binnen de cyclus van het handelingsgericht werken. Wanneer men signaleert dat een leerling extra begeleiding nodig heeft dan moet er gekeken worden naar zijn/haar onderwijs behoeften om hier aan tegemoet te kunnen komen. Voordat een onderwijsbehoefte kan worden geformuleerd is het volgens Pameijer, Beukering en Lange (2011) belangrijk dat men ten eerste vanuit wat het kind al kan, één of meer doelen worden geformuleerd. Ten tweede moet er gekeken worden naar wat dit kind nodig heeft om dit doel te bereiken. Volgens Pameijer, Beukering en Lange (2011) zijn snel haalbare, concrete doelen, die samen met de leerling zijn opgesteld, het meest efficiënt. Wanneer de doelen klein zijn, zijn deze sneller te behalen en dit is belangrijk voor het opdoen van succeservaringen bij de leerling. Daarnaast zijn kleine doelen vaak erg concreet en daarmee duidelijk voor de leerling, maar ook voor andere betrokkenen zoals ouders. De doelen moeten echter wel uitdagend genoeg zijn, anders ontstaat er volgens Weide, Oudman en Vlieg (2009) geen opbouwend gevoel van zelfvertrouwen. Wat verder belangrijk is, is dat er op deze concrete doelen gerichte feedback wordt gegeven. Dit is bijvoorbeeld feedback waarin de doelgedragingen worden benoemd. 'Je hebt je blokje op vraagteken gezet in plaats van door de klas naar juf te lopen, heel goed van je'. Een belangrijke kanttekening bij het formuleren van doelen is dat de leerkracht niet in alle situaties de kenmerken van een kind kan veranderen. Wanneer het gaat om zelfbeeld, competentiegevoel, motivatie, impulsbeheersing, taal- en spraakvaardigheden en sociale vaardigheden, kunnen er doelen geformuleerd worden

omtrent het verbeteren van deze kenmerken. Bij leerlingen met een beperking of stoornis kan de leerkracht echter niet doelen stellen die gericht zijn op het veranderen van de leerling. Dan moeten er doelen worden geformuleerd die zorgen voor afstemming vanuit de omgeving. De tweede stap is formuleren wat een leerling nodig heeft om dit doel te bereiken met behulp van hulpzinnen. Volgens Pameijer, Beukering en Lange (2011) kan de leerkracht de methode gebonden en methodeonafhankelijke toetsen analyseren, observaties verrichten in de betreffende situaties, in gesprek gaan en literatuur bestuderen om zo de juiste hulpzin te kunnen formuleren. Een hulpzin kan als volgt worden geformuleerd: '... heeft een leerkracht nodig die responsieve instructie geeft'.

Een manier om kennis op te doen over de onderwijsbehoeften van een leerling, is het analyseren van methode gebonden toetsen. Op de Parkschool werkt men met het volg- en adviessysteem KANvas om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen te registreren. In de resultaten van het vooronderzoek wordt verder ingegaan op hoe men gebruik kan maken van de resultaten en adviezen van KANvas.

In gesprek gaan is ook een efficiënte manier om met een leerling zijn/haar gedrag, de oorzaak en zijn/haar onderwijsbehoeften te bespreken. Het op de juiste manier voeren van gesprekken met leerlingen, kan een leerkracht veel informatie opleveren. (Pameijer, et al., 2012): 'Naast dat jou dit als leerkracht informatie oplevert, je ook de motivatie stimuleert en het 'eigenaarschap' van leerlingen bij hun ontwikkeling' (p.81).

2.2.4 Gesprekken voeren met leerlingen.

Om samen met een leerling te kunnen bepalen aan welke onderwijsbehoeften tegemoet moet worden gekomen om gestelde doelen te kunnen behalen, moeten de leerling en leerkracht in gesprek gaan. Om met het gesprek het doel te bereiken, dat de leerkracht voor ogen heeft, is het belangrijk dat de leerkracht het gesprek op de juiste manier opbouwt. In het kader van het onderzoek zal dit vaak gaan om het begrijpen van een leerling en de vertaling hiervan naar onderwijsbehoeften. Delfos (2005) onderscheidt de volgende fasen binnen een gesprek. Hierna wordt iedere fase nog kort toegelicht.

Gespreksfasen
1. De voorbereiding
2. De introductie
3. De startvraag
4. De romp
5. De afsluiting

Het voorbereiden van een gesprek is niet altijd mogelijk. Toch is het wel waardevol om te doen, aangezien de kwaliteit van een gesprek hierdoor meestal verbetert. Wanneer de leerkracht zich niet voorbereidt en op het moment zelf nog na denkt over de situatie, is de leerkracht niet altijd in staat om goed naar het kind te luisteren en het belang van het kind voorop te zetten. Wanneer de leerkracht gesprekken voert met jongere leerlingen over moeilijke onderwerpen is dit bijvoorbeeld erg essentieel. Zo kan de leerkracht in de voorbereiding nadenken hoe hij een leerling op zijn gemak gaat stellen, welke materialen eventueel meegenomen moeten worden en op welke locatie het gesprek plaats kan vinden. Voor jonge leerlingen is het namelijk erg lastig om over een moeilijke onderwerpen te praten. In de voorbereiding kan de leerkracht voor zichzelf dan ook een doel formuleren. Daarnaast kan de leerkracht nadenken over hoe hij dit doel in het gesprek door wil laten klinken. Dit gebeurt in de introductie van het gesprek. Naast dat het doel wordt verteld is dit ook het moment waarop de leerkracht aandacht kan besteden aan metacommunicatie, communicatie over de communicatie. Zo weet de leerling beter wat hoe het gesprek is opgebouwd en wat de

rol van de leerling in het gesprek is. De leerkracht stelt de leerling tijdens de introductie op zijn gemak. Dit kan de leerkracht doen door het doel en de rol van te beschrijven en door de leerling eerst te laten vertellen over iets uit de beleavingswereld van deze leerling. Wanneer de leerling op zijn gemak is kan de eerste vraag worden gesteld, waarmee de leerkracht het hoofdonderwerp van het gesprek aansnijdt. Op de vraag moeten meerdere antwoorden kunnen worden gegeven zodat de leerling makkelijk kan reageren. Daarna volgt de romp van het gesprek. (Delfos, 2005, p.121): ‘tijdens deze fase van het gesprek vinden twee processen gelijktijdig plaats. Het ene is inhoudelijk en betreft het onderwerp dat besproken moet worden. Het andere is de aandacht voor het onderhouden van een goede relatie en sfeer.’ Daarnaast heeft de leerkracht de taak om de kwaliteit en veiligheid van het gesprek te bewaken. Wanneer de leerkracht merkt dat een leerling vermoeid is, is het verstandiger om het gesprek op een ander moment voort te zetten. De laatste fase is de afronding. Het gesprek moet emotioneel goed worden afgerond. De leerling moet het gesprek met een goed gevoel af kunnen sluiten en eventuele vragen moeten worden beantwoord. Daarnaast is het waardevol om terug te komen op het doel van het gesprek. Dit kan door het gesprek even kort samen te vatten. Tot slot is het belangrijk om aan te geven of het gesprek nog vervolgd/geëvalueerd wordt en hoe dit dan zal zijn.

Binnen het gesprek kan een leerkracht verschillende gesprekstechnieken toepassen om te zorgen voor een goede communicatie waarbij het doel van het gesprek wordt gehaald. Daarnaast zijn er ook enkele voorwaarden waar de leerkracht aan moet voldoen om dit te bereiken. Hieronder worden de vraagtechnieken benoemd, zoals door Delfos (2005) zijn opgesteld. Daarna zal bij enkele vraagtechnieken een toelichting worden gegeven.

Vraagtechnieken	
1. Open vraag	Vragen waar een onbeperkt aantal antwoorden op mogelijk zijn.
2. Gesloten vraag	Vragen waar een beperkt aantal antwoorden op mogelijk is.
3. Toonvragen	Vragen waarop de vrager het antwoord weet en niet zeker is of de bevroegde dat ook weet en vraagt de kennis te tonen.
4. Retorische vragen	Vragen waarop het antwoord voor vrager en bevroegde duidelijk is en ze dat van elkaar weten.
5. Doorvragen	Vragen die op een opmerking, een zinsdeel doorgaan.
6. Suggestief vragen	Vragen die een antwoord suggereren.
7. Meervoudig vragen	Vragen die meer dan een vraag tegelijk behelzen.
8. Vraag herhalen	Herhalen van een vraag.
9. Vraag verduidelijken	Uitleg geven over een vraag
10. Tegendeelvragen	Een vraag stellen om een tegenreactie uit te lokken
11. Waarom-vragen	Een vraag stellen om naar de verantwoording en motivatie te vragen.
12. Antwoord achterhalen	Antwoord achterhalen.
13. Antwoord samenvatten	Antwoord samenvatten.
14. samenvattend vragen	Vraag waarin een samenvatting van wat de ander gezegd heeft besloten ligt.

Tabel 3 Vraagtechnieken (Delfos, 2005, p.129)

Delfos (2005) geeft aan dat mensen geneigd zijn andermans gevoelens in te vullen en dat dit een grote valkuil is. Hierdoor kan een kind zich namelijk niet begrepen voelen en kan de

leerkracht een verkeerde invulling geven aan het gedrag/reactie. De eerste gespreksvoorwaarde die Delfos (2005) dan ook noemt is dat de leerkracht open vragen stelt. De leerkracht kan dit doen door zinnen in de 'ik-boodschap' te formuleren. Op deze manier wordt er niet beweerd dat iets per definitie waar is, en wordt de leerling gestimuleerd om te reageren op deze boodschap. Bij een open gespreksvoering sluit de leerkracht aan bij de leerlingen leg de leerkracht het eigen denken niet op. De leerkracht neemt de tijd zodat de leerling ook de ruimte krijgt om goed over zijn antwoorden na te denken. Wanneer de leerkracht open vragen stelt, vanuit de 'ik-boodschap' formuleert, de tijd neemt voor het gesprek en reactie motiveert, dan creëert de leerkracht optimale gespreksomstandigheden. Naast het stellen van open vragen is kunnen doorvragen erg waardevol. Dit geeft de leerling het gevoel serieus genomen te worden en te worden gehoord. Daarnaast komt de leerkracht meer te weten over hoe de leerling over het onderwerp denkt. Stel als leerkracht niet alleen 'waarom' vragen maar probeer met het doorvragen ook te zorgen voor verduidelijking. 'Jij geeft aan dat je je onveilig [...], ben je dan ook bang op het schoolplein?' Delfos (2005) geeft aan dat de leerkracht ook kan doorvragen door in te gaan op de non-verbale signalen van de leerling. Gordon (1989) geeft aan dat om een kwalitatief goed gesprek te voeren de leerkracht de juiste luisterhouding aan moet kunnen nemen. Bij een passieve luisterhouding zwijgt de leerkracht met als doel het creëren van meer ruimte voor de leerling om grip te krijgen op de situatie. Er kan echter ook een actieve luisterhouding aan worden genomen. Dan geeft de leerkracht nadat hij passief heeft geluisterd feedback. De leerkracht verwoordt in eigen woorden wat de leerling heeft gezegd met als doel controleren of de leerkracht het goed heeft begrepen en om betrokkenheid te tonen aan de leerling. Belangrijk hierbij is dat de leerkracht de gevoelens van de leerling accepteert, de leerling ook daadwerkelijk wil helpen en ook echt luistert naar wat de leerling vertelt. Cornelissen (2008) benoemt het actief luisteren ook al aandachtspunt om tot interventies te kunnen komen. De leerkracht moet ook volgens deze schrijver open staan voor de leerling en interesse tonen. De leerkracht moet de leerling uitnodigen om actief te vertellen en de tijd geven om de gedachten te verwoorden. Een ander aandachtspunt genoemd door Cornelissen (2008) zijn de volgende punten op het gebied van doorvragen. De leerkracht moet zich aansluiten bij de leerling. De leerkracht kan tijdens het doorvragen de concretisering en de exploratie bevorderen. Het is ook een middel om te zorgen voor reflectie. Doorvragen is in het kader van dit onderzoek extra belangrijk aangezien het onderzoeksdoel gericht is op het verbeteren van het zicht op het eigen gedrag. De leerkracht kan met behulp van doorvragen ook zorgen voor verduidelijking van de gedachten en standpunten van de leerling. Het is belangrijk dat de leerkracht zich hierin verdiept, zodat de leerkracht de leerling goed begrijpt. Hierover staat meer vermeld in de volgende paragraaf. Tot slot zijn de aandachtspunten die Cornelissen (2008) bij het samenvatten noemt van belang voor de gespreksfasen binnen dit onderwerp. Het is van belang dat de leerkracht het gesprek regelmatig correct samenvat. Dit zorgt voor een betrokken gesprekshouding en hiermee kan de leerkracht tegelijkertijd zijn begrip controleren. Daarnaast wordt inhoud en gevoel bij het gesprek duidelijk of kunnen hoofd- en bijzaken worden benoemd. Door regelmatig samen te vatten brengt de leerkracht structuur aan in het gesprek.

2.2.5 Welke kennis en vaardigheden kan de leerkracht inzetten in de fase begrijpen?

Vaardigheden

Een onderdeel van de fase 'begrijpen' van het HGW is in gesprek gaan met de leerling. In het volgende overzicht van Delfos (2005) worden de communicatievoorwaarden voor gespreksvoering met jonge leerlingen genoemd. De schrijfster geeft zelf in haar boek aan dat deze voorwaarden ook gelden tijdens gesprekken met oudere leerlingen en volwassenen.

Communicatievoorwaarden voor gespreksvoering met jonge kinderen

1. Ga op dezelfde (oog)hoogte zitten als het kind.
2. Kijk naar een kind terwijl je spreekt.
3. Alterneer het wel en niet maken van oogcontact met een kind terwijl je spreekt.
4. Stel het kind op zijn of haar gemak.
5. Luister naar wat een kind zegt.
6. Laat met behulp van voorbeelden zien dat wat het kind zegt, effect heeft.
7. Vertel het kind dat het moet vertellen wat het vindt of wil, omdat je het niet weet als het kind het je niet zegt.
8. Probeer spelen en praten te combineren.
9. Signaleer dat je het gesprek afbreekt en later zal voortzetten wanneer je merkt dat het kind afhaakt.
10. Wanneer je een moeilijk gesprek hebt gehad, zorg dan dat het kind daarna tot zichzelf kan komen.

Tabel 4 (Delfos 2005, p.84)

Hieronder wordt bij enkele communicatievaardigheden een toelichting gegeven.

- Voorwaarde 2: De leerkracht kijkt naar leerling wanneer de leerkracht praat. De leerkracht kan de non-verbale signalen opvangen die inzicht geven in de betrokkenheid van de leerling.
- Voorwaarde 3: De leerkracht alterneert terwijl hij spreekt het wel en niet maken van oogcontact met een de leerling. Bij gesprekken over moeilijke onderwerpen kan het voor leerlingen makkelijker zijn wanneer de leerkracht niet naar hen kijkt. Dit geeft hen meer rust om na te denken over de formulering van gevoelens en gebeurtenissen. Wanneer een leerling de leerkracht niet aan kijkt kan dit ook zijn omdat het kind nadenkt en daarom de ogen afwendt. Toch is oogcontact tijdens een gesprek belangrijk om de 'echtheid' van de antwoorden te kunnen beoordelen. Wanneer er afspraken worden gemaakt is het bijvoorbeeld heel belangrijk dat de gesprekspartners elkaar wel aankijken, om te kunnen zien of de ander het ook meent.
- Voorwaarde 4: de leerkracht stelt de leerling op zijn of haar gemak. Dit kan door middel van metacommunicatie.
- Voorwaarde 5: de leerkracht luister naar wat een kind zegt. Doordat de leerkracht vaak een doel voor ogen heeft met het gesprek, is er soms te weinig aandacht voor het verhaal van het kind. Daarnaast zorgt de leerkracht voor motivatie tijdens het gesprek door oprechte en ondersteunende opmerkingen te maken. (Delfos, 2005, p.77): 'Ik heb er écht wat aan dat je dit zo aan me vertelt.' Daarnaast kan de leerkracht ook op een non-verbale manier laten zien dat hij luistert.

Binnen de communicatie die plaatsvindt tussen leerling en leerkracht moet ook ruimte zijn voor metacommunicatie: er moet gepraat worden over de communicatie.

Voorwaarden metacommunicatie

1. Maak het doel van het gesprek duidelijk.
2. Laat een kind weten wat je intenties zijn
3. Laat een kind weten dat je feedback nodig hebt.
4. Laat een kind weten dat het mag zwijgen.
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.
6. Nodig het kind uit zijn of haar mening over het gesprek te geven.
7. Maak metacommunicatie een vast onderdeel van je communicatie.

Tabel 5 (Delfos, 2005, p. 90)

Door middel van metacommunicatie stelt de leerkracht de leerling op zijn gemak en wordt duidelijk welke rol de leerling in het gesprek in mag nemen. Veel leerlingen vinden het namelijk nog lastig om in te schatten hoe het gesprek moet verlopen en hoe zij op een volwassene moeten of mogen reageren. Door dit te benoemen wordt de communicatie vereenvoudigd.

2.3 Conclusie literatuur studie.

Het doel van dit onderzoek is om de leerkracht en met name de leerling inzicht te geven in het eigen gedrag van de leerling. Het zicht krijgen op het eigen gedrag en hier bewust mee om leren gaan, kan worden gekoppeld aan de fase 'begrijpen' van het handelingsgericht werken. De gedragingen waar de leerkracht en de leerlingen binnen dit onderzoek zicht op proberen te krijgen zijn gerelateerd aan de uitslagen van het volg- en adviesstelsel KanVAS. Om er achter te komen hoe de leerling hier in staat en wat de leerling hier zelf over kan vertellen gaat de leerkracht met de leerling in gesprek. De leerkracht doorloopt hierbij de tweede fase, de fase 'begrijpen', van de HGW cyclus. In deze fase wordt er gekeken naar de onderwijsbehoeften van een kind en vanuit hier worden doelen geformuleerd. Om goed zicht te krijgen op de behoeften die een leerling heeft en de mate waarin de leerling zicht heeft op het eigen gedrag, gaat de leerkracht met de leerling in gesprek. Wanneer de leerkracht het maximale uit een gesprek wil halen, is het goed om de gesprekstechnieken en gespreksopbouw van Delfos (2005) toe te passen. De opbouw biedt houvast en de aandacht die Delfos (2005) heeft voor metacommunicatie kunnen ervoor zorgen dat een leerling meer op zijn/haar gemak is, een groot aandeel heeft in het gesprek en zich begrepen voelt. Daarnaast is de toepassing van de aandachtspunten bij de actieve luisterhouding, tijdens het doorvragen en samenvatten van belang voor een kwalitatief goed gesprek (Cornelissen (2008)). De toepassing van deze aandachtspunten zal zorgen voor meer begrip en structuur. In dit onderzoek wordt het hebben van zicht op het eigen gedrag gekoppeld aan de metacognitieve en motivatie/affektieve leerstrategieën van Dam en Vermunt (2013). De leerling heeft zicht op het eigen gedrag wanneer deze strategieën worden beheerst. Het is goed om als leerkracht op de hoogte te zijn van deze strategieën, om het zicht van een leerling op het eigen gedrag te kunnen waarderen en te kunnen ontdekken waar de leerling nog moeite mee heeft. Het is belangrijk om op de juiste manier met een leerling in gesprek te gaan en de leerling echt te betrekken bij het proces om de leerling tot inzicht te laten komen en de wil te creëren om daar ook echt wat mee te doen. Om een leerling hiervoor intrinsiek te motiveren moet de leerkracht volgens Ryan en Deci (2000) een goede relatie hebben met een leerling, alleen dan is de leerling bereid iets van de leerkracht aan te nemen. Daarnaast moet de leerkracht ervoor zorgen dat de leerling zich competent voelt. Dit kan door middel van scaffolding en modellering en door de leerling te ondersteunen. Tot slot is het belangrijk dat de leerkracht de leerling ook los gaat laten en hem/haar zelf keuzes laat maken binnen het proces. Daarmee ondersteunt de leerkracht de autonomie van een leerling. De leerling moet dus wel inspraak hebben in het geheel en er moet aansluiting zijn met zijn/haar onderwijsbehoeften, om de leerling intrinsiek te motiveren voor de aanpak.

3. Vooronderzoek

3.1 methode vooronderzoek

3.1.1 Methoden van dataverzameling gericht op de leerkrachten

Om inzicht te krijgen in de huidige aanpak van de leerkrachten tijdens de gespreksvoering met leerlingen is er een vragenlijst opgesteld. Er is voor deze gestructureerde manier van schriftelijke dataverzameling gekozen, aangezien hiermee anonimiteit kan worden gewaarborgd (Baarda, 2014). Daarnaast kregen de leerkrachten hierdoor de mogelijkheid langer over de antwoorden na te denken. De leerkrachten hebben een zeer drukke planning en door deze manier van data verzameling kregen de leerkrachten de gelegenheid de vragen in te vullen op een moment dat het hen uitkomt. De vragen zijn niet alleen gericht om te meten welke fasen en vaardigheden de leerkrachten toepassen maar ook hoe deze momenteel worden toegepast. Deze informatie kan worden gebruikt in de opbouw van het ontwerp. De vragenlijst is toegevoegd aan de bijlagen. Middels deze vragenlijst wordt antwoord gegeven op deelvraag 8: op welke manier gaan de leerkrachten nu in gesprek met de leerlingen? De vragen zijn tot stand gekomen door de opgedane kennis in de paragrafen 2.2.4 en 2.2.5. In deze paragrafen wordt de gespreksopbouw, de voorwaarden van (meta)communicatie en andere voorwaarden besproken, die van invloed zijn op de kwaliteit van een gesprek.. Daarnaast is gebruik gemaakt van de lijsten over de aandachtspunten tijdens het afnemen van interviews met kinderen van Delfos (2005). Zie hiervoor bijlage E.

3.1.2 Methoden van dataverzameling gericht op de methode KanVAS

Leerkrachten op de Parkschool maken gebruik van het volg- en adviesstelsel KanVAS. Dit systeem toetst de sociaal- emotionele ontwikkeling van leerlingen op verschillende manieren. Er is gekeken welke toegevoegde waarde de inhoud van KanVAS heeft, tijdens de fase 'begrijpen'. Tijdens deze fase wordt namelijk geadviseerd gegevens uit methode gebonden toetsen te analyseren. Een van de instrumenten die de leerkracht een beter beeld kan geven van de situatie, is de docentvragenlijst. Deze vragenlijst geeft een overzicht van de gedragingen van leerlingen zoals een docent deze ervaart. (Stichting Kanjertraining, 2016, p.3): 'Het systeem geeft bovendien aan wat mogelijke oorzaken zijn van het gedrag van de leerling; wat de symptomen zijn van het gedrag en wat raadzaam is te doen.' De stichting adviseert om ouders van een leerling bij de situatie te betrekken wanneer er na aanleiding van de adviezen een plan van aanpak wordt opgesteld. Een ander instrument is de leerling-vragenlijst. (Stichting Kanjertraining, 2016, p.2): 'De vragenlijst geeft een heldere vingerwijzing in welke richting het gedrag en de beleving van een leerling zich lijkt te ontwikkelen. De vragenlijst is daarmee een hulpmiddel voor de leerkracht om een scherpere kijk te krijgen op het gedrag, de gevoelens en intenties van leerlingen.'

3.2 Resultaten vooronderzoek

3.2.1 Huidige situatie leerkrachten

De vragenlijst is door vijf leerkrachten uit de bovenbouw ingevuld. Het doel hiervan was het achterhalen van de huidige manier van aanpak wat betreft het voeren van gesprekken met leerlingen. De vragen in de vragenlijst beslaan verschillende categorieën. Zo gaan vraag 1, 6, 9, 10 en 15 over de opbouw van een gesprek. Wanneer de antwoorden op deze vraag bekeken worden valt het volgende op:

- Vier van de vijf leerkrachten bereiden het gesprek niet voor.

- Alle leerkrachten vragen de leerling te benoemen wat volgens hen de aanleiding van het gesprek is.
- Er wordt wel geëvalueerd, de manier waarop verschilt sterk.
- Alle leerkrachten sluiten af door positieve verwachtingen uit te spreken.
- Sommige leerkrachten maken tijdens het gesprek wel afspraken met de leerlingen andere niet. De betrokkenheid van ouders hierbij verschilt ook sterk.

Verder zijn er in de vragenlijst ook vragen gesteld over de omstandigheden waaronder de gesprekken zijn gevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan de plek, het moment, de duur en of het gesprek bij de leerling is aangekondigd of niet. De volgende dingen vallen hierbij op:

- De meeste gesprekken worden na schooltijd gevoerd.
- Alle gesprekken werden gevoerd zonder de nabijheid van klasgenoten.
- Bijna alle gesprekken, 4 van de 5, zijn niet van tevoren aangekondigd. Het werd de leerling pas op het moment zelf verteld.
- De gesprekken hebben een zeer uiteenlopende tijdsduur.

Een groot deel van de vragen had betrekking op de manier van communiceren tijdens het gesprek. Over de toepassing van gesprekstechnieken, communicatie bevorderende vaardigheden en de verdeling van het aandeel in het gesprek. Vraag 7, 8, 16 en 17 gingen hier op in en de volgende dingen vielen hierbij op:

- Drie van de vijf leerkrachten geven aan vooral zelf het woord te doen. Bij de andere twee leerkrachten kreeg de leerling de gelegenheid zelf uitleg te geven over de oorzaak en werd hij/zij betrokken bij het bedenken van een oplossing.
- Er worden zeer uiteenlopende gesprekstechnieken toegepast.
- Leerkrachten combineren het voeren van een gesprek niet of nauwelijks met het doen van een andere activiteit.
- Het doel van het gesprek wordt niet standaard vermeld. Drie van de vijf leerkrachten geeft aan dit soms te doen.
- De leerkrachten vragen de leerlingen niet standaard om feedback. Alle vijf geven aan hier soms om te vragen.
- De leerling wordt niet door alle leerkrachten naar zijn of haar mening gevraagd.
- Veel leerkrachten weten niet wat metacommunicatie inhoudt en hebben deze vraag open gelaten.

Wanneer wordt gekeken naar het doel dat de leerkrachten bij het gesprek hebben dan zijn de antwoorden uiteenlopend. De meest voorkomende doelen zijn het benoemen van de gevolgen en de leerling na laten denken op welke manier gedrag de volgende keer voorkomen kan worden. Alle leerkrachten kijken zelf met een positief gevoel op het gesprek terug omdat zij er voor konden zorgen dat de leerling zich open stelde en voor rede vatbaar was. Ook geven vier van de vijf leerkrachten aan het idee te hebben dat de leerling positief terug kijkt op het gesprek. Bij twee van de vijf gesprekken werden de ouders betrokken. Bij de andere gesprekken was het voorval volgens de leerkracht te klein om de ouders op de hoogte te brengen.

3.2.2 Huidige resultaten KanVAS bovenbouw

De methode gebonden toetsen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling zijn geanalyseerd om te bekijken waar de leerkrachten van de bovenbouw de leerlingen opvallende scores geven en waar de leerlingen zichzelf opvallend beoordelen. De scores van de gedragingen zijn opvallend in negatieve zin wanneer deze oranje kleuren. De scores die hieronder worden

benoemd zijn de scores waarbij meerdere leerlingen zichzelf oranje hebben beoordeeld. Na analyse van de leerling vragenlijsten blijkt dat 20% van de leerlingen uit de bovenbouw zichzelf oranje beoordelen wanneer de leerlingen vragen beantwoorden over de vertoning van onrustig en verstorend gedrag. Op het onderwerp hulpvaardig en sociaal gedrag scoort 17% van de leerlingen uit de bovenbouw een oranje en dus opvallende score. Wanneer de docentvragenlijsten worden geanalyseerd, beoordelen de leerkrachten 15% van de leerlingen van de bovenbouw met een oranje score voor het vertonen van onrustig en verstorend gedrag. Uit deze beoordeling blijkt verder dat 12% van de leerlingen volgens de leerkrachten een gebrek aan concentratie heeft. Tot slot scoort 10% van de leerlingen in de bovenbouw een oranje score voor de motivatie, wat wil zeggen dat de leerlingen hier volgens de leerkrachten gebrek aan hebben.

3.3 Conclusies vooronderzoek

3.3.1 Conclusie huidige situatie leerkrachten

Het doel van de vragenlijst voor de leerkrachten van de bovenbouw was het achterhalen van de huidige aanpak tijdens gesprekken naar aanleiding van ongewenst gedrag. Wanneer de gegeven antwoorden op deze vragenlijst bekeken worden valt het volgende hierbij op. Ten eerste bereiden de leerkrachten zich niet of nauwelijks voor op de gesprekken en vertrouwen zij (deels) op hun intuïtie. Daarnaast kan uit de vragenlijst, maar ook uit antwoorden die leerkrachten tussentijds hebben gegeven rondom de vragenlijst, worden geconcludeerd dat veel gesprekken gevoerd worden na aanleiding van een specifieke gebeurtenis in de klas en niet na aanleiding van een eventueel groter probleem. Verder is de aanpak van leerkrachten binnen de gesprekken zeer verschillend, er kan niet één lijn worden ontdekt in de manier waarop men de gesprekken voert. Wel kan worden geconcludeerd dat er geen vaste manier van evalueren wordt gehanteerd, waarbij er specifiek wordt gekeken naar datgene wat er tijdens het gesprek is besproken. Daarnaast is bij sommige gesprekken de inbreng van de leerling ook twijfelachtig. De leerkrachten schenken over het algemeen minder ruimte voor de leerling om zijn/haar mening en/of feedback te geven.

3.3.2 Zorg gebieden

Wanneer de scores gegeven door de leerkrachten en de leerlingen naast elkaar worden gelegd, dan komt de waardering voor de vertoning van onrustig en verstorend gedrag overeen. Hier geven zowel de leerkrachten de leerlingen, als de leerlingen zichzelf een oranje en dus 'opvallende' score. Daarnaast beoordelen meerdere leerlingen in de bovenbouw zichzelf 'opvallend' op hulpvaardig en sociaal gebied. Hierbij valt op dat de leerkrachten de leerlingen hier nauwelijks met een 'opvallende' score op beoordelen. De leerkrachten beoordelen daarentegen de leerlingen 'opvallend' als het gaat om motivatie en concentratie. Met uitzondering van de waardering voor onrustig en verstorend verschillen de meningen van de leerlingen en de leerkrachten wat betreft de gedragingen. Dit verschil in waardering kan leiden tot onbegrip tussen de partijen. In het theoretisch kader is kennis opgedaan over de intrinsieke motivatie om gedrag te veranderen. Een leerling heeft hiervoor zelfinzicht nodig. Daarnaast moet de leerling zich begrepen voelen. De leerkracht moet de leerling ook begrijpen om de onderwijsbehoeften van de leerling te kunnen formuleren zodat de leerkracht hier aan tegemoet kan komen. Daarom wordt de beoordeling van de leerling het uitgangspunt van gesprek. De leerlingen geven zichzelf deze score omdat de leerlingen hier intrinsiek vanuit gaan. Hierdoor ontstaat eerder begrip en motivatie voor het onderwerp van gesprek.

4. Onderzoek naar het ontwerp

4.1 Methode onderzoek naar ontwerp.

4.1.1 Ontwerpcriteria

Het doel van het onderzoek is het creëren van inzicht bij de leerling in zijn/haar eigen gedrag. Het ontwerp zal zich richten op de leerkracht, omdat de leerkracht de leerling hierin moet begeleiden. Het ontwerp zal zich moeten focussen op de volgende onderdelen:

- De aanpak moet stapsgewijs zijn zodat de leerkrachten de belangrijke fases van het gesprek doorlopen. (Delfos, 2005).
- Er moet aandacht zijn voor de vraagtechnieken waarmee leerkrachten 'de diepte' in kunnen gaan tijdens het gesprek. (Delfos, 2005).
- Er moet aandacht zijn voor de gesprekstechnieken die de leerling uitnodigen om actief te vertellen. (Cornelissen, 2008).
- Het ontwerp moet leerkrachten informeren over hoe binnen het gesprek ruimte kan worden gecreëerd voor de inbreng van de leerling (Delfos, 2005).
- Het ontwerp moet leerkrachten informeren over de manier waarop de leerling kan worden betrokken bij het opstellen van afspraken, waarbij rekening wordt gehouden met de onderwijsbehoeften van de leerling. (Pameijer, Beukering & Lange, 2011)
- In het ontwerp moet aandacht zijn voor een stapsgewijze evaluatie, als onderdeel van de aanpak. (Pameijer, Beukering & Lange, 2011)
- De leerkrachten hebben een aanpak/model nodig met een zo min mogelijk verwerkingstijd. (Context).
- De aanpak moet makkelijk toepasbaar zijn in de huidige klassenorganisatie en daarom niet langer dan 10 minuten in beslag nemen. (Context).

Het ontwerp zal zes weken uitgevoerd worden door vier leerkrachten uit de bovenbouw. Dit zijn de leerkrachten die de meeste uren maken voor deze groepen. Deze leerkrachten zullen ieder met twee leerlingen het ontwerp doorlopen. In de eerste week is er ruimte om het ontwerp te testen. De feedback wordt meegenomen in het uiteindelijke ontwerp. Wanneer leerkrachten nog vragen hebben rondom het ontwerp dan kan dit in deze week worden gemeld.

4.1.2 Omschrijving ontwerp

Het ontwerp is tot stand gekomen door de opgedane kennis in het theoretisch kader en door inzichten uit het vooronderzoek. Deze inzichten zijn vertaald naar criteria waar het ontwerp aan moet voldoen. Daarnaast is het nu duidelijk welke doelen het ontwerp moet nastreven, ten behoeve van de schoolontwikkeling. De doelen zijn gericht op de leerkrachtvaardigheden. Binnen het onderzoek is gekozen voor een ontwerp van een gesprekkenserie waarin het zelfinzicht wordt vergroot door middel van toepassen van de juiste gesprekstechnieken. De leerkrachten zijn de degenen die de leerling de juiste begeleiding moeten geven met daarin voldoende ruimte voor de leerling. De gespreksaanpak en gemaakte afspraken zullen moeten leiden tot vergroting van het zelfinzicht van de leerling.

Met het ontwerp worden de volgende doelen nagestreefd:

- De leerkrachten van de bovenbouw weten vraagtechnieken van Delfos (2005) in te zetten om 'de diepte' in te kunnen gaan en een beter beeld te krijgen van de onderwijsbehoeften van een leerling.
- De leerkrachten van de bovenbouw weten de intrinsieke motivatie van de leerling te vergroten door de leerling een groot aandeel te geven in het gesprek en de daarop volgende aanpak, door hen om hun mening en feedback te vragen.

- De leerkrachten van de bovenbouw stimuleren de gevoelens van competentie door de leerling gerichte positieve feedback te geven.
- De leerlingen zijn tijdens een gesprek in staat te verwoorden waarom het betreffende gedrag wordt vertoont.
- De leerlingen zijn tijdens een gesprek in staat hun behoeftes te verwoorden om het betreffende gedrag te kunnen veranderen/stoppen.
- Het ontwerp draagt bij aan een verandering van de attitude van de leerkrachten, ten opzichte van de grote rol van de leerling binnen het gesprek.

Aangezien de kennis die binnen dit onderzoek is opgedaan grotendeels nieuw is voor de leerkrachten, worden zij hierover geïnformeerd. De leerkrachten krijgen een handleiding met daarin de aanleiding, de theoretische achtergrond en de aanpak van het onderzoek. In de inleiding wordt de aanleiding vermeldt, zodat de leerkrachten weten waar bewust en doelgericht aan wordt gewerkt. In de theorie staat vermeld hoe een gesprek volgens Delfos (2005) wordt opgebouwd en welke vraagtechnieken en (meta)communicatievoorwaarden hierbij van belang zijn. De aandachtspunten van Cornelissen (2008) bij het luisteren, samenvatten en doorvragen zijn hier ook in opgenomen. Daarnaast staat omschreven wat het belang is van het zicht op eigen gedrag, hoe dit tot stand komt en welke rol de leerkracht hier in speelt. Tot slot staat ook beschreven hoe de leerkracht de leerling het best kan begrijpen en hoe dit concreet op papier wordt gezet. Naast deze theorie zijn drie formats aan de handleiding toegevoegd waarin de gespreksopbouw, de (meta)communicatie en gespreksvoorwaarden worden samengevoegd. De leerkrachten zullen de opbouw van deze formats volgen en op deze manier stapsgewijs in gesprek gaan. De handleiding bevat verder een logboek waarin de leerkrachten vorderingen, afspraken en handelingen van de leerkracht zelf en de leerling bij kunnen houden. Tot slot bevat de handleiding de planning van de uitvoerperiode van het onderzoek. De leerkrachten vinden hierin de gespreksmomenten en welke formuleren wanneer moeten worden ingevuld.

Voor de start van de uitvoerperiode van het ontwerp zal de handleiding worden gepresenteerd en uitgelegd aan het hele team, middels een presentatie tijdens een studiemiddag. De leerkracht zullen de hoofdpunten van uit de theorie te horen krijgen en de vertaling hiervan naar de gespreksformats.

4.1.3 Monitoren ontwerp

Het ontwerp zal voor de start van de officiële uitvoering door de leerkrachten worden getest. De leerkrachten krijgen een week de gelegenheid de handleiding door te lezen en eventuele onduidelijkheden te melden. Hier wordt dan extra uitleg gegeven en waar nodig wordt informatie aan de handleiding toegevoegd. Daarnaast gaat de leerkracht met een leerling in gesprek en de leerkracht volgt hierbij het eerste gespreksformat uit de handleiding. Wanneer de leerkrachten hier vragen over hebben en/of tegen dingen aan lopen wordt dit gemeld. De leerling die de leerkracht voor dit oefengesprek kiest kan niet nogmaals worden gekozen voor de uitvoerperiode van het ontwerp. De onderzoeker vraagt iedere leerkracht aan het einde van de week de ervaringen met de handeling en de uitvoering mondeling toe te lichten.

Na overleg met de leerkrachten is afgesproken dat de gesprekken die in het kader van het onderzoek worden gevoerd opgenomen worden door middel van een audio. Met het team is overlegd dat de ouders van de leerlingen die deelnemen aan de gesprekken mondeling om toestemming worden gevraagd voor de audio-opname. De audio-opnames worden gebruikt om de gesprekken van de leerkrachten te kunnen beoordelen. Bij de beoordeling wordt de toepassing van het format met daarin de gespreksvoorwaarden, de toepassing van (meta)communicatie en gespreksopbouw gebruikt. De onderzoeker zal hiervoor de gesprekken uitschrijven, beoordelen en van feedback voorzien. De leerkrachten ontvangen deze uitgeschreven versies met feedback voordat het volgende gespreksmoment plaatsvindt.

Zo krijgen de leerkrachten de gelegenheid deze feedback door te lezen en adviezen mee te nemen daar het volgende gesprek. De onderzoeker krijgt op deze manier tussendoor informatie over de werking van het ontwerp en probeert middels de feedback de kwaliteit van de gesprekken waar mogelijk te verhogen. Daarnaast geeft het logboek de onderzoeker informatie over vorderingen omtrent onderzoek buiten de gespreksmomenten. De onderzoeker wil hiermee bijhouden in hoeverre de besproken onderwerpen en de gemaakte afspraken terugkomen in de praktijk. Van deze praktijkmomenten wordt het volgende in het logboek vermeld: datum/tijd, aanleiding, actie leerkracht, actie leerling en resultaat. Tot slot worden de leerkrachten na het afronden van het laatste gesprek dat plaatsvindt in het kader van het onderzoek geïnterviewd. In dit interview wordt gevraagd naar de waardering van de leerkracht over de theorie van de handleiding, de formats, de feedback en de mate waarin de opgestelde doelen zijn behaald.

4.1.4 Meten

Om eventuele vooruitgang in het zelfinzicht van de leerling te kunnen meten, is voor dit onderzoek een gesloten vragenlijst over het zelfinzicht, de zelfsturing en zelfregulatie van de leerling opgesteld. De vragenlijst heeft een zes-punten-schaal bestaande uit de volgende antwoord mogelijkheden: onvoldoende, zwak, matig, voldoende, ruim voldoende en goed. Deze vragenlijst is voor het eerste gesprek en na het laatste ingevuld. De vragen gaan over de beheersing van vaardigheden die in verband staan met het hebben van inzicht in het eigen gedrag en de omgang hiermee in de praktijk. Het hebben van zicht op eigen gedrag is dan ook verbonden met zelfregulatie en zelfsturing. (Bolt & Aarssen, 2010, p.9): 'Zelfsturing is de aansturing door het kind zelf en het inzicht in eigen handelen, zodat het kind 'eigenaar' wordt van zijn eigen gedrag en richting geeft aan zijn eigen handelen.' Zelfsturing is een belangrijk onderdeel omdat een leerling dit nodig heeft om het gedrag aan te passen en eventuele impulsen te onderdrukken. De begrippen en vaardigheden die deze schrijvers in het artikel relateren aan zelfsturing, zijn meegenomen in de vragenlijst. Vraag 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 en 10 zijn opgesteld vanuit de benoemde vaardigheden van Bolt en Aarsen (2010). Zelfregulatie is ook van belang bij het tot stand komen van een verandering in het gedrag. Volgens Deterd Oude Weme en Tuijl (2012) zijn leerlingen die hun gedrag kunnen reguleren in staat het gedrag af te stemmen op de situatie en zo nodig te stoppen. SLO (2015) verwijzen naar Zimmerman (2000): 'zelfregulatie is de mate waarin individuen op metacognitief, gedrags- en motivationeel niveau proactieve deelnemers aan hun eigen leerproces zijn. De metacognitieve en motivationeel/ affectieve leerstrategieën van Dam & Vermunt (2013) zijn dan ook meegenomen in de vragenlijst, namelijk bij vraag 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 & 16.

Om eventuele vooruitgang in de toepassing van de gesprekstechnieken te zien, is hier een observatie instrument voor ontworpen. Daarnaast kan middels deze observatie uitspraken worden gedaan over de vraagtechnieken, communicatievoorwaarden en afsprakenlijst uit de gespreksformats van het ontwerp. Dit observatie instrument is terug te vinden in bijlage I en J de resultaten per gesprek staan in de bijlagen N t/m R. Het instrument beoordeelt in welke mate de vragen die de leerkrachten stellen, de communicatie voorwaarden die worden gebruikt en de coachende rol die aan wordt genomen effect heeft op de leerling. Het is namelijk belangrijk dat de leerling antwoord weet te geven op de vragen. De leerling weet anders niet wat er van hem/haar verwacht wordt of de leerling begrijpt niet wat er wordt bedoeld. Ryan en Deci (2000) benoemen het belang van een gevoel van competentie voor een leerling om acties te kunnen ondernemen. De feedback die leerlingen ontvangen zijn van invloed op het gevoel van competentie. Als de leerlingen geen antwoord kunnen geven op de leerkracht of niet goed weten waar de leerkracht heen wil, kan dit van invloed zijn op het gevoel van competentie van de leerling en dit kan zorgen voor onzekerheid. Daarnaast geeft

Gordon (1989) aan dat om een kwalitatief goed gesprek te voeren de leerkracht de juiste luisterhouding aan moet kunnen nemen. Het observatiemoment focust zich op de vaardigheden die hier aan gekoppeld zijn. De beheersing van de volgende vaardigheden worden in de observatie gemeten: open vragen, gesloten vragen, actief luisteren, doorvragen, samenvatten, toonvragen, waarom-vragen, communicatievoorwaarden, bevordering van het zelfsturend vermogen, monitoring en stimulering van competentieverwerving. Binnen deze vaardigheden wordt onderscheid gemaakt in verschillende aandachtspunten. Zo kan worden bekeken welke aandachtspunten al goed worden ingezet en welke nog aandacht nodig hebben. In het overzicht hieronder wordt gepresenteerd op welke bronnen de aandachtspunten van de vaardigheden zijn gebaseerd.

Gespreksvaardigheid	Bron
Open vragen	Observatieformulier 1 (Cornelissen, 2008)
Gesloten vragen, toonvragen, waarom-vragen	Vraagtechnieken (Delfos, 2005, p.129).
Actief luisteren, doorvragen & samenvatten.	Observatieformulier 5 (Cornelissen, 2008)
Communicatievoorwaarden	(Delfos, 2005, p.90).
Bevordering van het zelfsturend vermogen & monitoring en stimulering van competentieverwerving.	Observatieformulier 7 (Cornelissen, 2008)

4.2 Resultaten onderzoek naar ontwerp.

4.2.1 Resultaten monitoren ontwerp

Het ontwerp is voor de officiële start van de uitvoering een week getest. De onderzoeker heeft de leerkrachten mondeling om feedback gevraagd. Drie leerkrachten hadden geen aan en/of opmerking aan de handleiding en de gespreksformats. Eén van de leerkrachten heeft bezwaar getoond voor de uitvoering van het ontwerp. De leerkracht heeft hiervoor de volgende redenen.

- De leerkracht staat niet achter het gebruik van een audio-opname voor het onderzoek. De leerkracht denkt zeker te weten dat de leerlingen zich hierdoor niet op hun gemak zullen voelen.
- De leerkracht vindt dat hij/zij van zichzelf goede gesprekken voert en deze voert hij/zij op intuïtie. De leerkracht wil hier niet van afwijken omdat de leerkracht het idee heeft dat het dan niet natuurlijk is voor hem/haar en dat daarmee het vertrouwen bij het kind wordt geschaad.
- Daarnaast vindt de leerkracht enkele vragen en communicatie voorwaarden die in het ontwerp voorkomen erg riskant. Deze leerkracht denkt niet dat het bij iedere leerkracht past om de leerling om feedback te vragen. Wanneer de leerkrachten iets moeten doen wat niet bij hen past dan wordt het erg persoonlijk is hiervoor het argument. Volgens de leerkracht zal niet iedere leerkracht de waarheid van een kind kunnen waarden. Bij sommige leerkrachten kunnen de leerlingen hun eventuele waarheid beter voor zich houden.

De onderzoeker heeft hier een goed gesprek over gehad met de leerkracht. Daarnaast heeft de onderzoeker hier over gesproken met de onderzoek coördinator. Samen zijn de onderzoeker en de coördinator tot de conclusie gekomen de communicatievoorwaarde waarbij de leerkrachten de leerlingen om feedback vragen uit het format te halen. Daarnaast is besloten dat deze leerkracht zelf invulling geeft aan de manier waarop hij/zij in gesprek gaat met de leerlingen en dat bij deze gesprekken geen gebruik wordt gemaakt

van een audio opname. De onderzoeker zal bij de gesprekken aanwezig zijn en de gesprekken uitschrijven. De gespreksaanpak van deze leerkracht kan zo wel worden meegenomen in de beoordeling conclusie en discussie van het ontwerp en dient als vergelijkingsmateriaal.

Tijdens de uitvoerperiode van het ontwerp hebben de leerkrachten een logboek bijgehouden. Hierin schreven de leerkrachten de gebeurtenissen die gerelateerd zijn aan de besproken onderwerpen en gemaakte afspraken tijdens de gesprekken beschreven. De momenten die zijn beschreven in de logboeken zijn samengevoegd in bijlage K Het gebruik van het logboek is zeer verschillend. Leerkracht C geeft bij het eind interview dan ook aan dat het tijd nodig heeft om rondom de gemaakte afspraken in de praktijk verandering te zien. De onderwerpen komen volgens deze leerkracht niet regelmatig aan bod. Leerkrachten A en B relateren gebeurtenissen tussendoor wel aan de gemaakte afspraken. Slechts éénmalig wordt genoteerd dat de leerkracht de leerling gerichte positieve feedback heeft gegeven over het gedrag.

Als afsluiting van de uitvoerperiode van het ontwerp heeft de onderzoeker de leerkrachten geïnterviewd. Hieronder worden de opvallende uitspraken van de leerkrachten benoemd.

- De leerkrachten hebben de formats uit de handleiding voor ieder gesprek bekeken en hebben geprobeerd de informatie die hierin stond te verwerken in de gesprekken.
- De leerkrachten zijn allemaal van mening dat het aantal gesprekken dat de leerkracht met de leerling voert sterk afhankelijk is van het onderwerp. Sommige onderwerpen hebben meer dan drie gesprekken nodig om voldoende behandeld te zijn en andersom. De duur van de periode tussen de gesprekken is ook sterk afhankelijk van het onderwerp. Sommige onderwerpen hebben meer tijd nodig om in de praktijk tot uiting te komen en om de kans te krijgen de inzichten in het eigen gedrag toe te passen.
- Twee van de drie leerkrachten vinden het nog lastig om in de vraagstelling aansluiting te vinden bij de leerling. De leerlingen geven soms onverwachte of juist sociaal wenselijke antwoorden.
- Twee van de drie leerkrachten geven aan dat de toepassing van het format met de gespreksopbouw voor meer bewustwording heeft gezorgd bij zowel de leerkracht als de leerling.
- Alle leerkrachten geven aan (beginnende) bewustwording te hebben gecreëerd bij de leerlingen wat betreft hun eigen gedrag.
- Alle leerkrachten zijn bewust bezig geweest met het creëren van ruimte voor de leerling binnen het gesprek.
- De leerkrachten geven in zeer beperkte mate feedback over de gemaakte afspraken en de besproken onderwerpen tussen de gesprekken door.
- Alle leerkrachten hebben de feedback op de gesprekken als prettig en nuttig ervaren.
- Alle leerkrachten geven aan de manier van gespreksvoering ook na de uitvoerperiode van het ontwerp nog toe te willen passen. De leerkrachten maken hier echter dezelfde kanttekening bij over de benodigde tijd om het gesprek voor te bereiden en uit te voeren. Het is in de huidige klassensituaties niet mogelijk om op deze manier in gesprek te gaan met de leerlingen omdat de leerkracht de klas niet alleen kan laten. De leerkrachten geven aan dat hier een passende manier voor moet worden bedacht.

4.2.2 Resultaten meten van het ontwerp: vragenlijst zelfinzicht.

De verandering in het zelfinzicht van de leerlingen is gemeten middels een vragenlijst over het zelfinzicht, zelfsturing en zelfregulatie. Deze vragenlijst is ingevuld als nul en eindmeting. Deze metingen zijn met elkaar vergeleken en de onderzoeker heeft per leerling bekeken hoeveel vaardigheden van het zelfinzicht bij de leerling zijn verbeterd, verminderd of

gelijk gebleven. De uitwerking hiervan is te vinden in bijlag M. In de tabel hieronder wordt het gemiddelde van de verschuiving in de waardering van de vaardigheden gepresenteerd. Er kan worden geconcludeerd dat de leerlingen gemiddeld op 52,% van de vaardigheden van het zelfinzicht vooruitgang hebben geboekt. Daarentegen scoren de leerlingen op gemiddeld 17,5% van de vaardigheden van het zelfinzicht minder na het uitvoeren van het ontwerp. Verder scoren de leerlingen op 30% van de vaardigheden gelijk bij de nul en eindmeting. De leerling beheerst deze vaardigheden niet minder en niet beter dan voor de uitvoering van het ontwerp.

Verschuiving	Percentage
2 stappen omlaag	2,5%
1 stap omlaag	15%
Gelijk	30%
1 stap omhoog	30%
2 stappen omhoog	22,5%

De leerlingen hebben dus wel degelijk groei door gemaakt. Het is interessant om te weten op welke vaardigheden meerdere leerlingen van verschillende leerkrachten vooruitgang hebben geboekt. De vaardigheden waarop de leerlingen vooruit zijn gegaan zijn dan ook naast elkaar gelegd en zo kon worden bekeken in welke vaardigheid meerdere leerlingen vooruitgang hebben geboekt. Gebleken is dat het gaat om de volgende vaardigheden:

- De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.
- De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.
- De leerling heeft zicht op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.
- De leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.

Wanneer wordt bekeken welke vaardigheden door meerdere leerlingen een negatieve verandering in de waardering hebben doorgemaakt, dan kunnen hier geen uitspraken over worden gedaan. Er zijn geen leerlingen van verschillende leerkrachten die op dezelfde vaardigheid een negatieve verandering hebben doorstaan. De leerlingen van leerkracht 'A' maken beiden bij één dezelfde vaardigheid een negatieve verandering in de waardering door:

- De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.

4.2.3 Resultaten meten van het ontwerp: toepassing gespreksvaardigheden.

De toegepaste vaardigheden binnen de gesprekken zijn in kaart gebracht middels het observatie formulier. De analyses van de gesprekken zijn te vinden in bijlagen N t/m R. Hieronder staat beschreven in hoeverre de toegepaste gespreksvaardigheden gemiddeld effectief zijn geweest. Daarnaast is onderzocht welke vaardigheden de leerkrachten het meest hebben toegepast. Deze vaardigheden worden in de onderstaande tabellen genoemd met daarbij in welke mate de meest gestelde vragen effectief zijn toegepast.

Resultaten 1^e gesprekken:

Leerkracht	Leerling	Effectief %	Meest gebruikte vaardigheden en effectiviteit.
A	A1	77,2%	Gesloten vragen (86,7%) en doorvragen (80%)
	A2	63,3%	Communicatiev. (92,9%) en gesloten vragen (100%)
B	B1	80,3%	Communicatiev. (96%) en gesloten vragen (92,6%)
C	C1	95,9%	Doorvragen (96,6%) en gesloten vragen (95%)
	C2	91,1%	Doorvragen (89,3%) en gesloten vragen (100%)

Resultaten 2° gesprekken:

Leerkracht	Leerling	Effectief %	Meest gebruikte vaardigheden en effectiviteit.
A	A1	67%	Open vragen (75%) en gesloten vragen (73,3%)
	A2	76,8%	Open vragen (80%) en gesloten vragen (93,3%)
B	B1	79,3%	Open vragen (75%) en gesloten vragen (92%)
C	C1	92,9%	Gesloten vragen (100%) en doorvragen (100%)
	C2	100%	Communicatiev. (100%) en gesloten vragen (100%)

Resultaten 3° gesprekken:

Leerkracht	Leerling	Effectief %	Meest gebruikte vaardigheden en effectiviteit.
A	A1	73,1%	Open vragen (46,2%) en doorvragen (63,6%)
	A2	78,4%	Open vragen (57,1%) en doorvragen (66,7%)
B	B1	-	-
C	C1	95,3%	Gesloten vragen (100%) en doorvragen (84,6%)
	C2	82,14%	Open vragen (75%) en gesloten vragen (100%)

De gespreksvaardigheden die het meest door de leerkrachten worden toegepast is het stellen van open vragen, doorvragen en gesloten vragen. Daarnaast is bekeken met welke gespreksvaardigheden de leerkrachten de meeste moeite hebben. Hiervoor zijn de vaardigheden die regelmatig toegepast worden met het laagste percentage in effectiviteit gekozen. Het is opvallend dat de leerkrachten tijdens de uitvoering van de gesprekken de meeste moeite lijken te hebben met het effectief toepassen van twee van de vraagtechnieken die ook het meest worden ingezet. Zo blijken actief luisteren, het stellen van open vragen en doorvragen nog lastige vaardigheden te zijn. Wanneer de leerkrachten vaardiger worden in het stellen van open vragen en doorvragen wordt verwacht dat de effectiviteit van de gesprekken hoger zal zijn aangezien deze gesprekstechnieken het meest worden ingezet. Om de effectiviteit van de gesprekken per leerling te kunnen beoordelen, zijn de percentages van de gesprekken van een leerling bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal gesprekken dat de leerling en leerkracht hebben gevoerd. In de tabel hieronder staat het gemiddelde van deze percentages als waardering van de effectiviteit van de gesprekken. Daarnaast staat het percentage van de vooruitgang dat de leerling heeft geboekt op het gebied van zelfinzicht. De vaardigheden van de vragenlijst over het zelfinzicht en regulatie, waarbij de leerling na de gespreksvoering één of twee stappen mee omhoog is gegaan, zijn bij elkaar opgeteld en omgezet in percentages. Dit is de vooruitgang in het zelfinzicht beoordeeld door de leerkracht. Wanneer de percentages van de effectiviteit van de gesprekken en het vooruitgang in het zelfinzicht worden vergeleken, kan worden gesteld dat de effectiviteit van de gesprekken van invloed is op de vooruitgang in het zelfinzicht van de leerling.

Leerkracht	Leerling	Effectief % Gesprekken	Vooruitgang % zelfinzicht
A	A1	72,4%	40%
	A2	72,8%	18,8%
B	B1	79,8%	50%
C	C1	94,7%	68,8%
	C2	91,8%	75%

4.3 Conclusie onderzoek naar ontwerp.

Uit het onderzoek naar het ontwerp is gebleken dat de leerlingen met gemiddeld 52% van de vaardigheden rondom het zelfinzicht vooruitgang hebben geboekt. De leerkrachten hebben dit door middel van gesprekken gestimuleerd, waarbij is geprobeerd veel ruimte te creëren om de leerling te laten praten. Tevens is aansluiting gezocht bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen. De gesprekstechnieken die hiervoor het meest zijn ingezet is het stellen van gesloten vragen, het doorvragen en het stellen van open vragen. Na analyse van de gesprekken kan worden geconcludeerd dat er veel winst te behalen valt bij het stellen van open vragen en het doorvragen. Deze vraagstelling wordt het meest ingezet maar tegelijkertijd hebben de leerkrachten de meeste moeite om deze vraagtechnieken effectief te gebruiken. Dit is wel van belang aangezien de leerling zich onbegrepen en onzeker kan gaan voelen als de leerling niet weet wat de leerkracht met de vraagstelling bedoelt of wat er van hem/haar verwacht wordt. Daarnaast worden de voorwaarden van Cornelissen (2008) op het gebied van actief luisteren nog weinig ingezet. Desalniettemin hebben de leerlingen wel vooruitgang geboekt. De leerkrachten geven aan het gespreksformat als prettig te hebben ervaren en willen de gespreksvoering ook na de uitvoering van het ontwerp in blijven zetten. De gespreksformats en de afsprakenlijsten geven structuur voor zowel de leerkracht als leerling. De leerlingen raden de manier van gespreksvoering met afsprakenlijst aan voor andere leerlingen. De afsprakenlijst met daarin de vertaling van de onderwijsbehoeften van de leerling naar concrete afspraken kan nog effectiever worden ingezet. Tijdens de uitvoerperiode van het ontwerp hebben de leerkrachten in de praktijk weinig (positieve) feedback gegeven rondom deze afspraken aan de leerlingen. Wanneer dit wel gebeurt, bevordert dit de gevoelens van competentie en autonomie. Dit zijn volgens Ryan en Deci (2000) dan ook voorwaarden voor de intrinsieke motivatie en het is belangrijk dat de leerkracht dit stimuleert om te zorgen voor een (blijvende) verandering van het gedrag.

Na analyse van de gegevens van de verschillende meetinstrumenten kan samen met de inzichten uit het theoretisch kader antwoord worden gegeven op de hoofdvraag: *Hoe kunnen de leerkrachten in de bovenbouw in de HGW fase 'begrijpen' het inzicht van leerlingen in eigen gedrag begeleiden?* De leerkrachten doen dit door achter de onderwijsbehoeften van de leerling te komen en concrete afspraken te maken hoe de leerling hier in de praktijk mee om kan gaan. De leerkracht komt tot de formulering van deze behoeften en de bijbehorende aanpak door met de leerling in gesprek te gaan. Voor een effectief gesprek waarbij de leerling in staat is om zijn eigen gedachten te kunnen verwoorden en weet wat er van hem/haar verlangd wordt, maakt de leerkracht gebruik van gesprek- en communicatievoorwaarden van Delfos (2005) en Cornelissen (2008). Het stellen van open vragen, gesloten vragen en doorvragen zijn door de leerkrachten het meest ingezet. Van belang is de stimulering van de intrinsieke motivatie van de leerling door aandacht te schenken aan de relatie met de leerling en zijn/haar gevoelens van competentie en autonomie te stimuleren. Dit gebeurde tussen de gesprekken door nog onvoldoende.

Dat intrinsieke motivatie van belang is om tot inzicht (en aanpassing) van het eigen gedrag te komen blijkt uit de resultaten van leerkracht A. Wanneer de leerling het belang van het gesprek niet inziet zal de leerling zich nooit voldoende open stellen in een gesprek en tot het gewenste zelfinzicht en gedragsverandering komen. De leerkrachten moeten zich hier in de vervolgesprekken van bewust zijn. De leerling moet aansluiting vinden bij het onderwerp van gesprek. In de toekomst is het van belang dat er een manier wordt gevonden om de gesprekken in het lesrooster in te plannen. Daarnaast zal collegiale consultatie over de gesprekken de kwaliteit van de gesprekken positief beïnvloeden.

5. Discussie

5.1 Beperkingen, vervolgvragen, discussiepunten en aanbevelingen voor de praktijk.

Bij de analyse van de resultaten is gekeken naar de effectiviteit van de ingezette gespreksvaardigheden. Er is niet gekeken naar de vaardigheden die niet zijn ingezet. Hier is bewust voor gekozen omdat het niet inzetten van bepaalde gesprekstechnieken niet per definitie betekent dat de leerkracht de leerling onvoldoende tot zelfinzicht laat komen. Het is noodzakelijk dat de leerling de verwachtingen kent en durft te verwoorden wat hij denkt. Het is belangrijker dat de vragen die wél gesteld worden ook effectief gesteld worden en daarom heeft het onderzoek zich hier op gefocust.

Daarentegen is ook duidelijk geworden dat wanneer de leerling geen aansluiting vindt bij het onderwerp dat wordt besproken, het zelfinzicht weinig zal verbeteren. Wanneer de leerlingen niet de motivatie hebben om iets te veranderen of niet inzien dat er iets moet veranderen zijn de leerlingen geneigd tot het geven van sociaal gewenste antwoorden. Het is dan ook lastig om deze gesprekken te beoordelen. Het blijft altijd een subjectieve waarneming en ook al weet de leerling wel antwoord te geven op de vraag, de motivatie achter dit antwoord kan soms in twijfel worden getrokken.

Het zelfinzicht van de leerling is nu beoordeeld door de leerkracht. De waardering over het zelfinzicht van de leerling wordt betrouwbaarder wanneer de leerling zelf vragen die gerelateerd zijn aan het zicht hebben op eigen gedrag zou beantwoorden. De leerlingen kennen zichzelf namelijk beter en kunnen in sommige gevallen beter beoordelen of zij ergens toe in staat zijn dan de leerkracht. Er is namelijk een verschil in kunnen en willen. Een leerling kan heel goed weten hoe iets moet maar de wil niet hebben om er iets aan te veranderen. Dit is voor een leerkracht tijdens de eerste meting van het zelfinzicht moeilijk te achterhalen.

Eén van de leerkrachten heeft de toevoeging van schaalvragen aan het gespreksformat aanbevolen. Schaalvragen laten de leerling een oordeel geven over een situatie/onderwerp aan de hand van een cijfer tussen de nul en de tien. Bij nul heeft de leerling nog niets bereikt wat betreft het onderwerp en bij tien is de leerling helemaal tevreden. Aan de hand hiervan kun je als leerkracht beter inschatten hoe een leerling tegenover een onderwerp of situatie staat. In vervolgesprekken kan de leerkracht naar de huidige waardering van de leerling vragen en in gesprek gaan over oorzaken van deze (gewijzigde) waardering. De leerkracht kan de leerling ook vragen aan welke behoeften tegemoet moet worden gekomen om een cijfer omhoog te kunnen gaan. Dit is een goede instap om in gesprek te gaan over de onderwijsbehoeften van een leerling.

5.2 Suggesties voor vervolgonderzoek.

De leerkrachten hebben de leerlingen tussen de gesprekken door weinig feedback gegeven over de gemaakte afspraken en de handelwijze in de klas. In een vervolgonderzoek kan worden bekeken hoe hier in de praktijk doelgerichter aan gewerkt kan worden om de leerling zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden.

Verder is het interessant om te bekijken hoe de leerkrachten de leerlingen meer aan kunnen zetten tot actief vertellen en het verwoorden van eigen gedachten en standpunten. Tot slot kan vervolgonderzoek nogmaals ingaan op de relatie tussen de vragen omtrent het gedrag en de vooruitgang in het zelfinzicht. Helpt de manier van gespreksvoering uit dit onderzoek daadwerkelijk om het gedrag van de leerlingen? Dragen deze gesprekken bij aan verbetering van het schoolklimaat?

Literatuur

Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek! : handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Bold, L., van der & Aarsen, J. (2010). *Zelfsturing van jonge kinderen stimuleren*. Geraadpleegd op 6 januari 2017, van <http://media.leidenuniv.nl/legacy/sardes-speciale-editie-9-zelfsturing.pdf>

Cornelissen, M. (2008). *Observatieformulieren bij oefeningen*. Geraadpleegd op 25 april 2017 van, https://www.boomhogeronderwijs.nl/documenten/9789047300472_observatieformulieren.pdf

Dam, G., ten & Vermunt, J. (2013). De leerling. In: N. Verloop & J. Lowyck (Eds.), *Onderwijskunde* (pp. 151-193). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Delfos, M. (2005). *Luister je wel naar mij? : gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar*. Amsterdam: SWP.

Deterd Oude Weme, G. & Tuijl, C., van (2012). *De ontwikkeling van zelfregulatie*. Geraadpleegd op 5 januari 2017, van <https://www.saxion.nl/wps/wcm/connect/5c8720b3-1494-4b32-84a2-ded95b508baa/2012+De+ontwikkeling+van+zelfregulatie.pdf?MOD=AJPERES>

Donk, C., van der & Lanen, B., van (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.

Gordon, T. (1989). *Luisteren naar kinderen*. Baarn: Trion.

Houkema, D., Steenbergen-Penterman N. & Janssen, Y. (2016). *Kwaliteitskaart Signalerend Stimuleren: Begaafde leerlingen signaleren én stimuleren binnen een rijke leeromgeving*. Geraadpleegd op 7 janurai 2017, van <https://talentstimuleren.nl/?file=6181&m=1465816610&action=file.download>

Kostons, D., Bergstra, A. & Opdenakker. (2014). *Zelfgestuurd leren in de onderwijspraktijk : een kennisbasis voor efectieve strategie-instructie*. Groningen: GION onderwijs/onderzoek, Rijksuniversiteit Groningen.

Krischner, P. & Merriënboer, J., van (2013). *De zelfsturende leerling?* Geraadpleegd op 3 januari 2017, van <http://portal.ou.nl/documents/19469211/19469243/VTTA+-+De+zelfsturende+leerling+-+september+2013.pdf>

Overveld, K. (2012). *Groepsplan gedrag : planmatig werken aan passend onderwijs*. Huizen: Pica.

Reijnen, E. (2014). *Intrinsieke motivatie*. Geraadpleegd op 5 januari 2017, van <https://www.ensie.nl/else-reijnen/intrinsieke-motivatie>

Pameijer, N., Beukering, T., van, Lange, S., de, Schulpen, Y. & Veire, H., van de (2012). *Handelingsgericht werken in de klas : de leerkracht doet ertoe*. Leuven Den Haag: Acco.

Pameijer, N., Beukering, & Lange. (2011). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam : samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Leuven Den Haag: Acco.

Ryan, R. & Deci, E. (2000). *Self-Dermination Theory and the facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*. Geraadpleegd op 5 januari 2017, van https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf

SLO (2015). *Slimmer leren: zelfregulatie in de les*. Geraadpleegd op 6 januari 2017, van, <https://talentstimuleren.nl/?file=4374&m=1443803354&action=file.download>

Stevens, L. (2004). *Zin in school*. Amersfoort: CPS, Onderwijsontwikkeling en Advies.

Stichting Kanjertraining. (2016). *Handleiding voor het kanjer volg- en adviessysteem (KanVAS)*. Geraadpleegd op 20-11-2016, van <https://kanvas.kanjertraining.nl/index.cfm?c=File&a=download&id=4042>

Weide, G., Oudman, A. & Vliek, L. (2009). *Kanjerboek voor ouders, leerkrachten en Pabo-studenten*. Almere: Kanjertrainingen.

Zimmerman, B. J. (1990). Self-regulated learning and academic achievement: An overview. *Educational Psychologist*, 25(1), 3–17.

Bijlagen

Bijlage A: Evaluatie onderzoeksproces

Inmiddels is het onderzoek zo goed als afgerond en om dit te kunnen realiseren is er veel gebeurd. In september ben ik begonnen met oriënteren naar een nieuw ontwerp. De vorige student had aangegeven dat haar onderzoeksonderwerp was afgerond en dat er een nieuw onderwerp aan bod kon komen. Ik zag dit als een uitdaging aangezien ik daardoor de mogelijkheid had om voor een onderwerp te gaan, waar ik zelf interesse in heb. Dat er een nieuw onderwerp moest worden gekozen bleek echter ook een heel karwei. Nadat ik de richting van het onderwerp wist, namelijk sociaal-emotioneel, heeft het nog weken geduurd voordat het onderwerp en de richting concreet werden. Mensen aan wie ik adviezen vroeg hadden verschillende meningen en eigen interesses. Dit is niet bevorderlijk wanneer je kaders wil stellen aan het onderwerp. Uiteindelijk is dit gelukt. Toch merkte ik tijdens het onderzoek dat ik eigenlijk met twee dingen tegelijk bezig was. Met het voeren van kwalitatief goede gesprekken waarin de juiste gesprekstechnieken en vaardigheden worden toegepast en met het bevorderen van het zelfinzicht. Het onderwerp 'zelfinzicht' is erg groot en verbonden met andere executieve functies. Het was daarom heel lastig om dit 'klein' te houden, aangezien zelfinzicht en het zichtbare hiervan in de praktijk onlosmakelijk verbonden staat begrippen als zelfregulatie en zelfsturing.

Na het schrijven van het theoretisch kader en het vooronderzoek in de praktijk ontstond er in mijn hoofd al snel een beeld van het ontwerp. De opzet hiervan ging gelukkig voorspoediger dan de onderzoeksfase daarvoor. Ik realiseerde mij wel dat de richting die ik had gekozen lastig was, aangezien mijn onderzoek zich richt op de leerkrachvaardigheden. Ik heb dan ook goed na moeten denken over de manier waarop ik feedback ging geven en de manier waarop ik de resultaten vast wilde leggen. Eén leerkracht kon zich niet in deze bedachte manieren vinden. Ik heb hier met deze leerkracht goede gesprekken over gevoerd. Het was wel jammer dat dit uiteindelijk betekende dat ik de resultaten van deze leerkracht niet mee kon nemen in het onderzoek, waardoor het ontwerp uiteindelijk door drie leerkrachten is uitgevoerd.

De uitvoerperiode van het ontwerp is in principe voorspoedig verlopen. Ik heb tijdens deze uitvoerperiode veel contact gehad met de leerkrachten en ben in deze periode veel extra momenten naar de Parkschool geweest. Ik nam dan de groepen van deze leerkrachten over, zodat zij in gesprek konden gaan met de leerlingen. Dit is mij uiteindelijk goed bevallen. Helaas is de opname van het derde gesprek van leerkracht B met leerling B1 tot twee keer toe mislukt.

De verwerking van de resultaten vond ik daarentegen lastiger. Het duurde lang voordat ik een meetinstrument had gevonden om de gesprekken op waarde te kunnen beoordelen. Het bleef lastig omdat de beoordeling altijd subjectief blijft. De manier waarop ik de gesprekken nu beoordeeld heb, heeft mij zeer veel tijd gekost. Ik ben daarentegen wel blij met het resultaat.

Het schrijven van deze thesis heeft mij veel gebracht. Ik heb ten eerste veel geleerd over het verkrijgen van zicht op het eigen gedrag. Daarnaast weet ik nu goed hoe een gesprek met een leerling kan worden opgebouwd en waar dit gesprek aan moet voldoen. Ik heb tijdens dit onderzoek veel moeten communiceren met de leerkrachten en ik heb hen feedback gegeven. Dit was erg leerzaam, aangezien ik dit nog niet eerder heb gedaan. Tot slot heb ik nu een goed beeld van de opbouw en de uitvoering van de onderzoekscyclus.

Bijlage D: Vragenlijst huidige gespreksaanpak

Vragenlijst voor de leerkrachten in de bovenbouw.

Het onderzoek dat dit jaar plaatsvindt op de Parkschool gaat in op de fase 'begrijpen' binnen de cyclus van het HGW. Om signalen te kunnen begrijpen en een vertaling te kunnen maken naar onderwijsbehoeften, kun je volgens Pameijer, Beukering & Lange (2009) onder andere in gesprek gaan met leerlingen. Het in gesprek gaan met leerlingen zal waarschijnlijk een belangrijke rol gaan spelen binnen het ontwerp van dit onderzoek. Om een juiste beginmeting te maken, wordt de leerkrachten van de bovenbouw gevraagd om deze vragenlijst over het voeren van gesprekken met kinderen zo eerlijk mogelijk in te vullen.

Naam leerkracht:

Datum:

Naam leerling:

Eind september zijn door zowel jullie als door de kinderen vragenlijsten van KanVAS ingevuld.

1. Wat heb je gedaan met de resultaten **direct** na het afnemen?

.....
.....
.....
.....

2. Zijn er dingen waar je na deze eerste meting tegen aan liep?

.....
.....
.....
.....

Neem voor het volgende deel een gesprek in je hoofd dat je recent met een leerling hebt gevoerd, na aanleiding van zijn/haar gedrag in de klas. Beantwoord de volgende vragen over dit gesprek.

1. Heb je het gesprek voorbereid? Kies 1 antwoord.

- Ja, ik heb het volgende gedaan om het gesprek goed in te gaan:

.....
.....

- Nee, hier was geen tijd voor.

- Nee, dit was naar mijn idee niet nodig omdat:

.....
.....

- Anders, namelijk

.....
.....

2. Welk moment heb je gekozen om het gesprek te voeren? Kies 1 antwoord.

- Tijdens het zelfstandig werken.

- In de pauze.

- Na schooltijd.

- Tijdens de gymles.

- Voor schooltijd.
- Anders, namelijk

.....

.....

3. Waar vond het gesprek plaats? Kies 1 antwoord.

- In de klas, terwijl de andere kinderen daar ook waren.
- In de klas, terwijl de andere kinderen er niet waren.
- Op de gang, staand.
- Op de gang, zittend.
- Op het schoolplein.
- In de gymzaal.
- Anders, namelijk

.....

.....

4. Heb je het gesprek van tevoren aangekondigd? Kies 1 antwoord.

- Ja, ik heb de leerling verteld op welk moment ik hem/haar wilde spreken.
- nee, ik heb de leerling direct na vertoning van het gedrag bij me geroepen voor een gesprek.
- Ja, ik heb de leerling laten kiezen tussen twee momenten.
- Ja, ik heb de keuze aan de leerling gelaten wanneer we er over in gesprek zouden gaan.
- Anders, namelijk

.....

.....

5. Wat was het doel van het gesprek? Kies 1 of maximaal 2 antwoorden.

- Duidelijk maken wat de consequenties zijn als de leerling dit gedrag weer laat zien.
- De oorzaak van het gedrag achterhalen.
- De leerling inzicht geven in het eigen gedrag door hem/haar zelf de gevolgen ervan te laten benoemen.
- De leerling na laten denken over hoe dit gedrag de volgende keer voorkomen kan worden.
- De leerling duidelijk maken dat hij/zij moet doen wat jij van hem/haar verwacht.
- Anders namelijk

.....

.....

6. Hoe ben je het gesprek begonnen? Kies 1 of maximaal 2 antwoorden.

- Eerst de leerling op zijn/haar gemak gesteld door bijvoorbeeld een praatje te maken over een ander onderwerp.
- Beginnen over wat jij als leerkracht hebt gezien.
- Aangeven dat jij in het belang van het kind samen het gesprek aan wil gaan over wat er is gebeurd.
- De leerling vragen of hij/zij de reden voor het gesprek zou kunnen benoemen?
- Mededelen wat je verwacht van het gesprek.

- Kind aanmoedigen om algemene motivatie voor interview aan te geven (positief/negatief).
- Mededelen duur interview/ manier van registratie, eventueel vervolg interview.
- Anders namelijk

.....

.....

7. Beschrijf concreet de rol van de leerling in het gesprek. Denk hierbij aan aspecten als inhoud en verloop.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Welke leidende gesprekstechnieken heb je vooral toegepast tijdens het gesprek? Kies er 1 of maximaal 2.

- Inhouden/onderwerpen die het kind aandraagt, bevestigen.
- Relevantie/duidelijkheid van wat het kind zegt, bevestigen.
- Voortgang gesprek benoemen.
- Emotionele/cognitieve mededelingen van het kind bevestigen.
- Eerlijke/serieuze omgang met antwoorden bevestigen.
- Gebruik maken van humor.
- Reageren op pro-actief gedrag van het kind.
- Kind voor onrealistische hulpverwachtingen beschermen.
- Zorgen voor voldoende stiltes.
- Mededelingen over jezelf maken (verleden/heden/toekomst).

9. Hoe heb je het gesprek afgesloten?

.....

.....

.....

.....

10. Is dat wat er tijdens het gesprek aan bod is gekomen op een later moment nog geëvalueerd?

- Nee, omdat:

.....

.....

- Ja, namelijk op de volgende manier:

.....

.....

11. Met welk gevoel kijk je terug op het gesprek? Kies 1 antwoord.
- Positief. Dat wat ik met de leerling heb besproken gaat beter.
 - Positief. Ik was tijdens het gesprek in staat de oorzaak van het gedrag te achterhalen.
 - Positief. De leerling stelde zich open en was voor rede vatbaar.
 - Negatief. Dat wat ik met de leerling heb besproken gaat niet of nauwelijks beter.
 - Negatief. Ik was tijdens het gesprek niet in staat de oorzaak van het gedrag te achterhalen.
 - Negatief. De leerling stelde zich niet volledig open en was niet voor rede vatbaar.
 - Positief omdat:
.....
.....
 - Negatief omdat:
.....
.....
12. Met welk gevoel denk je dat de leerling terug kijkt op het gesprek?
- Positief, dit denk ik omdat:
.....
.....
 - Negatief, dit denk ik omdat:
.....
.....
 - Dit is mij niet duidelijk geworden.
13. Hoe lang heeft het gesprek geduurd?
- 0-5 minuten.
 - 5-10 minuten.
 - 10-15 minuten.
 - 15-20 minuten.
 - 20-25 minuten.
 - Anders, namelijk
.....
.....
14. Zijn de ouders/verzorgers van de leerling op de hoogte gebracht van het gesprek?
Kies 1 of maximaal 2 antwoorden.
- Ja, vooraf aan het gesprek.
 - Ja, na het gesprek zijn de ouders op de hoogte gebracht.
 - Nee, het voorval was te klein.
 - Nee, dit leek mij niet nodig.
 - Ja, de leerling moest het thuis vertellen.
 - Ja, ik heb de ouder via de telefoon op de hoogte gebracht.
 - Ja, ik heb de ouders op school gesproken.
 - Ja, het kind besloot uit zichzelf het voorval en het daarop volgende gesprek thuis te bespreken.

- Anders, namelijk

.....

15. Geef met kruisjes aan in hoeverre de onderstaande gespreksfases aan bod komen tijdens jou gesprekken met kinderen.

	Nooit	Soms	Meestal	Altijd
Voorbereiding				
Introductie				
Startvraag*				
Romp				
Afsluiting**				

* Delfos (2005): 'De startvraag kan het kind inzicht geven in het onderwerp van het gesprek, de soort vragen die gesteld gaan worden en de verwachting van de volwassene.' (p.120).

** Bijvoorbeeld het doel van het gesprek herhalen, gesprek evalueren, gesprek kort samen vatten of bedanken voor het gesprek.

16. Geef met kruisjes aan in hoeverre je de onderstaande communicatie vaardigheden toepast tijdens een gesprek met een leerling.

	Nooit	Soms	Meestal	Altijd
Op dezelfde ooghoogte zitten.				
Naar het kind kijken terwijl ik spreek.				
Alterneren van het wel en niet oogcontact maken met het kind terwijl ik spreek.				
Het kind op zijn of haar gemak stellen.				
Luisteren naar wat het kind zegt.				
Met behulp van voorbeelden aan het kind laten zien, dat wat hij of zij zegt, effect heeft.				
Het kind vertellen dat het moet vertellen wat het vindt of wil, omdat je dit niet weet als een kind het je niet zegt.				
Praten en spelen proberen te combineren.				
Ik signaleer wanneer ik een gesprek af moet breken en later voort moet zetten omdat het kind afhaakt.				
Ik zorg ervoor dat na een moeilijk gesprek een kind weer even tot zichzelf kan komen.				

17. Geef aan in hoeverre je de onderstaande vaardigheden van metacommunicatie toepast tijdens een gesprek met een leerling.

	Nooit	Soms	Meestal	Vaak
Ik maak het doel van het gesprek duidelijk.				
Ik laat een kind weten wat mijn intenties zijn.				
Ik laat een kind weten dat ik feedback nodig heb.				
Ik laat een kind weten dat het mag zwijgen.				
Ik probeer te benoemen wat ik voel en ik volg wat ik voel.				
Ik nodig het kind uit zijn of haar mening over het gesprek te geven.				
Ik maak metacommunicatie een vast onderdeel van mijn communicatie.				

BIJLAGE 4

Checklist Jennings

De volgende checklist is gebaseerd op die van Rick L. Jennings (1982).

In de checklist staan aandachtspunten voor het afnemen van interviews met kinderen. Veel aandachtspunten zijn ook bruikbaar voor gespreksvoering in het algemeen.

A VOORBEREIDING:

- 1 doelen interview voor mezelf duidelijk en helder maken (onderzoeksvragen)
- 2 mijn attitude ten aanzien van dit interview helder hebben en keuzes maken hoe ik ermee om wil gaan
- 3 vragenlijst/aandachtspuntenlijst goed kennen

B INTRODUCTIE:

- 4 mezelf duidelijk voorstellen als persoon en deskundige
- 5 doelen interview duidelijk maken
- 6 gebruik gegevens/informatie duidelijk uitleggen
- 7 duidelijk maken wat voor soort interview dit is: informatie verkrijgen
- 8 uitleggen hoe vertrouwelijk de informatie behandeld wordt
- 9 mededelen duur interview/manier van registratie, eventueel vervolg interview
- 10 a) kind aanmoedigen om algemene motivatie voor interview aan te geven (positief/negatief)
b) kind aanmoedigen om eventuele angst of bezorgdheid aan te geven
- 11 a) reageren op aangegeven motivatie
b) reageren op aangegeven angst/bezorgdheid
- 12 mededelen wat ik verwacht ten aanzien van verbale deelname

C SOCIAAL-EMOTIONELE EN TAAKGERICHTE GESPREKSLEIDING:

- 13 a) hoeveelheid informatie die het kind aandraagt, bevestigen
b) inhouden/onderwerpen die het kind aandraagt, bevestigen
c) relevantie/duidelijkheid van wat het kind zegt, aangeven
d) voortgang interview benoemen
e) emotionele/cognitieve mededelingen van het kind bevestigen
f) eerlijke/serieuze omgang met antwoorden bevestigen

D EXTRA TECHNIKEN:

- 14 a) verschillende stijlen toepassen (autoritair, begrijpend en dergelijke)
- b) spelen/karakteriseren van een specifieke rol
- c) gebruik maken van humor

E EXTRA AANDACHTSPUNTEN:

- 15 eigen gekozen/gewenste houding (hoe directief/actief en dergelijke) handhaven
- 16 reageren op provocatief gedrag van het kind
- 17 kind voor onrealistische hulpverwachtingen beschermen
- 18 zorgen voor voldoende stiltes
- 19 maak mededelingen over jezelf (verleden/heden/toekomst)
- 20 onderzoek de verhouding van gedrag, emotionele en cognitieve mededelingen

F EIGEN GEDRAG/ATTITUDE:

- 21 erkennen eigen (negatieve) emoties tijdens interview en er iets mee doen
- 22 erkennen en eventueel gebruiken eigen emotionele reacties op het kind
- 23 voldoende zicht op verloop van interview houden
- 24 voldoende zicht op de kwaliteit van de verzamelde informatie tijdens interview houden

Bijlage F: Antwoorden vragenlijst huidige gespreksaanpak

Hieronder volgen de antwoorden op de eerste twee vragen van de vragenlijsten voor de leerkrachten van de bovenbouw. Deze vragen gaan in op de resultaten van de docent- en leerlingvragenlijsten van KanVAS.

Open vraag	Antwoord
Wat heb je gedaan met de resultaten direct na het afnemen?	- Samen besproken met juf A. - Geen schokkende uitkomsten. - Heb gesprekjes gehad. - Ouders gemaïld, afspraak gemaakt. - Babbeltje met opvallende leerlingen. (rood/oranje socre) - Ik heb ze geanalyseerd. Opvallende resultaten vergeleken met het voorgaande jaar. Groepsbrede aanpak op storend gedrag en pestgedrag in de groep.
Zijn er dingen waar je na deze eerste meting tegen aan liep?	- Het viel ons reuze mee omdat de groep vorig jaar slecht bekend stond. - Het gedrag werd erger. - De kinderen hebben heel veel ingevuld dat ze niet behulpzaam zijn. Dat klopt niet. Zijn ze wel maar door de nadruk op welke vrijdag tijdens knutselen vinden ze van niet. - Soms bleek rood/oranje toch groen te zijn. - Geen antwoord.

Het daarop volgende deel van de vragenlijst had betrekken op een gesprek dat de leerkrachten recent met een leerling hadden gevoerd, naar aanleiding van zijn/haar gedrag in de klas.

Open vraag	Antwoord
7. Beschrijf concreet de rol van de leerling in het gesprek. Denk hierbij aan aspecten als inhoud en verloop.	- Laten reflecteren en verwoorden van zijn actes en reacties. Hij gebruikt de kaart (stop, denk, kies). - Leerling zegt ja, maar trekt niet echt aan. Ik heb momenteel elke vrijdag een gesprek met moeder. Voor de vakantie opgestart. - Lastig te zeggen: met S. en M. Zijn het vaak 'straf' gesprekken wegens ongeoorloofd gedrag. - Ik stel vragen, hij móet dus nadenken over zijn antwoorden. Ik leg uit waarom ik doe wat ik doe (in combinatie met de vragen) zo controleer ik of hij mij begrepen

	heeft. - De leerling was verdrietig. Ik heb met hem gesproken over de oorzaak. De leerling laten vertellen wat hem dwars zat. En we hebben samen gekeken naar en oplossing.
9. Hoe heb je het gesprek afgesloten	- Het positieve deel benadrukken en laten verwoorden. - Positieve wens, dat het vanaf nu beter gaat. - In het geval van een 'straf/boos' gesprek altijd positief de verwachtingen uitspreken. Dat ik er op vertrouw dat het niet weer gebeurd. Soms strafwerk laten maken als 'goed' makertje (of klusje doen) (of excuses maken). - Begrijp je nu waarom je nog op dezelfde plek zit? Ook jij krijgt heus nog wel eens een ander plekje! Ga je R nog wel even vertellen dat jeniet dat te huilen, omdat hij naast je moet zitten? - Met een aai over zijn bol. Vertelt dat ik het fijn vind dat hij met mij gedeeld heeft wat hem dwars zat.

Vragen over de opbouw van het gesprek

1. Hoe heb je het gesprek voorbereid?	
Ja, ik heb het volgende gedaan om het gesprek goed in te gaan:	1
o <i>De stukken gelezen die door de stroming gemaakt zijn.</i>	
Nee, hier was geen tijd voor.	2
Nee, dit was naar mijn idee niet nodig omdat:	0
Anders, namelijk:	2
o <i>Ik wilde het met hem na schooltijd bespreken. Hij was er tussenuit gegaan.</i>	
o <i>Gesprekken altijd op gevoel en intuïtie.</i>	

2. Welk moment heb je gekozen om het gesprek te voeren?	
Tijdens het zelfstandig werken	1
In de pauze.	0
Na schooltijd	3
Tijdens de gymles	0
Voor schooltijd	0
Anders, namelijk:	0

3. Waar vond het gesprek plaats?	
In de klas, terwijl de andere kinderen daar ook waren.	0
In de klas, terwijl de andere kinderen er niet waren.	2

Op de gang, staand.	0
Op de gang, zittend.	3
Op het schoolplein.	0
In de gymzaal.	0
Anders, namelijk:	0

4. heb je het gesprek van tevoren aangekondigd?	
Nee, ik heb de leerling verteld op welk moment ik hem/haar wilde spreken	4
Nee, ik heb de leerling direct na vertoning van het gedrag bij me groepen voor een gesprek.	0
Ja, ik heb de leerling laten kiezen tussen twee momenten.	0
Ja, ik heb de keuze aan de leerling gelaten wanneer we er over in gesprek zouden gaan.	0
Anders, namelijk: Ik roep het kind bij mij op het moment dat ik even tijd vrij kan maken. Soms vertel ik een leerling dat ik een gesprek ga voeren en soms niet.	1

5. Wat was het doel van het gesprek?	
Duidelijk maken wat de consequenties zijn als de leerling dit gedrag weer laat zien.	1
De oorzaak van het gedrag achterhalen	2
De leerling inzicht geven in het eigen gedrag door hem/haar zelf de gevolgen ervan te laten benoemen	2
De leerling na laten denken over hoe dit gedrag de volgende keer voorkomen kan worden	3
De leerling duidelijk maken dat hij/zij moet doen wat jij van hem/haar verwacht.	1
Anders, namelijk:	0

6. hoe ben je het gesprek begonnen?	
Eerst de leerling op zijn/haar gemak gesteld door bijvoorbeeld een plaatje te maken over een ander onderwerp.	0
Beginnen over wat jij als leerkracht hebt gezien	0
Aangeven dat jij in het belang van het kind samen het gesprek aan wilde gaan over wat er is gebeurd.	0
De leerling vragen of hij/zij de reden voor het gesprek zou kunnen benoemen.	4
Mededelen wat je verwacht van het gesprek	0
Kind aanmoedigen om algemene motivatie voor het interview aan te geven (positief/negatief).	0
Mededelen duur interview/ manier van registratie, eventueel vervolg interview.	0
Anders, namelijk: - Waarom huil je? - Waarom heb ik dit gedaan? (geen andere plaats geven)	1

8. Welke leidende gesprekstechnieken heb je vooral toegepast tijdens het gesprek?	
Inhouden/onderwerpen die het kind aandraagt, bevestigen	0
Relevante/duidelijkheid van het kind zegt, bevestigen.	1
Voortgang gesprek benoemen	0
Emotionele/cognitieve mededelingen van het kind bevestigen.	1
Eerlijke/serieuze omgang met antwoorden bevestigen.	2
Gebruik maken van humor	1
Reageer op pro-actief gedrag van het kind.	1

Kind voor onrealistische hulpverwachten beschermen	0
Zorgen voor voldoende stiltes	0
Mededelingen over jezelf maken (verleden/heden/toekomst).	1
Wisselend	1

10. Is dat wat er tijdens het gesprek aan bod is gekomen op een later moment nog geëvalueerd?	
Nee, omdat:	0
Ja, namelijk op de volgende manier: ○ <i>Heb je het nu gezellig met R? Is ook duidelijk te zien.</i> ○ <i>In geval van 'corrigerend' gesprek. Bij dreiging van verkeerd gedrag terug komen op afspraken of compliment als het heel goed gaat.</i> ○ <i>Na schooltijd heb ik met hem erover gehad. We hebben geen concrete afspraken gemaakt.</i> ○ <i>Ja, moeder komt elke week.</i> ○ <i>Ja, in gesprekken met de stroming en ouders. Dit terugkoppelen met leerling.</i>	5

11. met welk gevoel kijk je terug op het gesprek?	
Positief. Dat wat ik met de leerling heb besproken gaat beter.	0
Positief. Ik was tijdens het gesprek in staat de oorzaak van het gedrag te achterhalen	1
Positief. De leerling stelde zich open en was voor rede vatbaar.	4
Negatief. Dat wat ik met de leerling besproken heb gaat niet of nauwelijks beters.	0
Negatief. Ik was tijdens het gesprek niet in staat de oorzaak van het gedrag te achterhalen.	0
Negatief. De leerling stelde zich niet volledig open en was niet voor rede vatbaar.	0
Positief omdat: ○ <i>Moeder is betrokken en de leerling lijkt dit prettig te vinden</i>	1
Negatief omdat: ○ <i>Gesprekjes tussendoor hebben niet veel zin. Hij trekt het zich niet aan.</i>	1

12. met welk gevoel denk je dat de leerling terug kijkt op het gesprek?	
Positief, dit denk ik omdat: ○ <i>Het leek dat hij opgelucht was.</i> ○ <i>Tijdens een gesprek kan hij goed benoemen wat er fout ging en wat beter geweest was.</i> ○ <i>De meeste leerlingen weten van mij dat ze altijd weer een kans krijgen en dat ze gewaardeerd blijven ondanks een klein 'dipsje'</i> ○ <i>Hij ging opgewekt naar binnen.</i>	4
Negatief, dit denk ik omdat:	0
Dit is mij niet duidelijk geworden.	1

13. Hoe lang heeft het gesprek geduurd?	
0-5 minuten	2
5-10 minuten	1
10-15 minuten	1
15-20 minuten	1
20-25 minuten	0
Anders, namelijk:	0

14. Zijn de ouders/verzorgers van de leerling op de hoogte gebracht van het gesprek?	
Ja, vooraf aan het gesprek.	1
Ja, na het gesprek zijn de ouders op de hoogte gebracht.	0
Nee, het voorval was te klein.	2
Nee, dit leek mij niet nodig.	0
Ja, de leerling moest het thuis vertellen.	1
Ja, ik heb de ouder via de telefoon op de hoogte gebracht.	2
Ja, ik heb de ouders op school gesproken	0
Ja, het kind besloot uit zichzelf het voorval en het daarop volgende gesprek thuis te bespreken.	1
Anders, namelijk ○ <i>Het gaat over iets dat thuis plaatsvindt, dus dat kan ik niet aangeven.</i>	1

15. Geef met kruisjes aan in hoeverre de onderstaande gespreksfasen aan bod komen tijdens jou gesprekken met kinderen.

	Nooit	Soms	Meestal	Altijd
Voorbereiding	1	2	2	
Introductie			5	
Startvraag*		1	2	2
Romp			1	4
Afsluiting**			2	3

* Delfos (2005): 'De startvraag kan het kind inzicht geven in het onderwerp van het gesprek, de soort vragen die gesteld gaan worden en de verwachting van de volwassene.' (p.120).

** Bijvoorbeeld het doel van het gesprek herhalen, gesprek evalueren, gesprek kort samenvatten of bedanken voor het gesprek.

16. Geef met kruisjes aan in hoeverre je de onderstaande communicatie vaardigheden toepast tijdens een gesprek met een leerling.

	Nooit	Soms	Meestal	Altijd
Op dezelfde ooghoogte zitten.			3	2
Naar het kind kijken terwijl ik spreek.			1	4
Alterneren van het wel en niet oogcontact maken met het kind terwijl ik spreek.			4	1
het kind op zijn of haar gemak stellen.		1	4	
Luisteren naar wat het kind zegt.			3	2
Met behulp van voorbeelden aan het kind laten zien, dat wat hij of zij zegt, effect heeft.		1	3	
Het kind vertellen dat het moet vertellen wat het vindt of wil, omdat je dit niet weet als een kind het je niet zegt.		1	3	
Praten en spelen proberen te combineren.	1	2		
Ik signaleer wanneer ik een gesprek af moet breken en later voort moet zetten omdat het kind afhaakt.		3	1	1

Ik zorg ervoor dat na een moeilijk gesprek een kind weer even tot zichzelf kan komen.			4	1
---	--	--	---	---

17. Geef aan in hoeverre je de onderstaande vaardigheden van metacommunicatie toepast tijdens een gesprek met een leerling.

	Nooit	Soms	Meestal	Vaak
Ik maak het doel van het gesprek duidelijk.		3		2
Ik laat een kind weten wat mijn intenties zijn.			3	1
Ik laat een kind weten dat ik feedback nodig heb.		5		
Ik laat een kind weten dat het mag zwijgen.	2	2	1	
Ik probeer te benoemen wat ik voel en ik volg wat ik voel.			4	
Ik nodig het kind uit zijn of haar mening over het gesprek te geven.		2		3
Ik maak metacommunicatie een vast onderdeel van mijn communicatie.		2	1	

Bijlage G: Vragenlijst zelfinzicht en regulatie leerling

Naar aanleiding van de uitslagen van de leerling vragenlijst van KanVAS gaat de leerkracht met twee leerlingen in gesprek. Het doel van de gesprekken is het creëren van inzicht bij de leerling in het eigen gedrag. Daarnaast is het de bedoeling dat de leerling ook wat met deze inzichten doet. Hij/zij moet de betreffende emoties, aandacht en gedrag weet te reguleren en sturen. Om te beoordelen of de leerling hier door middel van de gesprekken beter toe in staat is, vult de leerkracht zowel voor als na de uitvoering van het ontwerp deze vragenlijst in. De leerkracht houdt tijdens het invullen de vragenlijst zijn/haar indruk in gedachten van de huidige situatie rondom het betreffende gedrag.

Naam leerling: _____

Datum: _____

	O	Z	M	V	RV	G
De leerling is in staat irrelevante of onaangepaste prikkels te onderdrukken.						
De leerling is in staat om behoeften uit te stellen.						
De leerling kan in de betreffende situatie makkelijk nieuwe regels toepassen.						
De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.						
De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.						
De leerling weet problemen rondom het betreffende gedrag zelf op te lossen.						
De leerling kan reflecteren op de eigen handelingen rondom het gedrag.						
De leerling is in staat zijn/haar eigen gedrag bij te sturen.						
De leerling heeft zicht op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.						
De leerling neemt zelf initiatief om het gedrag te veranderen.						
De leerling schrijft oorzaken van het betreffende gedrag toe aan anderen.						
De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.						
De leerling is geconcentreerd bezig met de aanpak van deze verandering.						
De leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.						
De leerling stelt verachtingen op.						
De leerling weet wat hij/zij nodig heeft om het betreffende gedrag te veranderen.						

Gesprek 1	
Naam leerling:	Groep:
Naam leerkracht	Datum:
Voorbereiding	
Tijdstip:	Plek:
Doel:	
○ Tijdens het gesprek durft de leerling zich open te stellen. ○ Aan het einde van het gesprek heeft de leerling aan kunnen geven wat hij/zij nodig heeft om zijn/haar gedrag te veranderen.	
Besproken gedraging:	
Introductie	
- Doel duidelijk maken.	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
1. Doel duidelijk maken.	
2. De leerling laten weten wat je intenties zijn.	
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.	
Startvraag	
Startvraag:	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening te geven.	
De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):	
3. Tesloten vragen. Vragen waar een beperkt aantal antwoorden op mogelijk is.	
2. Goonvragen. Vragen waarop de vrager het antwoord weet en niet zeker is of de bevroagde dat ook weet en vraagt de kennis te tonen.	
Romp	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
2. De leerling laten weten wat je intenties zijn.	
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.	
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening te geven.	
De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):	
1. Open vraag.	
4. Retorische vraag. Vragen waarop het antwoord voor vrager en bevroagde duidelijk is en ze dat van elkaar weten.	
5. Doorvragen. Vragen die op een opmerking, een zinsdeel doorgaan.	
9. Waarom-vragen. Een vraag stellen om naar de verantwoording en motivatie te vragen.	
10. Antwoord achterhalen.	
11. Antwoord samenvatten.	
Luisterhouding: neem een actieve luisterhouding aan. Luisteren, samenvatten, doorvragen.	
Afsluiting	
- Kom terug op het doel. - Invullen formulier onderwijsbehoeften en afspraken. Incl. plannen vervolg gesprek.	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening over het gesprek te geven.	
De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):	
11. Antwoord samenvatten.	
12. Samenvattend vragen. Vraag waarin een samenvatting van wat de ander gezegd heeft besloten ligt.	
Tussen het eerste en tweede gesprek beschrijft de leerkracht gerelateerde gebeurtenissen op in het logboek.	

Plan			
Naam:		Groep:	
Leerkracht:		Datum:	
Doel:			
Moeilijkheden/belemmerende factoren:		Positieve/stimulerende aspecten:	
Onderwijsbehoeften: (Leerkracht nodig die..., materialen/opdrachten nodig die..., groepsgenoten die..., feedback die..., ouders die..., een omgeving die..)			
Afspraken:			
Wat	Wie	Wanneer	Evaluatie
Datum tussenevaluatie:			
Datum eindgesprek:			

Gesprek 2	
Vorbereiding	
Tijdstip:	Plek:
Doel:	
- De leerling weet zijn/haar waardering over het verloop van de aanpak te verwoorden. Hij/zij weet te vertellen wat er nu anders gaat en hoe dit voelt. - De leerling laat zien inzicht te hebben in het eigen gedrag door de gemaakte keuzes te verantwoorden. - De leerkracht en leerling stellen de afspraken samen bij wanneer dit nodig blijkt om het doel te kunnen behalen.	
Introductie	
De leerkracht vertelt de leerling dat hij/zij de aanpak en de afspraken die zij tijdens het vorige gesprek gemaakt hebben wil evalueren.	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
1. Doel duidelijk maken.	
2. De leerling laten weten wat je intenties zijn.	
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.	
Startvraag	
Startvraag: kun je vertellen hoe het tot nu toe gaat met de afspraken die wij hebben gemaakt?	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening te geven.	
De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):	
2. Gesloten vragen. Vragen waar een beperkt aantal antwoorden op mogelijk is.	
3. Toonvragen. Vragen waarop de vrager het antwoord weet en niet zeker is of de bevroagde dat ook weet en vraagt de kennis te tonen.	
Romp	
Ga met de leerling in op de keuzes die hij/zij de afgelopen periode rondom het betreffende gedrag heeft gemaakt. Wat de gevolgen waren van deze keuzes en hoe de leerling zich hierbij voelt. Probeer de leerling te laten formuleren wat hij/zij de komende periode nog nodig heeft/gaat doen.	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
2. De leerling laten weten wat je intenties zijn.	
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.	
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening te geven.	
De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):	
1. Open vraag.	
4. Retorische vraag. Vragen waarop het antwoord voor vrager en bevroagde duidelijk is en ze dat van elkaar weten.	
5. Doorvragen. Vragen die op een opmerking, een zinsdeel doorgaan.	
9. Waarom-vragen. Een vraag stellen om naar de verantwoording en motivatie te vragen.	
10. Antwoord achterhalen.	
11. Antwoord samenvatten.	
Luisterhouding: neem een actieve luisterhouding aan. Luisteren, samenvatten, doorvragen.	
Afsluiting	
- Kom terug op het doel. - Aanvullen/aanpassen formulier onderwijsbehoeften en afspraken. Incl. plannen afsluitend gesprek.	
Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):	
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening over het gesprek te geven.	
De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):	
11. Antwoord samenvatten.	
12. Samenvattend vragen. Vraag waarin een samenvatting van wat de ander gezegd heeft besloten ligt.	
Tussen het tweede en derde gesprek beschrijft de leerkracht gerelateerde gebeurtenissen op in het logboek.	

Gesprek 3

Voorbereiding

Tijdstip:

Plek:

Doel:

- Zowel de leerling als de leerkracht spreken hun waardering uit over het verloop van het 'plan' en de afspraken die zij samen hebben opgesteld.
- De leerling durft eerlijk aan te geven hoe zij/hij de aanpak en de gesprekken heeft ervaren.
- De leerkracht verwoordt de ontwikkeling die hij/zij bij de leerling heeft gezien.
- De leerling geeft zelf aan wat er nu anders gaat en waarom.

Introductie

- De leerkracht vertelt de leerling dat hij/zij de aanpak en de afspraken die zij tijdens het vorige gesprek gemaakt hebben wil evalueren.

Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):

1. Doel duidelijk maken.
2. De leerling laten weten wat je intenties zijn.
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.

Startvraag

Startvraag: Hoe vind je dat het de afgelopen periode is gegaan, met de afspraken die we hebben gemaakt rondom... (betreffende gedrag).

Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):

6. Nodig het kind uit zijn/haar mening te geven.

De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):

2. Gesloten vragen. Vragen waar een beperkt aantal antwoorden op mogelijk is.

3. Toonvragen. Vragen waarop de vrager het antwoord weet en niet zeker is of de bevragee dat ook weet en vraagt de kennis te tonen.

Romp

- De leerkracht vraagt de leerling het proces dat zij hebben doorlopen te waarderen. De leerkracht vraagt de leerling zijn/haar aanpak binnen dit proces te verwoorden. Wat heeft de leerling zelf gedaan? Welke keuzes heeft hij/zij gemaakt? Waar heeft dit toe geleid? Daarna verwoordt de leerkracht de ontwikkelingen die hij/zij heeft gezien.

Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):

2. De leerling laten weten wat je intenties zijn.
5. Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt.
6. Nodig het kind uit zijn/haar mening te geven.

De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):

1. Open vraag.

4. Retorische vraag. Vragen waarop het antwoord voor vrager en bevragee duidelijk is en ze dat van elkaar weten.

5. Doorvragen. Vragen die op een opmerking, een zinsdeel doorgaan.

9. Waarom-vragen. Een vraag stellen om naar de verantwoording en motivatie te vragen.

10. Antwoord achterhalen.

11. Antwoord samenvatten.

Luisterhouding: neem een actieve luisterhouding aan. Luisteren, samenvatten, doorvragen.

Afsluiting

- Kom terug op het doel.
- Eventuele afspraken maken voor het verdere verloop rondom dit gedrag. Maak deze afspraken concreet.
- Vraag de leerling naar zijn/haar waardering over deze aanpak.

Pas de volgende voorwaarden op het gebied van metacommunicatie toe (Delfos, 2005):

6. Nodig het kind uit zijn/haar mening over het gesprek te geven.

De volgende vraagtechnieken worden gebruikt (Delfos, 2005):

11. Antwoord samenvatten.

12. Samenvattend vragen. Vraag waarin een samenvatting van wat de ander gezegd heeft besloten ligt.

Bijlage I: Observatiefomulier toepassing gespreksvaardigheden eerste gesprek

Leerkracht Leerling
Gesprek: 1

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1			
2			
	Totaal:	Totaal:	

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
	Totaal:	Totaal:	

Doorvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
5			
Samenvatten	Totaal:	Totaal:	
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1			
	Totaal:	Totaal:	

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1			
	Totaal:	Totaal:	

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
	Totaal:	Totaal:	

Monitort en stimuleert de competentie- verwerving			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
	Totaal:	Totaal:	

Uitwerking vragen geïnspireerd door Cornelissen (2008):**Open vragen:**

1. Bevordert exploratie eigen gedachten.
2. Bevordert exploratie gevoelens en standpunten.
3. Bevordert exploratie van opties en acties.
4. Zorgt voor stimulering van verwoorden eigen standpunt, gedachten en gevoelens.

Gesloten vragen:

1. Antwoordmogelijkheid 'ja' of 'nee'.
2. Leerkracht geeft verschillende antwoordmogelijkheden.

Actief luisteren:

1. Nodigt uit tot actief vertellen
2. Geeft de ander rustig de tijd om zijn gedachten te verwoorden.

Doorvragen:

1. Sluit aan bij de ander
2. Zorgt voor concretisering
3. Bevordert exploratie
4. Bevordert reflectie
5. Vraagt naar verduidelijking

Samenvatten:

1. Vat regelmatig en correct samen
2. Geeft samenvatting van inhoud/gevoel
3. Geeft samenvatting van hoofd en bijzaken.
4. Gaat na of samenvatting klopt

Toonvragen:

1. De vrager bekijkt of de bevroegde over dezelfde kennis beschikt.

Waaromvragen:

1. naar verantwoording of motivatie vragen.

Communicatievoorwaarden:

1. Maakt het doel duidelijk.
2. Laat weten wat zijn intenties zijn.
3. Benoemt wat hij voelt en volg wat hij voelt.
4. Nodigt leerling uit zijn/haar mening te geven

Bevordert zelfsturend vermogen:

1. Maakt concrete afspraken over het handelen in de praktijk.
2. Geeft praktijkvoorbeelden hoe de leerling hier mee om kan gaan.
3. Sluit aan bij onderwijsbehoefte.

Monitort en stimuleert de competentie-verwerving.

1. Bespreekt met leerling wat hij/zij kan doen als het niet lukt.
2. stimuleert en activeert

Bijlage J: Observatieformulier toepassing gespreksvaardigheden tweede en derde gesprek

Leerkracht Leerling

Gesprek: 2

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1			
2			
	Totaal:	Totaal:	

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
	Totaal:	Totaal:	

Doorvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
5			
	Totaal:	Totaal:	

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1			
	Totaal:	Totaal:	

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1			
	Totaal:	Totaal:	

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1			
2			
3			
4			
	Totaal:	Totaal:	

Uitwerking vragen geïnspireerd door Cornelissen (2008):**Open vragen:**

1. Bevordert exploratie eigen gedachten.
2. Bevordert exploratie gevoelens en standpunten.
3. Bevordert exploratie van opties en acties.
4. Zorgt voor stimulering van verwoorden eigen standpunt, gedachten en gevoelens.

Gesloten vragen:

1. Antwoordmogelijkheid 'ja' of 'nee'.
2. Leerkracht geeft verschillende antwoordmogelijkheden.

Actief luisteren:

1. Nodigt uit tot actief vertellen
2. Geeft de ander rustig de tijd om zijn gedachten te verwoorden.

Doorvragen:

1. Sluit aan bij de ander
2. Zorgt voor concretisering
3. Bevordert exploratie
4. Bevordert reflectie
5. Vraagt naar verduidelijking

Samenvatten:

1. Vat regelmatig en correct samen
2. Geeft samenvatting van inhoud/gevoel
3. Geeft samenvatting van hoofd en bijzaken.
4. Gaat na of samenvatting klopt

Toonvragen:

1. De vrager bekijkt of de bevroegde over dezelfde kennis beschikt.

Waaromvragen:

1. naar verantwoording of motivatie vragen.

Communicatievoorwaarden:

1. Maakt het doel duidelijk.
2. Laat weten wat zijn intenties zijn.
3. Benoemt wat hij voelt en volg wat hij voelt.
4. Nodigt leerling uit zijn/haar mening te geven

Bevordert zelfsturend vermogen:

1. Maakt concrete afspraken over het handelen in de praktijk.
2. Geeft praktijkvoorbeelden hoe de leerling hier mee om kan gaan.
3. Bespreekt huidige onderwijsbehoeften leerling.
4. Geeft feedback op handelen leerling in de klas.

Bijlage K: Logboek

Resultaten logboeken.

Leerling A1

Datum/tijd	Aanleiding	Actie lkr.	Actie llng.	Resultaat.
9 en 10 maart			Llng probeert zich zichtbaar aan de afspraken te houden.	
23, 24 en 25 maart	Geen aanleiding. Gesprek tussendoor.	Oberveren van leerling.	Praat met klasgenoot over besproken onderwerp met lkr.	Leerling A1 gaat op een andere plek zitten, verder weg van andere llng.

Leerling A2

Datum/tijd	Aanleiding	Actie lkr.	Actie llng.	Resultaat.
9 en 10 maart	Llng blijft door gaan met kletsen en lachen.	De lkr spreekt de leerling hierop aan.	Gaat door met het gedrag.	Het aanspreken heeft geen invloed op het gedrag van de llng.
15, 16, 17 maart	Llng lacht tijdens de uitleg.	Gaat kort in gesprek en geeft een hint.	Stopt er voor deze keer mee.	Llng vindt het moeilijk zich aan de afspraak te houden.
23, 24 en 25 maart	Llng maakt wel geluidjes tussendoor.	Heeft hier een kort gesprek over met llng. Waarom doe je dit?	Gaat proberen het niet meer te doen.	Het gedrag neemt af.

Leerling B1

Datum/tijd	Aanleiding	Actie lkr.	Actie llng.	Resultaat.
7 april	Ruzie tussen llng en 2 andere leerlingen.	Eerst individueel met llng in gesprek. Daarna met zijn vieren.	Gaat stoppen met dirigerende opmerkingen maken.	Gaat tot nu toe goed. De leerling was goed aanspreekbaar.
10 april	Goed geholpen in de klas.	Compliment gegeven en verwezen naar gesprek.	Krantenbak geleegd, klusjes gedaan.	De leerling is vrolijk in de klas.

Leerling C1

Datum/tijd	Aanleiding	Actie lkr.	Actie llng.	Resultaat.
-	Llng komt naar lkr en vertelt dat zij met het hele	Vragen gesteld over de situatie. Reactie ouders	Vertellen hoe het gezin in gesprek is	De leerling is opgelucht dat ze haar ouders uit

	gezin hebben gegeten.	etc.	gegaan over de omgang met elkaar.	heeft kunnen leggen waar ze mee zit.
--	--------------------------	------	---	--

Leerling C2

Datum/tijd	Aanleiding	Actie lkr.	Actie llng.	Resultaat.
22 maart	Afspraak die de lkr met de llng heeft gemaakt.	Gesprek met llng C1 en andere llng.	Gesprek gevoerd.	Mooi gesprek. Llng heeft goed vertelt wat hem dwars zat.

Bijlage L: Antwoorden van het evaluatie interview over het ontwerp

Antwoorden interview over evaluatie ontwerp:

1. Wat is jouw oordeel over de inhoud van de handleiding die ik heb gegeven?
A: Prima. Daar kon leerkracht A wel mee overweg. Vooral het format gebruikt om de verschillen de soorten vragen die je kunt stellen te bekijken. Leerkracht A heeft het meeste gehad aan het format van het eerste gesprek.
B: Duidelijk. Leerkracht B heeft alles doorgelezen. Eerst globaal en daarna thuis goed doorgelezen. Het stuk over de metacognitieve vaardigheden is nog wat onduidelijk. Wat bedoel je daar nu mee? Daar mag meer verklaring bij. Is nog wat vaag. Het zou fijn zijn als hier nog meer een beeld bij wordt geschetst.
C: Duidelijk. Praktisch maar wel met theoretische achtergronden. Voor leerkracht C komt het al bekend voor omdat hij/zij het boek 'Positive Behavior Support' al kent. De handleiding geeft goed aan waarom je bepaalde dingen doet.

2. Heb je de handleiding tussen de gesprekken geraadpleegd? Waarvoor?
A: Ja, bij de voorbereiding van de gesprekken. Om te bekijken hoe de gesprekken opgebouwd werden. Formats van de gespreksvoering geraadpleegd. Leerkracht A heeft de theorie wel een keer bekeken maar tussendoor niet meer. De theorie die er in staat is volgens leerkracht A praktijkgericht.
B: Ja, bekeken tussendoor. Na de feedback op het eerste gesprek heeft leerkracht B de handleiding weer geraadpleegd.
C: Tussen de gesprekken heeft leerkracht C de gespreksformats geraadpleegd. Voor de start van de gespreksvoering heeft hij/zij de informatie over het voeren van de gesprekken doorgelezen.

3. Zijn er nog dingen die aan de handleiding moeten worden toegevoegd?
A: Nee. Wel is leerkracht A van mening dat kinderen een verschillende aanpak nodig hebben en dat hij/zij denkt dat deze manier van gespreksvoering niet bij iedere leerling past.
B: Verduidelijking wat betreft de term metacognitie. Meer voorbeelden wat je zou kunnen vragen aan kinderen.
C: leerkracht C zou de 'schaalvragen' aan de handleiding toe willen voegen. De leerling geeft hierbij een waardering voor een onderwerp of situatie tussen de 1 en de 10. Daarnaast lijkt het leerkracht C goed om standaard kopietjes te maken van de afspraken die de leerkracht met de leerling heeft gemaakt. De kinderen waar leerkracht C mee in gesprek is geweest gaven aan dit prettig te vinden.

4. De gesprekvoering binnen dit onderzoek bestaat uit 3 gesprekken per leerling. Hoe heb je dit ervaren?
A: Leerkracht A vond dit prima. Hij/zij wil wel en kanttekening maken. Er moet niet te veel tijd tussen de gesprekken zitten. Het liefst om de week. Anders moet je te veel nadenken waar het gesprek ook al weer over ging. Dit komt ook omdat de besproken onderwerp van nu niet heel 'zwaar' waren. Leerkracht A merkt dat

<i>hij/zij de gesprekken wel goed voor moest bereiden. Het laatste gesprek heeft hij/zij niet voor kunnen bereiden en hij/zij geeft aan dat dit het gesprek wel 'breekt'. De gesprekvoering vraagt duidelijk voorbereiding en de eerste keren heeft leerkracht A dit wel gedaan. Leerkracht A geeft aan dat het het best is om direct na het voorbereiden het gesprek in te gaan want dat zit het nog vers in je geheugen. Leerkracht A geeft aan dat de mate waarin je het gesprek moet voorbereiden wel afhangt van het onderwerp.</i>
<i>B: Prima. Genoeg gesprekken. Wanneer er meer gesprekken zijn, weet je ook niet meer waar je het over moet hebben. Het ligt ook aan het onderwerp. Heb je een lastig kind dan kun je wel een half jaar bezig zijn met het voeren van gesprekken.</i>
<i>C: Voor sommige onderwerpen zal twee gesprekken voldoende zijn. Wanneer je een probleem leerling hebt, waarmee je meerdere dingen wilt bespreken kun je wel meerdere gesprekken voeren. Leerkracht C vindt de opbouw van de gesprekken goed. Hij/zij geeft aan dat wanneer de leerkracht het wel bij maar twee gesprekken houdt, omdat het onderwerp dan genoeg is besproken, het belangrijk is dat tijdens dit tweede gesprek al wordt geëvalueerd.</i>

<i>5. Zijn er dingen waar je tijdens de gesprekken tegenaan liep?</i>
<i>A: Leerkracht liep aan tegen kinderen die alleen maar 'ja' en 'nee' antwoorden gaven. Hij/zij had het gevoel dat hij/zij niet dieper in gesprek kon komen met deze leerlingen. Hij/zij zou graag willen weten hoe hij dit kan veranderen. Leerkracht A had het idee dat de kinderen nu soms vooral sociaal wenselijke antwoorden geven en dat hij/zij daar graag door heen zou willen prikken. Een van de leerlingen heeft tussen de gesprekken door ook niet in de gaten wanneer leerkracht A naar het gesprek en de gemaakte afspraken verwijst. Bij de andere leerling was dit wel het geval.</i>
<i>B: Kinderen geven toch vaak onverwachte antwoorden en dan is het lastig om op het hoofdthema terug te komen. Het is handig om te weten hoe je hier op in kunt spelen.</i>
<i>C: De belemmerende en stimulerende factoren op het afsprakenblad zijn nog wat onduidelijk. Wat hier precies mee bedoeld wordt kan misschien nog worden uitgelegd. Overlappend met de onderwijsbehoefte?</i>

<i>6. Heb je door het toepassen van de vraagtechnieken van Delfos (2005) een beter beeld gekregen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen?</i>
<i>A: Leerkracht A geeft aan dat hij/zij door het gesprek al meer inzicht heeft gekregen in de leerlingen. Hij/zij weet niet of dit met de vragen te maken heeft. Het eerste gesprek was vooral erg prettig.</i>
<i>B: Op zich wel. Ja. De leerling liet niet heel veel van zichzelf zien maar je krijgt wel een beter beeld van hoe de leerling functioneert. Leerkracht B heeft geprobeerd veel aan het samenvatten te denken. Wel lastig om aan deze vragen te denken tijdens het gesprek. Bij het eerste gesprek heeft Leerkracht B de vragen op papier gezet. De andere gesprekken heeft leerkracht B het meer los gelaten. Hij/zij probeert met name categorie 3 vragen te stellen. Leerkracht B merkt dat leerlingen toch nog terughoudend zijn.</i>
<i>C: Ja</i>

7. Is het jou gelukt om bewustwording van het gedrag te creëren bij de leerling? In hoeverre heeft het format en de handleiding hier een bijdrage aangeleverd?
A: <i>Bij de eerste zeker. Via het format en toen is de bewustwording gekomen. Bij de ander wat minder. Andere leerling dacht dat het alleen voor de leerkracht was.</i>
B: <i>Dit heeft wel geholpen. De indeling van het gesprek was handig en daardoor lukte dit. Even afsluiten en hoe inleiden.</i>
C: <i>Leerkracht C geeft aan dit te hebben gedaan door de leerling de omgeving te laten beschrijven en het eigen gedrag te laten benoemen. Leerkracht C denkt dat dit ook goed gelukt is omdat hij/zij heel persoonlijk onderwerpen heeft besproken.</i>

8. Heb je ervoor kunnen zorgen dat de leerling heeft verwoord waarom hij bepaald gedrag vertoont/waarom dingen zijn gebeurd? Hoe heb je dit gedaan?
A: <i>Leerkracht A geeft aan de leerlingen dit zelf niet goed konden aangeven. Dat dit volgens hem ook komt omdat ze aan het puberen zijn. Hij/zij kon het er niet echt uit krijgen. Over het storen kom wel binnen. De leerlingen kunnen wel inschatten wat dat met hun omgeving doet, maar kunnen niet goed verwoorden waarom het hen overkomt.</i>
B: <i>Dit is wel gelukt. Bij de eerste 2 gesprekken vooral. Door middel van het doorvragen. Niet na één antwoord genoeg nemen.</i>
C: <i>antwoord komt nog.</i>

9. Heb je door middel van de gesprekken bereidheid kunnen creëren bij de leerlingen, om het eigen gedrag te corrigeren? Hoe komt dit denk je?
A: <i>leerkracht A geeft aan dat dit wel is gelukt bij A1 maar dat dit bij de andere leerling minder is gelukt. De andere leerling weet inmiddels wel wat leerkracht A van haar verwacht als hij/zij naar haar kijkt of de koppeling met het gesprek maakt. De leerling maakt de harde geluiden nu niet meer. Ze hebben het hier af en toe tussendoor nog over gehad. De koppeling met het gesprek is toen gemaakt.</i>
B: <i>Leerkracht B denkt van wel. Dat komt nu wel op gang. Leerkracht B heeft de leerling een keer aangesproken over wat zij hadden afgesproken en toen heeft leerling B1 zich aanpast.</i>
C: <i>Ja. Door bewustwording te creëren bij de leerling wat gedrag doet. Doordat je een één op één gesprek hebt lukt dit volgens leerkracht C beter.</i>

10. Heb je naar jouw idee genoeg ruimte kunnen creëren voor de inbreng van de leerling binnen de gesprekken? Hoe heb je dit gedaan?
A: <i>Leerkracht A geeft aan van wel. Hij/zij heeft dit gedaan door de leerlingen te vragen wat zij er zelf van vinden. Hij/zij heeft hen om hun mening gevraagd of gevraagd of zij de situatie konden verklaren.</i>
B: <i>Wel geprobeerd. Als leerkracht B het idee had dat leerling B1 ruimte nodig had om na te denken, heeft hij/zij hem die ruimte gegeven. Niet meteen nieuwe vraag gesteld. Of daar dan voldoende uit komt weet ik niet. Even tijd geven. Gelegenheid geven tot nadenken. Dit ook uitpreken.</i>

C: Door de juiste vraagstelling te gebruiken. Door te vragen of het is gelukt. Leerkracht C geeft aan zelf ook veel suggesties te hebben gedaan en dat hij/zij dit minder had kunnen doen.

11. Heb je de leerlingen tussen de gesprekken door feedback gegeven over de besproken onderwerpen? Op welke manier(en)?

A: Zo nu en dan heeft leerkracht A er in de klas er naar verwezen. Bij sommige kinderen was dit niet nodig. Bij A2 was het wel nodig. Leerkracht A geeft aan niet altijd naar de gesprekken en de afspraken te hebben gewezen. Soms vroeg hij/zij de leerling waar hij/zij nou mee bezig was en gaf leerkracht A aan dat ze beter na moest denken. Leerkracht A vraagt de leerling niet te vertellen wat hij/zij heeft beloofd en wat hij/zij nu doet.

B: Wat hebben we nou afgesproken?? Was niet een positieve aanleiding maar wel even een 'oh ja' moment. Twee keer even geïnformeerd hoe is het nu gegaan: 'heb je met mama nog gesproken over de lego?' Ook apart met hem gezeten toen hij/zij en de andere leerling zo leuk met elkaar om gingen. Leerkracht B heeft leerling B1 hier een compliment over gegeven.

C: Bij leerling C1 gebeurde niks op school. De leerling is tussendoor wel bij leerkracht C geweest maar toen had de leerkracht weinig tijd. Tijdens het gesprek dat C2 had met een andere leerling heeft leerkracht C wel feedback gegeven. De gesprekken te dicht op elkaar om er tussendoor veel mee te kunnen doen. Dit komt door het onderwerp, dit heeft meer tijd nodig.

12. Wat vond je van de feedback die ik heb gegeven op de gesprekken? Heb je hier iets aan gehad? Heb je nog tips?

A: Leerkracht A vond de feedback erg handig. Het was handig dat de feedback direct gekoppeld werd aan een deel van het gesprek. Leerkracht A geeft wel aan dat hij/zij denkt dat de maniertjes die hij/zij door de jaren heen op heeft gebouwd tijdens het voeren van gesprekken moeilijk om te buigen zijn. Hij/zij geeft aan dat hij/zij snel terugvalt in de vraagstelling die hij/zij vroeger gebruikte. Leerkracht A begreep de feedback die hij/zij kreeg wel.

B: Goede feedback. Prettig om de kleine ballonnetjes te zien. Dat weet je op welke stukken het gerelateerd is.

C: Leerkracht C vindt dit super. Specifiek en hierdoor kon hij/zij er wat mee.

13. Zou je deze manier van gespreksvoering ook na deze onderzoeksperiode nog uitvoeren? Waarom wel of niet?

A: Leerkracht A zou dit wel willen maar geeft aan dat hier dan wel tijd voor vrijgemaakt moet worden. Je moet je namelijk voorbereiden en daarnaast in gesprek gaan. Hij/zij geeft aan dat er eigenlijk iemand voor de klas moet, omdat je je dan als leerkracht echt op het gesprek kunt focussen. Je bent als leerkracht anders in je hoofd nog bezig met de klas terwijl je het gesprek voert. Het zou wel kunnen tijdens een gymles. Verder geeft leerkracht A aan dat het goed is om je even voor te kunnen bereiden voordat je het gesprek in gaat. Zodat je als leerkracht goed op een rijtje hebt waar je het over wilt hebben en hoe je dit wil doen. Dit kan niet op een normale dag.

B: *Op zich heel nuttig en ook leuk maar je zit met de tijd. Het is niet altijd kort 10 minuutjes. Nu komt er iemand in de klas en dat is ideaal maar normaal is dit niet zo. Dit is geen klas die je alleen kunt laten.*

C: *Ja. Leerkracht C hoopt dat ze hier wel tijd voor hebben. Hij/zij geeft door deze gesprekken al drie kinderen met pesten heeft kunnen helpen. Dat je er iets heel positiefs mee bereikt. Leerkracht C geeft aan dat het nu de vraag is hoe wij dit goed in onderwijssysteem krijgen.*

14. Hoe heb je mijn communicatie rondom het onderzoek ervaren?

A: *Leerkracht A geeft aan dat hij/zij dit prima vond. Het onderzoek structureert de gespreksvoering.*

B: *Prettig.*

C: *Goed. Leerkracht C geeft aan dat het lastig was dat hij/zij niet op woensdag werkt en dat het onderzoek daarom op dinsdag moest. Hij/zij vindt dat dit duidelijk en goed is gecommuniceerd.*

Bijlage M: Resultaten vragenlijsten over zelfinzicht en regulatie van de leerlingen

Naam leerling: A1

	O	Z	M	V	RV	G
1. De leerling is in staat irrelevante of onaangepaste prikkels te onderdrukken.				X	X	
2. De leerling is in staat om behoeften uit te stellen.					XX	
3. De leerling kan in de betreffende situatie makkelijk nieuwe regels toepassen.			X	X		
4. De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.				X	X	
5. De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.				X	X	
6. De leerling weet problemen rondom het betreffende gedrag zelf op te lossen.			X		X	
7. De leerling kan reflecteren op de eigen handelingen rondom het gedrag.				X	X	
8. De leerling is in staat zijn/haar eigen gedrag bij te sturen.				X	X	
9. De leerling heeft zich op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.				X	X	
10. De leerling neemt zelf initiatief om het gedrag te veranderen.			X	X		
11. De leerling schrijft oorzaken van betreffende gedrag toe aan anderen.		XX				
12. De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.			X		X	
13. De leerling is geconcentreerd bezig met de aanpak van deze verandering.				X	X	
14. De leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.			XX			
15. De leerling stelt verachtingen op.		X		X		
16. De leerling weet wat hij/zij nodig heeft om het betreffende gedrag te veranderen.				X	X	

Verschuiving	Deel	Percentage
2 stappen omlaag	1/16 ^e	6,25%
1 stap omlaag	3/16 ^e	18,75%
Gelijk	4/16 ^e	25%
1 stap omhoog	6/16 ^e	37,5%
2 stappen omhoog	2/16 ^e	12,5%

Naam leerling: A2

	O	Z	M	V	RV	G
1. De leerling is in staat irrelevante of onaangepaste prikkels te onderdrukken.				X	X	
2. De leerling is in staat om behoeften uit te stellen.					XX	
3. De leerling kan in de betreffende situatie makkelijk nieuwe regels toepassen.				XX		
4. De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.					XX	
5. De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.					XX	
6. De leerling weet problemen rondom het betreffende gedrag zelf op te lossen.			X		X	
7. De leerling kan reflecteren op de eigen handelingen rondom het gedrag.					XX	
8. De leerling is in staat zijn/haar eigen gedrag bij te sturen.				XX		
9. De leerling heeft zich op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.					XX	
10. De leerling neemt zelf initiatief om het gedrag te veranderen.				XX		
11. De leerling schrijft oorzaken van betreffende gedrag toe aan anderen.		X	X			
12. De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.			X	X		
13. De leerling is geconcentreerd bezig met de aanpak van deze verandering.				X	X	
14. De leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.			X		X	
15. De leerling stelt verachtingen op.		X		X		
16. De leerling weet wat hij/zij nodig heeft om het betreffende gedrag te veranderen.				X	X	

Verschuiving	Deel	Percentage
2 stappen omlaag	1/16 ^e	6,25%
1 stap omlaag	4/16 ^e	25%
Gelijk	8/16 ^e	50%
1 stap omhoog	1/16 ^e	6,25%
2 stappen omhoog	2/16 ^e	12,5%

Naam leerling: B1

	O	Z	M	V	RV	G
1. De leerling is in staat irrelevante of onaangepaste prikkels te onderdrukken.	X		X			
2. De leerling is in staat om behoeften uit te stellen.		X		X		
3. De leerling kan in de betreffende situatie makkelijk nieuwe regels toepassen.			X	X		
4. De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.				X	X	
5. De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.				X	X	
6. De leerling weet problemen rondom het betreffende gedrag zelf op te lossen.				X	X	
7. De leerling kan reflecteren op de eigen handelingen rondom het gedrag.				X	X	
8. De leerling is in staat zijn/haar eigen gedrag bij te sturen.				XX		
9. De leerling heeft zich op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.			X		X	
10. De leerling neemt zelf initiatief om het gedrag te veranderen.		X		X		
11. De leerling schrijft oorzaken van betreffende gedrag toe aan anderen.		X		X		
12. De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.				XX		
13. De leerling is geconcentreerd bezig met de aanpak van deze verandering.				XX		
14. De leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.			X	X		
15. De leerling stelt verachtingen op.			X	X		
16. De leerling weet wat hij/zij nodig heeft om het betreffende gedrag te veranderen.				X	X	

Verschuiving	Deel	Percentage
2 stappen omlaag	0/16 ^e	0%
1 stap omlaag	5/16 ^e	31,25%
Gelijk	3/16 ^e	18,75%
1 stap omhoog	3/16 ^e	18,75%
2 stappen omhoog	5/16 ^e	31,25%

Naam leerling: C1

	O	Z	M	V	RV	G
1. De leerling is in staat irrelevante of onaangepaste prikkels te onderdrukken.						XX
2. De leerling is in staat om behoeften uit te stellen.						XX
3. De leerling kan in de betreffende situatie makkelijk nieuwe regels toepassen.				XX		
4. De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.				X	X	
5. De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.			X		X	
6. De leerling weet problemen rondom het betreffende gedrag zelf op te lossen.				X	X	
7. De leerling kan reflecteren op de eigen handelingen rondom het gedrag.				X		X
8. De leerling is in staat zijn/haar eigen gedrag bij te sturen.				X	X	
9. De leerling heeft zich op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.		X			X	
10. De leerling neemt zelf initiatief om het gedrag te veranderen.				X	X	
11. De leerling schrijft oorzaken van betreffende gedrag toe aan anderen.				X	X	
12. De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.			X		X	
13. De leerling is geconcentreerd bezig met de aanpak van deze verandering.			X		X	
14. leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.				X	X	
15. De leerling stelt verachtingen op.					X	
16. De leerling weet wat hij/zij nodig heeft om het betreffende gedrag te veranderen.				XX		

Verschuiving	Deel	Percentage
2 stappen omlaag	0/16 ^e	0%
1 stap omlaag	0/16 ^e	0%
Gelijk	5/16 ^e	31,25%
1 stap omhoog	6/16 ^e	37,5%
2 stappen omhoog	5/16 ^e	31,25%

Naam leerling: C2

	O	Z	M	V	RV	G
1. De leerling is in staat irrelevante of onaangepaste prikkels te onderdrukken.			X	X		
2. De leerling is in staat om behoeften uit te stellen.			X	X		
3. De leerling kan in de betreffende situatie makkelijk nieuwe regels toepassen.					XX	
4. De leerling signaleert zelf problemen/moeilijkheden rondom het betreffende gedrag.				X	X	
5. De leerling heeft zicht op de gevolgen van het betreffende gedrag.				X	X	
6. De leerling weet problemen rondom het betreffende gedrag zelf op te lossen.				X	X	
7. De leerling kan reflecteren op de eigen handelingen rondom het gedrag.				X	X	
8. De leerling is in staat zijn/haar eigen gedrag bij te sturen.				X	X	
9. De leerling heeft zich op de gevolgen van zijn/haar gedrag voor een ander.					XX	
10. De leerling neemt zelf initiatief om het gedrag te veranderen.					XX	
11. De leerling schrijft oorzaken van betreffende gedrag toe aan anderen.						X
12. De leerling is gemotiveerd om het betreffende gedrag te veranderen.			X		X	
13. De leerling is geconcentreerd bezig met de aanpak van deze verandering.	X				X	
14. De leerling kan omgaan met negatieve emoties rondom het betreffende gedrag.			X	X		
15. De leerling stelt verachtingen op.		X		X		
16. De leerling weet wat hij/zij nodig heeft om het betreffende gedrag te veranderen.		X		X		

Verschuiving	Deel	Percentage
2 stappen omlaag	0/16 ^c	0%
1 stap omlaag	0/16 ^c	0%
Gelijk	4/16 ^c	25%
1 stap omhoog	8/16 ^c	50%
2 stappen omhoog	4/16 ^c	25%

Gemiddeld

Verschuiving	Percentage
2 stappen omlaag	2,5%
1 stap omlaag	15%
Gelijk	30%
1 stap omhoog	30%
2 stappen omhoog	22,5%

Eerste gesprek tussen leerkracht A en leerling A1

We gaan 10 minuten doen. We drukken op 10 minuten zodat het niet langer duurt. *Leerling vindt het spannend en Leerkracht A vertelt daarom eerste de bedoeling van het gesprek. Hij geeft aan dat dit voor hem ook nieuw is.* Het is de bedoeling dat hij met wat kinderen een praatje maakt en dat hij daar wat van leert. *De bedoeling is ook.. Hij gaat langzaam over naar het onderwerp.* Naar wat zij heeft ingevuld op KanVAS. Ze heeft ingevuld dat ze niet zo rustig is en dat ze niet zo goed oplet. De leerling wil er al op ingaan maar *Leerkracht A vraagt eerst of zij deze bedoeling van het gesprek begrijpt. Hij vraagt door* het blijkt dat ze het fout heeft ingevuld. *Hij vraagt door naar wat zij dan wel heeft bedoeld.* De leerling geeft een vaag antwoord en *Leerkracht A vraagt door.* Daarna stelt hij een retorische vraag om haar antwoord te verduidelijken. Hij concludeert dat zij het daar dan niet meer over moeten hebben.

Hij heeft een tweede vraag achter de hand en gaat in op het feit dat zij vaak aan geeft een eigen mening te hebben. *Hij vraagt zich of ze zich dat kan herinneren.* Dat kan leerling A. *Hij vraagt aan haar wat leerling A daar mee bedoeld.* Leerling A geeft aan een eigen mening te krijgen. *Leerkracht A vraagt op welk gebied dit is.* Zij geeft aan dat zij haar mening laat horen wanneer leerling A iets niet eerlijk vindt gaan. *Leerkracht A: 'dus dan ga je dat zeggen?'* De leerling stemt in. *'Hoe vind je dat zelf? Vind je dat een goede of een slechte eigenschap van jezelf?'* De leerling: 'dat ligt eraan'. *'Waar ligt dat aan?'* Leerkracht A geeft aan dat hij het wel kan voorstellen dat het ergens aan ligt maar wil een specifiek antwoord. Leerkracht A en de leerling praten verder over het feit dat het soms wel en soms niet een goede eigenschap is. Ze gaan eerst in op het moment dat het wel goed is om je mening te laten horen. Als er een kind niet goed wordt behandeld in de klas omdat die misschien vaker iets fout doet maar dat die dan wordt beschuldigd als die het niet heeft gedaan.' *Leerkracht A geeft aan dit voorbeeld te begrijpen en vraagt of dit daadwerkelijk wel eens gebeurt.* De leerling geeft aan van wel en Leerkracht A zegt dat hij dat ook wel weet, dat iedereen foutjes maakt. *Leerkracht A vraagt nogmaals verduidelijking en vraagt of leerling A bedoelt dat de leerkrachten dit doen.* Leerling A stemt in. *Vervolgens vraagt hij of zij dit zelf ook wel eens doen, mekaar onderling de schuld geven terwijl dit toch niet zo blijkt te zijn.* De leerling zegt van niet, dat zij elkaar vertrouwen. *'Dus jij vindt het een kwestie van vertrouwen?'* 'Ja.' *Leerkracht A vraagt of de leerling dan nog wel vertrouwen heeft.* De leerling vraagt om verduidelijking. Leerkracht A geeft aan dat zij zegt dat het een kwestie van vertrouwen is en dat zij bij de leerkracht dus denkt dat hij/zij niet eerlijk is of het niet goed zegt ofzo. *Hij vraagt of het bij de leerkracht dan niet ook een kwestie van vertrouwen is, aangezien leerling A aangeeft dat dat bij de kinderen onderling ook zo is, dat zij alles tegen elkaar kunnen zeggen. Hij vraagt of dat naar de leerkrachten toe ook zo is.* De leerling kan hier geen goed antwoord op geven. Leerling A weet het niet. *'Vind je het een moeilijke vraag omdat je het niet goed durft te zeggen, omdat je dat lastig vindt om tegen mij te zeggen. Of omdat je het antwoord niet helemaal goed weet?'* De leerling geeft aan dat ze het antwoord niet goed weet. *Leerkracht A geeft vervolgens aan dat zij wel alles mag zeggen wat ze wilt. Dat ze daar niet op afgerekend wordt. Dat ze juist bij elkaar zitten om er uit te komen en om samen tot oplossingen te komen. Hij vraagt of leerling A dit snapt en dat is zo. 'Vind je dat hier een oplossing voor moet komen?'* De leerling geeft aan van wel maar zegt verder niets. *Leerkracht A vraagt door naar waar dan een*

oplossing voor moet komen. 'Je moet eerst bewijs hebben als iemand het heeft gedaan en dan pas kun je iemand beschuldigen'. **Leerkracht A knikt instemmend en vraagt daarna wat je dan zou moeten doen wanneer iemand iemand anders vals beschuldigd. Hij vraagt hoe je dit dan het beste kenbaar kunt maken.** De leerling geeft aan het niet zo goed te weten. Dat zij het meestal gewoon tegen iemand zegt. Leerling A geeft aan niets beters te weten. **Leerkracht A geeft aan dat het tegen iemand zeggen al een hele goede manier is en gaat door op het moment dat je dit dan het beste tegen iemand zou kunnen zeggen.** De leerling stelt voor als iedereen naar buiten gaat. **Leerkracht A stelt de vraag wat er zou gebeuren als leerling A dit door de klas zou roepen.** Er is onduidelijkheid over de vraag dus Leerkracht A formuleert de vraag op een iets andere manier. Leerkracht A en de leerling praten samen over wat er gebeurt als je het wel door de klas roept. De leerling benoemt de gevolgen. **Leerkracht A benoemt nogmaals hoe het wel zou kunnen en waarom dit een goede manier is. Hij vraagt of de leerling ook denkt dat wanneer zij deze aanpak zou uitvoeren, de leerkracht dit ter harte zou nemen.** De leerling denkt van wel en **Leerkracht A geeft aan het fijn te vinden dat zij dat gevoel heeft.**

Leerkracht A rondt dit af en maakt de terugkoppeling naar wat eerder in het gesprek is besproken en hoe zij tot dit onderwerp zijn gekomen. Hij geeft hierbij aan dat hij het wel leuk vindt dat zij meer een eigen mening begint te krijgen, aangezien zij vroeger een stiller meisje was. **Hij maakt de koppeling naar dat zij aan het begin van het gesprek heeft aangegeven dat het soms ook niet goed is om een eigen mening te hebben en vraagt of zij daar nog iets over kunt zeggen.** De leerling denkt na en geeft aan zo snel niet iets te kunnen bedenken. Leerkracht A geeft aan dat dit dan misschien wel iets is om het de volgende keer over te hebben. **Hij stelt voor dat leerling A daar voor de volgende keer nog eens over nadenkt en dat zij het de volgende keer daar over kunnen hebben.** Dat vindt leerling A een goed idee. **Geeft haar nogmaals een poosje bedenktijd** maar leerling concluderen dat ze er de volgende keer op verder gaan.

Leerkracht A vraagt hoe de leerling het gesprek heeft ervaren. Leerling A geeft aan het fijn te vinden. **Hij vraagt of leerling A denkt hier iets aan te hebben.** Leerling A zegt het niet in de klas en kom het na schooltijd zeggen. De leerling zegt van wel. *'Heb je nog een vraag of wil je er nog iets over zeggen? Vind je het een beetje gezellig om met mij een praatje te maken.'* De leerling geeft aan van wel. **Leerkracht A sluit het gesprek af door te vertellen dat hij de leerling een lieverd vindt en het volgende gespreksmoment te benoemen.** Hij bedankt de leerling en hij geeft aan dat leerling A goed heeft meegewerkt. Leerling A gaat weer naar de klas.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	0	0%
2	3	1	33,3%
3	4	3	75%
4	6	5	83,3%
	Totaal: 14	Totaal: 9	64,3%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	13	11	84,6%
2	2	2	100%
	Totaal: 15	Totaal: 13	86,7%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	1	33,3%
2	2	0	0%
	Totaal: 5	Totaal: 1	20%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	3	2	66,7%
3	0	0	-
4	2	2	100%
5	10	8	80%
	Totaal: 15	Totaal: 12	80%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	2	2	100%
4	0	0	-
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	2	2	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	4	4	100%
3	4	4	100%
4	3	3	100%
	Totaal: 13	Totaal: 13	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	0
2	3	2	66,7%
3	0	0	0
	Totaal: 3	Totaal: 2	66,7%

Monitort en stimuleert de competentie- verwerving			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Tweede gesprek tussen leerkracht A en leerling A1.

Hoe is het de afgelopen tijd met jou **gegaan**? Goed hoor. **Wat vind je goed**. Ik haal betere cijfers. Ze gaan er kort op in.

Weet je nog waarom we hier zitten. Kun je mij dit nog vertellen. Voor de kanjertraining. Ja, ik had daar een vraag over. *Weet je nog wat mijn vraag daarover was.* Nee zegt de leerling. Leerkracht A is even zoekende naar hoe hij het gesprek voort wil zetten en bekijkt zijn aantekeningen van het vorige gesprek. Hij gaat verder. *Jij zei toen dat je hem verkeerd had ingevuld. Toen hadden we een nieuwe vraag bedacht. Je zei dat jij je mening niet altijd goed kon vertellen. We hadden het erover dat je soms wel en soms niet je mening moet geven. Je wist wel wanneer je wel je mening moest geven maar je weet niet wanneer je niet je mening moest geven. Weet je nog wat we af hadden gesproken?* Ja, dat ik er over na moest denken. Leerling weet het niet. En vertelt dat zij het er ook met haar moeder over heeft gehad. Leerling A1 weet niet zo goed wanneer het niet goed is om je mening te hebben. **Leerkracht A heeft het nog even over de afspraak die ze hebben gemaakt. Over wanneer iemand beschuldigd werd en het was niet terecht.** 'Owja' zegt de leerling. **Leerkracht A vervolgt: in plaats van door de klas, wat zou je dan moeten doen?** 'Het tegen de leerkracht zeggen in de pauze' antwoordt Leerling A1. **Leerkracht A vraagt hoe dit is gegaan.** De leerling geeft aan dat dit niet nodig was.

Jij vindt dat het goed ging. **Ik vind ook dat het erg goed ging de afgelopen week. Je was rustig in de klas en goed met je werk bezig.** Wat mij wel opvalt is dat jij met S. nog als eens loopt de te giebelen. **Hoe komt dat?** Omdat wij zo goede vriendinnen zijn. Het valt mij op dat dit meer is dan eerst. *Weet jij sinds wanneer jullie dat meer zijn gaan doen?* Nu de groepjes anders zijn en nu de schoolkeuze is gemaakt. 'ja', antwoordt de leerling. **Denk je zelf dat dit ook zo is?** De leerling twijfelt. *Denk jij dat je er al bent dit jaar?* Nee. **Begrijp je wat ik met die vraag bedoel?** Ja. **Wat bedoel ik er dan mee?** Nou dat ik denk dat ik het al heb gehaald en dat ik niet meer omlaag kan. **Leerkracht A geeft aan dat wanneer zij niet meer zou werken de resultaten zeker nog wel omlaag kunnen gaan, maar dat hij vindt dat zij nog wel hard werkt.** **Waarom denk jij dat ik hier mee kom?** De leerling begrijpt even niet waar Leerkracht A op doelt en Leerkracht A geeft aan dat hij het heeft over het giebelen met S.. Omdat ik het minder moet doen. **Waarom moet jij het dan minder doen?** Leerling denkt lang na. Om beter te kunnen werken is haar antwoord. *Werk je er minder door als je giebelt is de vervolgvraag?* Nee. *Of kun je ook goed werken als je wel giebelt.* Ja. **Waarom zou ik het dan zeggen?** Omdat het anderen stoort. Ja. **Zou je mij uit kunnen leggen welke momenten dat zijn?** Tijdens de uitleg. Ja, klopt. Leerkracht A legt uit dat leerling A1 anderen dan kan storen. *Kun je begrijpen waarom ik dat lastig vind?* Ja want dan raak je afgeleid. Ja, dat is waar dan kan ik mijn verhaal niet vertellen en dan raak ik in de war. *Zou je daar rekening mee kunnen houden?* Ja, zegt de leerling. **Wat zouden we daar aan kunnen doen?** Vraagt Leerkracht A. Ik weet dat jij het helemaal niet verschrikkelijk veel doet hoor. Ja, antwoordt de leerling. Wat zouden we daar aan kunnen doen? Nu ik weet dat het niet zo fijn is kan ik het ook gaan zeggen tegen S.. **Ja maar wat dan doen, je moet er wel iets voor gaan doen.** 'Hoe bedoel je?' vraagt de leerling. Leerkracht A vertelt dat hij haar de naam S. weer hoort zeggen. **Kun je me precies omschrijven om dat voor mekaar te krijgen dat je het tijdens de uitleg niet doet. Wat moet jij doen zodat dat niet meer gebeurt?** De leerling denkt na en zegt: niet meer reageren. **Maar**, zegt Leerkracht A, er is nog een andere partij die iets niets moet doen. Want wat gebeurt er met S., want daar heb ik niet mee gesproken.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [1]: Je startvraag. Een redelijk gesloten vraag en dit is goed. Zo wordt de leerling niet meteen in het diepe gegooid.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [2]: Je vraagt door. Je vraagt hier of de leerling het antwoord kan motiveren.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [3]: Hier start je met de introductie van het gesprek. Je maakt het doel aan de leerling duidelijk. De leerling noemt de aanleiding van het gesprek, namelijk de uitslagen van KanVAS.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [4]: Metacommunicatie. Je benoemt dat je voelt, ziet en denkt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [5]: Metacommunicatie: Je vraagt de leerling om haar mening.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [6]: Wanneer je langer wacht krijgt de leerling zelf nog de kans om te zeggen of ze het er mee eens is. Wanneer ze het er niet mee eens heeft ze hier misschien iets langer de tijd voor nodig.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [7]: Dit is een suggestieve vraag. Probeer deze vraag te vermijden.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [8]: Je stelt een waarom-vraag en vraagt naar de verantwoording van het kind.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [9]: Mooi. Je betreft de gevolgen erbij en dit bevordert het inzicht in de gevolgen van het gedrag van de leerling.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [10]: Goed dat je haar kritische vragen stelt. Op deze manier zorg je er voor dat de leerling weet dat ze best wel eens mag giebelen, maar zo komen ook de gevolgen voor de medeleerlingen aan bod.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [11]: Mooi dat je het koppelt aan je eigen gevoelens. Je vraagt de leerling om haar mening te geven.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [12]: Mooi dat je bespreekt wat zij zelf kan doen en dat je daarnaast externe oorzaken en de aanpak hiervan bespreekt.

Wij zijn met een gesprekje bezig maar S. weet dat nog niet van het giebelen. **Wat zou jij daar aan kunnen doen?** Leerling A1 geeft antwoord: Ik vind het niet echt leuk om aan een vriendin te zeggen dat ze het anders moet doen. Ik begrijp wat je zegt. Ze is je vriendin en als je wat tegen haar zegt ben je misschien bang dat ze iets minder vriendin wordt. Nee ja gewoon antwoord Leerling A1. **Leerkracht A vervolgt: maar kun je als je goede vriendinnen bent dat soort dingen niet juist tegen elkaar zeggen?** 'ja, dat weet ik wel maar ik vind het gewoon niet zo fijn om tegen haar te zeggen wat ze moet doen.' **Moet je dan zeggen wat zij moet doen of zou je dat ook op een andere manier kunnen zeggen?** Mag ik jou een hint geven? **Leerkracht A doet de volgende suggestie:** Meester heeft tegen mij gezegd dat wij wat minder moeten giebelen en ik heb gezegd dat ik ga proberen dat wat minder te doen tijdens de uitleg. Op andere momenten is het niet zo erg. Misschien zou je wat minder met mij kunnen lachen tijdens de uitleg. **Snap je dat?** Ja, antwoord Leerling A1. **Hoe zou jij dat nou brengen.** Dan zeg ik van; tijdens de uitleg dan moeten we even niet naar elkaar kijken want dan schieten we in de lach. Ja, nou, dat is toch een hele goede. **Vind je dat moeilijk?** Nee. Zullen we dan de afspraak maken voor de volgende keer dat jij dat doet. En dan gaan we de volgende keer nog even een gesprekje over doen en dan gaan we kijken of dat goed gaat. Zullen we dat doen? Ja.

Dus we begonnen bij de kanjertraining, dat je daar iets ingevuld had en nu zijn we helemaal gekomen bij het maken van afspraken met S.. De leerling knikt instemmend. **Denk je dat het nuttig is?** Ja antwoord de leerling. **Leerkracht A geeft aan dat hij dat ook vindt.**

Hoe vond je het gesprek? Want de vorige keer zag je er een beetje tegenop. Ja wel normaal, antwoord ze. **Vind je het wel gezellig als je een keer zo met mij praat?** Jawel. **Of vind je het niet leuk?** Jawel.

Zullen we de volgende keer dan verder gaan op dat punt? Ja. En jij gaat dan met S. proberen wat afspreken. Ja, is goed.

Je mag weer naar de klas. Veel plezier vandaag. Ja.

Je mag wel lachen hoor tegen me. De leerling antwoord lachend, ja. Goedzo zegt leerkracht A. De leerling verlaat het kamertje.

Aan het einde van het gesprek geeft Leerkracht A aan dat hij een beetje vast liep in het gesprek. Dat hij het gesprek anders al af zou hebben gekapt, omdat het al gelukt was.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [13]: Goed dat je haar laat merken dat je haar begrijpt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [14]: Dit is suggestief. Je merkt aan het antwoord van de leerling dat ze het er niet helemaal mee eens is. Ze zegt twijfelend ja en dan nee. Probeer suggestieve vragen te vermijden.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [15]: Ze vindt het lastig hoe ze dit bij de andere leerling moet overbrengen. Goed dat je haar helpt bij de manier waarop ze dit kan brengen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [16]: Goed dat je terug komt op het doel en hoe jullie hier gekomen zijn.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [17]: Probeer het woord gezellig te vermijden maar stel de zin algemener: hoe vind je het om in gesprek te zijn met mij. Laat haar weten dat ze eerlijk antwoord mag geven.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [18]: Je spreekt je verwachtingen uit voor het volgende gesprek.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:01

Comment [19]: Dit snap ik. Wanneer een onderwerp afgerond is voor zowel leerkracht als leerlingen, hoeven er geen vervolggelassen meer plaats te vinden. Wel is het handig om de gemaakte afspraken te bewaren. Mocht het zo zijn dat de leerling het gedrag weer vertoont, dan kun je de leerling hier weer op wijzen.

Leerkracht: A Leerling: A1

Gesprek: 2

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	5	5	100%
3	0	0	-
4	11	7	63,6%
	Totaal: 16	Totaal: 12	75%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	13	9	69,2%
2	2	2	100%
	Totaal: 15	Totaal: 11	73,3%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	5	2	40%
2	0	0	-
	Totaal: 5	Totaal: 2	40%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	0	0%
2	5	4	80%
3	3	2	66,7%
4	2	2	100%
5	0	0	-
	Totaal: 11	Totaal: 8	72,7%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	0	0	-
4	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	1	0	0%
	Totaal: 1	Totaal: 0	0%

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	3	2	66,7%
	Totaal: 3	Totaal: 2	66,7%

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	0	0	-
3	3	3	100%
4	3	3	100%
	Totaal: 7	Totaal: 7	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	3	100%
2	1	1	100%
3	0	0	-
4	1	1	100%
	Totaal: 5	Totaal: 5	100%

Derde gesprek tussen leerkracht A en leerling A1

Kun jij mij nog een keer vertellen waar wij ook al weer mee bezig waren? 'Met dat Kanjerlijstding' antwoordt de leerling. Leerkracht A bevestigt dit en vertelt dat zij toen hadden gezien dat de leerling ergens oranje op had gescoord maar dat dit een vergissing bleek te zijn. Dat zij toen op een ander onderwerp verder zijn gegaan. **Leerkracht A vraagt of de leerling kan vertellen welk onderwerp dit is.** Waar ze nu naar wilden gaan kijken. De leerling denkt na en leerkracht A vervolgt dat wat zij nu aan het doen zijn twee doelen heeft. **Leerkracht A vraagt de leerling deze doelen te benoemen.** Leerling A1 geeft aan het niet meer te weten. Leerkracht A vertelt dat hij meewerkt aan het onderzoek en dat het onderzoek een van de redenen is waarom ze de gesprekken voeren. Daarnaast is het doel dat de leerling er ook wat van leert. **Leerkracht A vraagt aan de leerling wat hij/zij ervan zou kunnen leren.** De leerling denkt na maar geeft geen antwoord. **Leerkracht A verwijst naar wat hij/zij heeft opgeschreven. De leerling was soms nog te verlegen om dingen uit te spreken. Het doel was dat de leerling dit wel zou durven.** **Leerkracht A vraagt aan de leerling hoe dit is gegaan, dat hij/zij met iemand zou gaan spreken over de gemaakte afspraken.** Leerling A1 weet het weer en noemt de naam van de leerling waar hij/zij mee in gesprek zou gaan. **Leerkracht A bevestigt dit en vraagt of leerling A1 dit heeft gedaan.** De leerling zegt ja. **Leerkracht A vraagt hoe dit is gegaan.** De leerling antwoordt 'beter'. **Leerkracht A herhaalt dit antwoord en vraagt wat er dan beter is gegaan.** De leerling denkt lang na en geeft vervolgens aan dat ze wel iets minder kletsen nu. **Leerkracht A vraagt de of de leerling hier nu ook zelfstandiger is geworden. Of zij nu meer tegen de andere leerling durft te zeggen.** De leerling zegt van wel. **De leerkracht vraagt of de leerling dat ook bij hem/haar durft.** Leerling A1 zegt van wel. **Leerkracht A vraagt of het inderdaad klopt dat het nu een stuk beter gaat met het kletsen met de andere leerling.** De leerling antwoordt dat het niet een stuk beter gaat maar dat het wel beter gaat. **Leerkracht A vraagt of de leerling een idee heeft wat hij/zij daar van vindt.** De leerling geeft aan van niet. **De leerkracht antwoordt dat hij/zij het nu ook een stuk beter vindt gaan. Dat hij/zij de leerlingen af en toe nog wel moet waarschuwen maar dat het al wel beter gaat. De leerkracht vraagt of dit klopt.** Leerling A1 antwoordt van wel en geeft aan dat hij/zij vindt dat ze af en toe ook best mogen praten. **Leerkracht A geeft aan dat de leerling gelijk heeft en vraagt op welke momenten dit dan wel mag.** De leerling antwoordt dat het kan wanneer je mag overleggen. **Leerkracht A geeft aan dat dit een goed moment is en dat het tussen de les natuurlijk ook mag als daar ruimte voor is. De leerkracht vraagt wanneer het niet geschikt is.** De leerling antwoordt tijdens de uitleg en de leerkracht geeft aan dat dit klopt. **De leerkracht concludeert dat ze het hier nu over hebben gehad en dat hij/zij denkt dat de leerling dit nu ook heeft begrepen. De leerkracht vraagt of dit klopt.** De leerling bevestigt dit. **De leerkracht vertelt dat hij/zij nog een andere vraag heeft en vraagt de leerling te vertellen hoe hij/zij vindt dat de gesprekjes zijn gegaan.** De leerling geeft aan dat hij/zij het 'oké' vond gaan. **Leerkracht A vraagt de leerling of hij/zij er wat aan gehad heeft.** De leerling antwoordt van wel. **De leerkracht vraagt de leerling te vertellen wat hij/zij er dan aan heeft gehad** en vraagt vervolgens of de leerling dan weer hetzelfde gaat zeggen. De leerling geeft aan van wel. **De leerkracht vraagt wat dit dan is.** Leerling A1 geeft aan dat hij/zij eerst met een andere leerling aan het praten was en dat dit nu minder is. De leerkracht vult aan dat het ook gaat om het durven zeggen tegen iemand dat hij/zij de leerling stoort. **Leerkracht A vraagt of de leerling denkt dat de meesters en juffen iets aan dit onderzoek hebben. Of het een goede manier is om met kinderen in gesprek te gaan. Raad jij dit aan of raad jij dit af?** De

leerling antwoord dat hij/zij het wel aan zou raden. **De leerkracht vraagt aan de leerling wat volgens hem/haar dan het voordeel is.** De leerling geeft aan dat het fijn is dat niemand hoort wat je zegt. **De leerkracht herhaalt of zij het fijn vindt dat ze dit met zijn tweeën doen.** De leerling verduidelijkt zichzelf door te vertellen dat het vooral fijn is dan andere kinderen niet naar je kunnen kijken. **De leerkracht geeft aan dat hij/zij dit kan voorstellen en zegt dat zij het hier bij laten.** De leerkracht bedankt de leerling voor de medewerking en vertelt dat hij/zij vindt dat de leerling prettig meegewerkt heeft. **De leerkracht vertelt dat hij/zij denkt iets te hebben aan het gesprek met de leerling. Dat de leerkracht momenten heeft gezien waarop hij/zij het zelf beter kan doen en dat hij/zij die ook durft te benoemen. Daarnaast vertelt de leerkracht dat er ook momenten waren die heel fijn gingen. De leerkracht vraagt of de leerling hier nog iets over wil vragen of op wil zeggen en de leerling antwoord van niet.** De leerkracht vertelt dat hij/zij dan verder gaat met het volgende gesprek. Leerling A1 vertrekt weer naar de klas.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	4	1	25%
3	0	0	-
4	9	5	55,6%
	Totaal: 13	Totaal: 6	46,15%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	9	9	100%
2	0	0	-
	Totaal: 9	Totaal: 9	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	6	1	16,7%
2	1	0	0%
	Totaal: 7	Totaal: 1	14,3%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	4	3	75%
3	0	0	0
4	4	2	50%
5	3	2	66,7%
	Totaal: 11	Totaal: 7	63,6%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	0	0	-
4	4	4	100%
	Totaal: 4	Totaal: 4	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	3	2	66,7%
2	1	1	100%
3	2	2	100%
4	2	2	100%
	Totaal: 8	Totaal: 7	87,5%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	1	1	100%
4	2	2	100%
	Totaal: 3	Totaal: 3	100%

Bijlage O: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling A2

Eerste gesprek tussen leerkracht A en leerling A2

Vind je het vreemd om zo met mij mee te gaan. Ja wel een beetje. *Leerkracht A geeft aan waarom ze dit gesprek voeren. Wij zijn bezig met gesprekken oefenen met kinderen. Meesters en juffen moeten ook nog steeds dingen leren. Ik heb jou gekozen omdat ik het met jou over een paar kleine dingetjes wil hebben.* Je kan hierbij zeggen wat jij vindt, dat mag. Het moet een gezellig gesprekje worden. *Zie je dat zitten?* Ja, dat ziet zij wel zitten. Hij laat nog even de tijd zien.

Jij hebt de kanjertraining gedaan. Mij vielen een paar dingen op wat jij daarbij hebt ingevuld, *heb je een idee wat mij opgevallen zou kunnen zijn.* De leerling geeft aan bij 'ik maak gekke geluiden in de klas' helemaal waar heeft ingevuld. *Waarom heb jij dat ingevuld?* Weet ik niet. *Maak jij rare geluiden in de klas?* Ja, lachen. *Oke dus dat bedoel jij met rare geluiden.* **Leerkracht A vraagt om meer verduidelijking bij de rare geluiden. Hij wil duidelijkheid krijgen over wat die geluiden zijn.** Het komt erop neer dat het alleen om lachen gaat. *Leerkracht A vraagt in dit deel door. Hij verwoordt ook zijn eigen gedachten.*

Wat vind je er zelf van dat je dat doet. Dat kan de leerling niet aangeven. *Vind je dat leuk om te doen?* Er moet toch een reden zijn dat jij dit opschrijft? Leerling A2 geeft aan dat ze het vindt het leuk om te lachen. Dat is een goede reden zegt Leerkracht A. Hij gaat over op het onrustige, dat gekoppeld is aan het kletsen. ***En dat kletsen, met wie doe je dat graag.*** Leerling A2 noemt wat vriendinnen.

Eerst even over het gelach. *Heb je door dat ik dat ook door heb.* Ja, omdat ik uit de klas gestuurd wordt. Leerkracht A geeft aan dat hij haar een paar keer hand gewaarschuwd, dat ze moest stoppen en dat zij dit niet deed. Dat dit de reden was dat zij naar de gang moest. ***Hij vraagt of Leerling A2 kan uitleggen waardoor dit komt. Hij kent haar namelijk niet zo.*** Eerst kan Leerling A2 het niet goed verwoorden maar wanneer **Leerkracht A doorvraagt** vertelt Leerling A2 dat het komt omdat vriendinnen gekke bekken trekken, is haar antwoord. *Leerkracht A stelt voor haar hierbij te helpen.* Dat vindt Leerling A2 oke. ***Hoe zou ik jou kunnen helpen? Hoe denk je dat ik het zou willen zien?*** Leerling A2 stelt voor niet meer lachen maar Leerkracht A geeft aan dat dit te drastisch is. Wil bespreken welke momenten het niet handig is. *Hij noemt een paar voorbeelden en de leerling geeft aan of dat een moment is waarop ze kan lachen of niet.* Zij komt daarna zelf met de conclusie dat uitlegmomenten niet het juiste moment zijn om te lachen. *Leerkracht A gaat in op het effect van lachen tijdens de uitleg. Probeert haar tot zelfinzicht te laten komen door te laten verwoorden wat de gevolgen zijn van iemand die constant aan het lachen is tijdens de uitleg. Snap je dat ik dan soms tegen jou zeg dat je daar mee moet stoppen?* De leerling zegt van wel. ***Hoe zou je hiermee om willen gaan als je dit nu weet.*** Minder lachen. ***Ja dat snap ik maar hoe wil je dit gaan bereiken? Hoe wil je voorkomen dat dit tijdens de uitleg niet weer gaat gebeuren.*** Alleen maar concentreren op je werk. ***Hoe ga je dat dan doen? Welke hulpmiddeltjes gebruik je dan voor jezelf.*** Je zegt nu wat je moet doen maar nog niet hoe je dat gaat doen. ***Ik heb er een in gedachten. Kijken of jij er ook eentje kunt bedenken.***

Leerkracht A doet zijn suggestie. Hij schetst een context en vraagt haar wat zij het beste hierin kan doen. Leerling A2 komt zelf met een goede oplossing. Niet naar de andere meisjes kijken. *Was je jezelf bewust van dat je dat deed?* Leerling A2 geeft aan van wel. *Tussendoor kijkt Leerkracht A even op de klok en vraagt of de leerling er van op de hoogte is dat zij nog twee keer een gesprekje gaan voeren.* Dit weet zij. Hij geeft aan dat dit niet om iets ernstigs gaat maar dat hij het gewoon gezellig vindt om even met haar te praten. *Durf je als je zo bij mij zit wel alles tegen mij te zeggen?* Ja. Goedzo, ik ga hier ook verder niets mee doen. Ik vind het ook belangrijk dat jij dat kunt doen. *Snap je dat?* Ja.

Leerkracht A stelt voor een conclusie te maken van het gesprek. **Hij vraagt naar haar conclusie.** Leerling A2 gaat proberen niet meer te kijken naar haar vriendinnen tijdens belangrijke lessen. Leerkracht A stelt voor om tijdens het volgende gesprek te bekijken hoe dit gegaan is. *Kan ik jou daar nog bij helpen?* Nee dat gaat haar zelf wel lukken. **Leerkracht A vat nogmaals de gemaakt afspraken samen.** Wil jij nog iets zeggen over dit gesprek? Wat jou is opgevallen of wat je toch nog kwijt wil. Hoe vond je het. Vond je het wel een beetje gezellig. Vind je het moeilijk om tegen mij te praten? Nee. Ik merk namelijk dat je alleen ja en nee zegt. En ik zou graag langere zinnen van jou horen omdat ik jou graag eens wat beter zou willen leren kennen. Hij spreekt haar nog een paar keer bemoedigend toe dat Leerling A2 een lieve meid is. De tijd is om, ze geven elkaar een hand en hij bedankt haar voor het gesprek en de hulp. Leerling A2 gaat weer terug naar de klas.

Tweede gesprek tussen leerkracht A en leerling A2.

Weet je het nog van de vorige keer? Ja. We gaan net weer zo'n gesprekje hebben als de vorige keer, weet je nog waarom we dat gaan doen? 'Zodat jij leert om beter te praten', antwoordt de leerling. Ja, heel goed en verder? Voor een onderzoek. Ja dat is van de juf, dat is ook zo. Maar voor jou zelf? De leerling denkt na en zegt dat ze het niet weet. Leerkracht A vertelt dat ze de vorige keer in gesprek zijn gegaan rondom de kanjertraining en dat zij daar op in had gevuld dat zij gekke geluiden maakt in de klas. Dat ze daar over in gesprek zijn geweest. De leerling weet het weer. De leerling herhaalt kort dat het doel was om elkaar beter te begrijpen. Leerkracht A geeft aan dat dit klopt en vult haar nog kort aan. Hij vraagt haar of ze nog weet wat zijn mening was tijdens het vorige gesprek. De leerling geeft aan dat zij wel mag lachen van Leerkracht A, maar niet tijdens de uitleg of een ander belangrijk moment. Dat heb je goed onthouden, zegt Leerkracht A. Hij vraagt haar hoe het is gegaan. De leerling geeft aan dat het op zich wel goed ging. Leerkracht A herhaalt dit antwoord en vraagt haar er mee over te vertellen. Ze geeft aan tijdens de uitleg niet veel te hebben gelachen. Leerkracht A gaat hier verder op in door te vragen wanneer ze dit wel deed. Ze geeft aan dat dit wel tijdens tekenen gebeurde. Leerkracht A vertelt dat hij zich nog kan herinneren dan hij toch een keer bij haar is gekomen. Hij vraagt of zij dat nog weet en vraagt haar te vertellen waarom dit was. Omdat ik aan het kletsen was, of lachen. 'Ja, ik vond dat je dat toch nog wel een paar keer deed', geeft Leerkracht A aan. Dat hij tijdens de uitleg toch nog een paar keer naar haar heeft moeten kijken en het tegen haar moest zeggen. Hij vraagt of ze dit nog weet. Dit weet ze nog. Hij vraagt haar te vertellen waarom hij dit gezegd heeft. Dit weet ze niet. 'Misschien stoorde ik mij er aan. Zou dat kunnen?' Vraagt Leerkracht A. 'Ja'. Weet je nog met wie je dat deed? Met J. en I. 'Dat zijn leuke meiden he? Daar kun je het goed mee opschieten he? Moeten we ook zo houden hoor. Dus het is echt niet dat je het niet meer mag gaan doen ofzo. Wat is mijn bedoeling?' Terwijl Leerkracht A dit zegt antwoordt de leerling meerdere keren ja. Niet praten tijdens de uitleg. 'Hebben we het daar de vorige keer niet over gehad, waarom niet tijdens de uitleg? Volgens mij begreep je dit wel. Waarom kan dit niet tijdens de uitleg?' Vraagt Leerkracht A. De leerling geeft aan dat dit hem stoort. Leerkracht A vraagt of ze dit kan voorstellen. De leerling zegt van wel. Leerkracht A vraagt hoe zij hem daar bij kan helpen. De leerling geeft aan minder te moeten lachen. Leerkracht A vraagt haar wat het andere was wat ze hadden afgesproken. Conceneren op je werk, vervolgt hij. Ja, zegt de leerling. 'Ik zie aan jou dat je het wel geprobeerd hebt. Misschien had ik iets meer verwacht, dat wel. Het is altijd van twee kanten he.' Zegt Leerkracht A. De leerling zegt weer 'ja'. Leerkracht A vervolgt dat hij wel het idee heeft dat het iets beter kan. Hij vraagt daarom aan haar welke hulp zij tijdens de uitleg nodig heeft om niet te gaan lachen. De leerling geeft aan geen hulp nodig te hebben. Denk je dat je dat helemaal zelf kunt, vraagt Leerkracht A. De leerling zegt 'ja'. Leerkracht A geeft aan dat hij hier wel een ideeetje voor heeft. Dat hij steeds ziet dat ze veel naar I. kijkt. De leerling begint te lachen. Leerkracht A zegt dat hij ziet dat ze dat wel leuk vindt en dat hij weet dat zij haar best er voor wilt doen en dat hij dat fijn vindt. De leerling zegt ja. Hij vraagt of I. dit ook weet. Ze geeft aan van niet. Wat zou je kunnen doen om ervoor te zorgen dat jij niet in de verleiding komt om te lachen. Wat zou jou daar bij kunnen helpen? Dat I. ook haar best doet om niet te lachen. Hoe zouden we dat voor elkaar kunnen krijgen? Haar erbij halen. Leerkracht A herhaalt het antwoord en vraagt vervolgens wat ze dan zou willen doen? Ze geeft aan dat hij ook met haar zou kunnen praten. Leerkracht A herhaalt dat zij dus zou willen dat hij met beide meiden gaat praten. Dit is zo. Hij vraagt

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [20]: Je maakt het doel duidelijk.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [21]: Misschien dacht de leerling dat het onderzoek het hoofddoel is en heeft ze nooit het idee gehad dat wat jullie besproken hadden van belang was.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [22]: Dit verwoordt ze mooi. Goed dat ze dit weet te herinneren van het vorige gesprek.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [23]: Je bespreekt wat jouw intenties zijn. Hoe jij je voelt komt aan de orde.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [24]: Je vraagt door. Mooi!

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [25]: Je benoemt hoe jij je voelt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [26]: Suggestieve vraag. Probeer dit te vermijden. Probeer meer uit de leerling te laten komen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [27]: Mooi dat je haar nu laat verwoorden wat jouw bedoeling is.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [28]: Het is positief bedoeld dat je dit zegt. Maar is dit ook zo? Probeer de volgende keer de leerling te vragen om eerlijk antwoord te geven op de vraag of ze het echt geprobeerd heeft. Aangezien zij aan het begin van het gesprek niet goed kan benoemen waar het vorige gesprek om ging, kan het zijn dat ze er nooit werk van heeft gemaakt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [29]: Je mag haar nu best een kritische vraag stellen. Haar vragen wat zij nu dan zelf gaat doen om het anders te laten verlopen. Nu ga jij het voor haar invullen. De leerling mag actiever deelnemen aan het gesprek. Dit mag je best van haar vragen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [30]: Je vat samen en vraagt door.

of er nog meer mogelijkheden zijn. Ze zegt dat hij ook met haar alleen kan gaan praten. Leerkracht A zegt dat dit klopt. **Leerkracht A gaat verder met vertellen dat het haar probleem was dat lachen. En dat hij dat nu op moet gaan lossen.** De leerling antwoordt vervolgens dat zij zelf ook wel met hem kan gaan praten. **Leerkracht A geeft aan dat hij dit een goed idee vindt.** Zou jij, want jij bent een grote meid, je hebt een goed stel hersens. Leerkracht A maakt vervolgens een kort 'uitstapje' naar haar schoolkeuze. **Leerkracht A vervolgt: 'maar wat zou je nou met I. kunnen doen?'** De leerling geeft aan met haar te kunnen praten en **Leerkracht A wil weten wat er dan gezegd wordt.** De leerling geeft aan dat ze dan moet vertellen dat zij ook minder moet lachen. **Leerkracht A vraagt haar of ze dan ook zou vertellen waarom.** De leerling zegt van wel. **Leerkracht A vraagt wat voor reden ze dan zou geven.** Ze vertelt dan dat hij zich er aan stoort. 'Ja, zou je dat samen kunnen oplossen?' De leerling denkt van wel. **Leerkracht A vraagt of ze kunnen afspreken dat ze dit deze week met I. bespreekt en dat ze dit volgende week gaan bespreken. Of dit geholpen heeft. Hij vraagt haar om in te schatten of het gaat lukken. Of het makkelijk of moeilijk zal zijn voor haar.** Wel makkelijk, zegt de leerling. Zullen we dat dan afspreken, vraagt Leerkracht A. De leerling stemt in.

Leerkracht A wat samen waar ze begonnen zijn tijdens het eerste gesprek, dat was lachen. Dat ze nu bezig zijn met hoe ze dat lachen kunnen voorkomen en het maken van afspraken met andere kinderen. Hij vraagt haar nog wat ze zou doen als het niet zou lukken om een afspraak te maken met I.. Wat ze er dan aan zou kunnen doen. 'Niet meer naar I. kijken tijdens de uitleg', zegt de leerling. **Leerkracht A vraagt wat ze moet doen als dat niet lukt.** Dan zijn die andere mogelijkheden die je daarstraks noemde er ook nog he. *Snap je dat?* De leerling antwoordt van wel.

Wat vind je hier nou van dat ik zo met jou praat hier over. 'Gewoon', is haar antwoord. **Je vindt het wel logisch? Denk je dat het nuttig is?** 'Een beetje', antwoordt ze. Als je het een beetje goed vindt dan vind je het ook een beetje niet. **Welk deel vind je een beetje wel en welk deel vind je een beetje niet?** Ze geeft aan dat als Leerkracht A zich er aan stoort het wel prettig is om er even over te praten, maar.. **Leerkracht A zegt: 'je doet het graag'.** De leerling stemt in.

'Vond je het wel weer een leuk gesprekje zo?' vraagt Leerkracht A. De leerling zegt 'ja'. **Hij vraagt of hij boos tegen haar doet of aardig.** Ze geeft aan dat hij aardig doet. **Leerkracht A vraagt of zij tegen hem durft te zeggen zoals het is of dat ze dat eng vindt.** Ze zegt dat ze dit wel durft. Leerkracht A zegt dat hij dit wel dacht. **Hij stelt voor om de volgende keer weer verder te gaan.** Hij geeft aan dat ze hem weer goed geholpen heeft. Leerkracht A geeft aan dat ze er in de klas misschien ook nog wat aan hebben. Hij bedankt haar nogmaals en ze geeft aan dat ze het graag heeft gedaan.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [31]: Heel goed. Zij moet tot reflectie komen en tot zelfinzicht.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [32]: Goed dat je doorvraagt. Dit maakt het concreet.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [33]: Je komt terug op het doel. Mooi!

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [34]: Goed dat je dit ook nog aankaart.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [35]: Welke mogelijkheden bedoel je? Ik snap niet naar welke mogelijkheden je nu verwijst.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [36]: Goed dat je hier op in gaat.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [37]: Ze kan haar zin niet afmaken. Jij vult dit voor haar in. Het woordje 'maar' geeft twijfel aan. Doordat jij het voor haar invult zal ze niet gemakkelijk jou tegenspreken.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [38]: Goed dat je haar om haar mening over het gesprek vraagt. Probeer het woord 'leuk' te vermijden. Dan suggereer je namelijk al iets. Stel dit soort vragen neutraal: wat vond je van dit gesprek?

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [39]: Goed dat je hier naar vraagt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [40]: Dit mag je best anders formuleren. Zij heeft jou geholpen, maar ze mag ook best inzien dat jij haar hier mee probeert te helpen. De leerling moet leren dit voor zichzelf te doen en voor klasgenoten en niet alleen voor jou.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:18

Comment [41]: Mooi dat je de leerling bedankt.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	0	0	-
3	9	7	77,8%
4	4	3	75%
	Totaal: 15	Totaal: 12	80%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	12	11	91,7%
2	3	3	100%
	Totaal: 15	Totaal: 14	93,3%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	1	33,3%
2	0	0	-
	Totaal: 3	Totaal: 1	33,3%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	4	2	50%
3	1	1	100%
4	2	1	50%
5	2	2	100%
	Totaal: 9	Totaal: 6	66,7%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	1	1	100%
4	1	1	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	-	-	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	2	1	50%
	Totaal: 2	Totaal: 1	50%

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	2	2	100%
3	4	4	100%
4	3	2	66,7%
	Totaal: 11	Totaal: 10	90,9%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	2	2	100%
3	2	2	100%
4	2	2	100%
	Totaal: 8	Totaal: 8	100%

Derde gesprek tussen leerkracht A en leerling A2.

Leerkracht A start het gesprek en vraagt aan de leerling om te vertellen waar ze het de vorige keer over hebben gehad. Leerling A2 benoemt het lachen als gespreksonderwerp. **Leerkracht A vraagt of de leerling hier nog meer over kan vertellen.** De leerling vertelt dat ze tijdens de uitleg minder moest lachen. **De leerkracht bevestigt dit en vraagt aan de leerling om te vertellen hoe dit is gegaan.** De leerling zegt dat dit goed is gegaan. *De leerkracht vraagt of de leerling weet hoe de leerkracht er over denkt.* De leerling denkt dat leerkracht A er ook tevreden over is. **De leerkracht bevestigt dit en vraagt wat de leerling er dan zo goed aan vindt gaan.** De leerling geeft aan minder te kletsen dan vorige week. *De leerkracht geeft aan dat hij/zij dit ook vindt.* *Dat hij/zij ziet dat de leerling zijn/haar best doet het niet meer te doen.* *De leerkracht vertelt het af en toe nog wel eens te zien en vraagt de leerling of dit klopt.* De leerling bevestigt dit. **Leerkracht A vraagt wat zij hier aan gaan doen.** De leerling antwoordt dat ze moeten zorgen dat het niet meer gebeurt. **De leerkracht vraagt hoe ze daar dan voor zorgen.** De leerling antwoordt dat ze zich meer op het werk moeten concentreren. De leerkracht herhaalt dit antwoord en concludeert vervolgens dat ze het daar de vorige keer ook al over hebben gehad. *De leerkracht gaat verder op een afspraak die zij aan het eind van het vorig gesprek hebben gemaakt.* De leerling zou nog in gesprek gaan met een andere leerling. De leerling antwoordt met wie zij zou gaan praten. De leerkracht zegt dat dit klopt en *vraagt of hij/zij dit nog heeft gedaan.* De leerling zegt van wel. **Leerkracht A vraagt hoe dit is gegaan.** De leerling antwoordt dat dit wel een beetje werkt. *De leerkracht antwoordt dat leerling A2 nu niet meer bij de andere leerling in de buurt zit en vraagt of de leerling denkt dat het daardoor nu ook anders is.* De leerling antwoordt een beetje. **De leerkracht concludeert dat dat dan ook een beetje niet is en vraagt de leerling uit te leggen waar het dan wel in veranderd is en waarin niet.** Leerling A2 antwoordt dat hij/zij de andere leerling nog wel gewoon kan zien maar dat er wel minder gelachen wordt. *De leerkracht antwoordt dat hij/zij ook vindt dat het goed gaat en dat de leerling goed zijn/haar best doet.* *Dat de leerkracht ook niet wil klagen en dat wanneer er wel wat is hij/zij dit gewoon zal zeggen.* *De leerkracht vraagt of de leerling dit gek vindt.* De leerling geeft aan van niet. De leerkracht vertelt dat het gesprek twee doelen had. **De leerkracht vraagt of de leerling deze doelen nog kan benoemen.** De leerling geeft aan dat ze met elkaar in gesprek moesten gaan en dat het lachen minder moest worden. De leerkracht zegt dat dit klopt en dat dat het doel voor de leerling was. *De leerkracht vertelt dat hij zijn/haar persoonlijke doel was om de leerling hierin bij te sturen en om ervoor te zorgen dat de leerling zelf ook door heeft wat zij doet.* *De leerkracht geeft aan dat hij/zij denkt dat de leerling dit wel door heeft en vraagt of dit klopt.* De leerling geeft aan dat dit klopt. **De leerkracht vraagt de leerling wat voor de leerkracht het doel was van de gesprekken.** De leerling antwoordt dat het voor een project is. De leerkracht geeft aan dat dit klopt en dat dit gaat over het leren van het voeren van gesprekken. **De leerkracht vraagt aan de leerling hoe hij/zij vindt dat dit is gegaan.** De leerling antwoordt goed. De leerkracht antwoordt dat de leerling vaak goed zegt maar dat de leerkracht dan nog niet precies weet wat de leerling daarmee bedoelt. **De leerkracht vraagt wat er dan zo goed gaat.** De leerling antwoordt dat alles goed gaat. *De leerkracht vraagt of er ook dingen waren die niet goed gingen.* De leerling antwoordt van niet. *De leerkracht vraagt of de leerling het leuk vindt om op deze manier in gesprek te gaan.* De leerling geeft aan van wel. **Leerkracht A vraagt wat de leerling hier dan leuk aan vindt** en de leerling geeft aan dit eigenlijk niet te weten. *Leerkracht A vraagt of*

de leerling dus zomaar ja zegt. De leerling geeft aan dat hij/zij het gewoon normaal vindt. De leerkracht herhaalt dit antwoord en *vraagt vervolgens of de leerling het prettig vindt om zo met zijn tweeën te praten*. De leerling zegt van wel. *De leerkracht vraagt of de leerling heeft kunnen zeggen wat hij/zij vond. Heb ik je genoeg ruimte gegeven?* De leerling zegt van wel. **De leerkracht vraagt of de leerling wat de leerling vindt van de manier waarop zij in gesprek zijn gegaan voor het onderzoek.** De leerling geeft aan dat ze dit niet weet. *De leerkracht vraagt of de leerling dit een goede manier vindt om over dingen te praten of dat de leerling denkt dat het nog op een andere manier zou kunnen*. De leerling geeft aan dat ze deze manier wel fijn vindt. *De leerkracht vraagt of de leerling denkt dat deze manier ook helpt*. De leerling bevestigt dit. *De leerkracht geeft aan dat hij/zij ook denkt dat het wel helpt. De leerkracht geeft aan dat hij/zij zelf ook geleerd heeft wat hij/zij goed doet en wat nog iets beter kan en dat de leerkracht daar ook wat van leert*. De leerling stemt in. De leerkracht stelt voor om het gesprek hiermee af te sluiten en de leerling vindt dit goed. *De leerkracht geeft aan dat hij/zij vindt dat de leerling goed heeft meegewerkt*. De leerling antwoordt dankjewel. De leerkracht geeft aan dat hij/zij de leerling juist wil bedanken. De leerling zegt graag gedaan. De leerling vertrekt weer naar de klas.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	2	2	100%
3	0	0	-
4	12	6	50%
	Totaal: 14	Totaal: 8	57,1%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	8	8	100%
2	1	1	100%
	Totaal: 9	Totaal: 9	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	4	1	25%
2	0	0	-
	Totaal: 4	Totaal: 1	25%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	3	2	66,7%
3	0	0	-
4	5	3	40%
5	4	3	75%
	Totaal: 12	Totaal: 8	66,7%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	0	0	-
4	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	1	1	100%
	Totaal: 1	Totaal: 1	100%

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	1	1	100%
3	3	3	100%
4	4	4	100%
	Totaal: 9	Totaal: 9	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	0	0	-
3	0	0	-
4.	2	2	100%
	Totaal: 3	Totaal: 3	100%

Bijlage P: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling B1

Eerste gesprek tussen leerkracht B en leerling B1.

'Het je enig idee waarom je hier zit?' vraagt Leerkracht B. De leerling antwoordt van niet. Leerkracht B geeft aan dat ze dat al wel dacht en dat ze denkt dat het hem wel een beetje overvalt. De leerling geeft aan dat dat niet het geval is. Leerkracht B geeft aan dat het gaat om het sociogram en de leerling vragenlijst die hij twee keer per jaar invult. Ze geeft aan dat haar iets is opgevallen, namelijk dat hij sommige antwoorden anders gedaan had dan sommige andere kinderen. *Daar wil ze met hem over in gesprek wil gaan. Dat het niet raar is of een soort straf, maar omdat ze nieuwsgierig is naar hoe het met hem gaat en wat zijn sterke kanten zijn en wat minder is. Een gesprekje over hoe het met hem gaat.*

Leerkracht B gaat door met vertellen dat haar is opgevallen dat de leerling rood heeft geschoord op behulpvaardig gedrag. *Ze vraagt hem of er dan een belletje gaat rinkelen.* De leerling zegt van niet en zegt dat hij het al lang weer is vergeten. *Leerkracht B geeft aan dat daar schijnbaar dan uit kwam dat hij zichzelf niet hulpvaardig vindt en ze vraagt hem of dat kan kloppen.* Leerling B1 zegt dat dat een beetje klopt. *Leerkracht B vraagt waar dat aan ligt.* De leerling blijft even stil en zegt dan dat hij geen idee heeft. *Dus je weet niet waar dat aan ligt?* Nee, antwoordt de leerling een beetje lachend. *Leerkracht B vraagt of hij bijvoorbeeld veel helpt.* 'Een klein beetje, ik help niet echt heel veel met dingen.' *Leerkracht B zegt dat ze dat wel herkent en dat ze het wel eerlijk vindt dat hij dat zegt.* Dat hij niet degene is die vaak vraagt of hij dingen op kan ruimen. Dat hij wel zijn werk doet, maar.. Leerkracht B stopt met haar zin. De leerling geeft aan dat hij het vies vindt als iemand ergens aan likt. *Leerkracht B geeft aan dat ze dat wel snapt. Ze vraagt hem of hij deze leerling meer zou helpen als hij niet aan dingen zou likken.* De jongen antwoordt: 'ja maar thuis hoef ik ook niet echt te helpen.' *'Dus je hoeft thuis niet zo veel te doen?'* Vraagt Leerkracht B. De leerling: 'nou ik moet wel wat doen, bijvoorbeeld eten maken en aankleden enzo en al die andere dingen. Maar niet echt zoiets als wassen ofzo'. *Leerkracht B geeft aan dat ze begrijpt wat hij zegt.* Leerling B1 zegt dat hij af en toe wel klusjes doet voor zijn vader. *Leerkracht B gaat verder met dat Leerling B1 nu voor zichzelf aangeeft dat zijn hulpvaardigheid niet goed genoeg is en ze vraagt hem hoe Leerling B1 dat de volgende keer beter zou kunnen doen. Wat zou je moeten veranderen?* 'Meer luisteren en beter dingen doen die jij zegt', antwoordt de leerling. *Leerkracht B: 'ja en misschien meer.. ja moet je me helpen hoor want ik weet ook niet alles natuurlijk. Jij moet vertellen wat voor jou handig is.'* Leerkracht B benoemt het voorbeeld waarbij Leerling B1 de spullen van een medeleerling niet op wil ruimen omdat hij er aan gelikt heeft en dat *ze dan wel kan voorstellen dat Leerling B1 vindt dat deze leerling dat zelf moet doen. Ze vraagt hoe Leerling B1 dat dan met bijvoorbeeld verven doet. Ze vraagt hem voor wie hij het dan wel op zou willen ruimen.* De leerling antwoordt dat hij dat voor iedereen wel zou willen doen maar niet voor die ene leerling omdat hij vies is. Leerkracht B geeft aan dat ze denkt dat het wel eens tijd is om dit met deze leerling te bespreken. *Ze vraagt hem nogmaals om bevestiging of Leerling B1 dit dus wel bij andere kinderen zou willen doen.* De leerling bevestigt dit. *Ze zegt dat ze dit mooi vindt.* De leerling geeft aan dat hij best eens na schooltijd zou willen blijven om dingen op te ruimen. Op een woensdag of een vrijdag. Dat hij best eens een boekenkast op zou willen ruimen. *Leerkracht B geeft aan dat ze dit wel leuk vindt. Ze vraagt hem of het klopt dat het geen onwil is dat hij niet*

helpt. Dat hij dat niet heeft aangegeven omdat hij het niet wil of niet kan, maar dat het er soms gewoon niet van komt. De leerling bevestigt dit en geeft aan dat hij soms niet luistert. **Leerkracht B vraagt hem hoe ze dat dan zouden kunnen verbeteren.** De leerling antwoordt door beter te luisteren. **Leerkracht B vraagt hem hoe Leerling B1 dat dan doet.** De jongen zegt dat hij zijn oren moet gebruiken. **Leerkracht B vraagt nogmaals door naar hoe Leerling B1 dat dan doet, aangezien zijn oren het nu ook doen. Ze vraagt hem hoe Leerling B1 beter gaat luisteren.** De leerling denkt lang na en weet het niet. **Leerkracht B vraagt hem wat zij moet doen om hem beter aan het luisteren te krijgen.** De leerling moet hier om lachen. Ze vraagt hem wat daar bij zou helpen. De leerling denkt weer na maar geeft nog geen antwoord. **Leerkracht B vraagt hoe zijn moeder dat doet.** Of zij een trucje heeft. De jongen geeft aan dat zij het gewoon zegt. Leerling B1 zegt: 'omdat mijn moeder mijn moeder is en jij mijn juf, en ik ken mijn moeder beter dan jou.' Leerkracht B antwoordt lachend, oke dat klopt. '*Dus dan luister je automatisch beter naar je moeder dan naar je juf?*', vraagt ze. De leerling zegt van wel. **Leerkracht B antwoordt dat ze natuurlijk moeilijk kan veranderen in zijn moeder dus vraagt hem wat ze dan moeten doen. Ze vraagt hem nogmaals wat nou echt bij hem helpt. Of Leerling B1 een of ander trucje heeft die ze toe kan passen.** De leerling zegt van niet. '*Dus je hebt niet iets waarvan je weet dat werkt bij mij heel goed en dan ga ik meteen luisteren ofzo*', vraagt ze. *Dat je een keer een leuk werkje mag doen, dat je een keer iets niet hoeft te doen, dat je een keer iets extra's mag doen of een som minder maken.* De leerling onderbreekt haar en geeft aan dat het hem wel wat lijkt dat als hij zich een dag (of drie) goed gedraagt hij de laatste 10 minuten, als de rest nog aan het werk is hij iets voor zichzelf kan doen. **Leerkracht B laat merken dat ze dat wel een goed idee vindt. Ze noemt een voorbeeld van een andere leerling, die met lego mag spelen, om te bekijken of Leerling B1 iets soortgelijks bedoelt.** Leerling B1 bevestigt dit. **Ze vraagt hem of hij thuis ook lego heeft.** Leerling B1 geeft aan van wel. Leerkracht B vraagt of Leerling B1 dat zelf ook mee kan nemen in een klein doosje. **Dat ze het een goed idee van hem vindt en dat het van haar wel zou mogen. Ze noemt het voorbeeld dat wanneer Leerling B1 heel goed gerekend heeft en heel goed gewerkt heeft hij even 10 minuutjes met de lego mag spelen.** Dat ze dat een heel goed idee vindt. De leerling vindt dit ook. Leerkracht B vraagt of ze dit met hem kan afspreken. Dit vindt Leerling B1 goed. Ze hebben nog een kort gesprek over het kopen van lego en over de lego die zij zelf thuis nog hebben. Over familieleden met lego. **Leerkracht B zegt nogmaals dat dit een goed idee is en geeft bij hem aan dat dit dus een 'actie' is.** De leerling vindt dit ook.

Daarna gaat Leerkracht B over op een nieuw onderwerp. Over een aanvaring die deze leerling die ochtend had gehad met twee andere leerlingen waarbij Leerling B1 erg naar had gereageerd. **Leerkracht B geeft aan dat ze dat wel even balen vond en niet aardig van hem. Dat at niet de reden was voor het gesprek, maar dat haar dat wel opgevallen was. Dat ze hem een leuke jongen vindt maar dat Leerling B1 ineens zo vervelend doet tegen sommige kinderen. Ze vraagt hem of hij de klas niet leuk vindt.** Leerling B1 geeft aan van wel maar dat sommige kinderen uit de klas de ene keer aardig doen en de andere keer proberen ze hem uit te dagen. Leerling B1 noemt een leerling die hem uit probeert te dagen door te blijven zingen, wanneer Leerling B1 zegt dat ze moet stoppen. **Leerkracht B vraagt of Leerling B1 bij haar is gekomen.** De leerling geeft aan van wel. Leerkracht B kan zich dit niet herinneren. De leerling vertelt hoe het tussen hem en de medeleerling ging. Leerkracht B reageert hierop door te zeggen dat zij hierover met de betreffende leerling in gesprek zal gaan. De jongen begint over aanvaringen met deze leerling in het vorige schooljaar. **Leerkracht B concludeert dat de betreffende leerling**

dus niet altijd eerlijk is. De leerling bevestigt dit. Leerling B1 zegt dat dat de reden is dat hij en een vriend haar haten. *Leerkracht B geeft aan dat de betreffende leerling vergeleken met vorig jaar al erg is veranderd. Dat zij dat ook moet leren net zoals Leerling B1 dingen moet leren.* De leerling onderbreekt Leerkracht B door verder te gaan met vertellen dat hij en een vriend vorig jaar over de schutting van haar achtertuin waren geklommen en haar konijnen hebben laten ontsnappen. De leerling lacht erbij. *Leerkracht B vraagt of de betreffende leerling dit weet.* Leerling B1 antwoordt lachend van wel. Leerkracht B: *'toen moest ze huilen natuurlijk'.* De leerling antwoordt dat dit niet het geval was. *Leerkracht B concludeert dat dit best wel een beetje gemeen was van hen.* Ze gaat verder: *'maar hoe zou je dat nou op kunnen lossen dan met (naam leerling), want kijk dat je sommige kinderen niet leuk vindt..'* De leerling onderbreekt haar en vertelt dat ze hun moeders vorig jaar al in gesprek zijn geweest met de leerlingen erbij. Dit hebben ze bij juf Leerkracht C gedaan. De andere leerling vond dat het geholpen had maar Leerling B1 vindt van niet. *Leerkracht B: 'dus je hebt nu nog steeds een hekel aan haar'.* De leerling zegt van wel. Leerkracht B gaat verder met het voorval van de ochtend. Leerling B1 wilde de deur niet voor de betreffende leerling open doen. *Leerkracht B vraagt wat Leerling B1 daar van vindt.* Leerling B1 geeft aan dat hij dit niet goed vindt. Je hoort twijfel in zijn stem. Leerling B1 geeft aan dat hij het niet leuk vindt om voor haar de deur open te moeten doen. *Leerkracht B geeft aan dat het maar gaat om het openen van een deur en ze vraagt hem of hij dat niet gewoon voor iedereen zou kunnen doen, onafhankelijk van of hij diegene leuk vindt of niet.* De leerling antwoordt dat dit wel zou kunnen. Maar dat hij zich ook afvraagt waarom hij een deur open zou doen voor iemand die hij niet leuk vindt. *Leerkracht B geeft aan dat ze dat wel snapt.* Maar dat hij vanmorgen opsprong om even te bewegen en dat toen hij hoorde dat zij achter de deur stond hij ineens niet meer wilde. *Ze vraagt hem of Leerling B1 voor kan stellen dat zij dat erg raar vindt.* Leerling B1 zegt van wel. *Leerkracht B geeft aan dat ze dat fijn vindt. Ze geeft aan dat ze dat niet zo aardig vond en vraagt hem of Leerling B1 dat snapt.* Leerling B1 snapt dat wel. **Leerkracht B vraagt hoe ze dat ze volgende keer gaan doen.** Leerling B1 geeft aan dat hij de deur gewoon open gaat doen. Leerkracht B geeft aan dat dit prima kan en dat ze dan niet meteen de dikste vrienden zijn. Dan Leerling B1 het dan groter maakt dan het is. Leerling B1 geeft aan dat hij ook nooit haar beste vriend zou worden. *Leerkracht B zegt dat dit ook niet hoeft en dat ze dat niet verwacht. Wat ze wel fijn zou vinden is dat hij in de klas niet zo laat merken dat hij haar stom vindt maar dat hij dit gewoon voor zichzelf houdt. Is dat een oplossing?* 'Ja maar de hele klas weet al dat ik haar haat', antwoordt de leerling. *'Nouja, maar dan hoef je het toch niet meer te zeggen?'*, antwoordt Leerkracht B. *De leerling blijft een tijdje stil en zegt dan dat dit zo is.* De leerling herhaalt dat hij niet meer hoeft te zeggen dat hij haar haalt. **Leerkracht B gaat verder en schetst een voorbeeld waarin een leerling een hekel heeft aan hem en dat deze leerling dat overal rond zal vertellen. Ze vraagt hem wat hij denkt dat de andere kinderen in de klas dan zouden denken.** Leerling B1 weet het niet. *Ze vraagt hem of hij denkt dat ze hem dan nog steeds leuk zouden vinden of dat ze dan misschien wat anders zouden gaan denken.* De leerling denkt lang na en komt niet met een antwoord. **'Probeer je eens in te leven hoe zou dat nou gaan met de rest van de klas'**, vraagt Leerkracht B. De leerling antwoordt lachend dat hij geen idee heeft. *'Zouden ze dan naar jou luisteren of niet? Zou dat mogelijk zijn?'* De leerling antwoordt van wel. *Leerkracht B geeft aan dat ze denkt van wel.* 'Ja want jou vrienden gaan jou allemaal na praten toch?', zegt Leerkracht B. *Leerkracht B geeft aan dat in de klas de vrienden van de jongen zijn kant zullen kiezen en de vriendinnen van het meisje haar kant.* **Ze vraagt hem wat Leerling B1 denkt dat er dan gebeurt.**

Leerling B1 geeft aan dat er dan ruzie komt. **Leerkracht B** zegt dat dit klopt en dat het dan alleen maar erger wordt en dat ze dat dan wel heel jammer zou vinden. Dat ze niet van kinderen verwacht dat ze met iedereen bevriend zijn maar dat hij het misschien wat meer in zijn hoofd kan doen. Dat hij misschien wel eens denkt dat hij haar de betreffende leerling stom vindt, maar dat hij het niet hardop zegt. Ze gaan er nog even op in dat hij een jongen is die dingen snel hardop zegt. **Ze geeft hem aan dat het een actiepunt is voor hem om meer in zijn hoofd te denken.** De leerling stemt in. **Ze geeft aan dat ze niet van hem verwacht dat hij iedereen leuk vindt.** Dat ze ook niet verwacht dat hij haar niet meer haat en haar in plaats daarvan leuk vindt. Dat hij bevriend mag zijn met wie hij zelf wil, maar dat hij sommige dingen beter in zijn hoofd kan houden. De leerling antwoordt met vertellen wie hij nog meer niet leuk vindt. **Leerkracht B** vraagt waarom dit zo is en hij geeft aan dat het niet zijn types zijn. **Leerkracht B** vraagt wat dan wel zijn type is. Leerling B1 weet dit niet precies, maar denkt dat kinderen die een beetje 'boef-achtig' zijn bij hem passen. Leerling B1 noemt twee leerlingen die hij leuk vindt uit de klas. **Leerkracht B** vraagt naar de leerling die naast hem zit. Hij geeft aan hem ook niet leuk te vinden omdat deze leerling zijn boek steeds dicht gooit. **Leerkracht B** vraagt of hij dit dan ook tegen hem zegt. Leerling B1 geeft aan van wel maar dat hij denkt dat dat niet echt helpt. Leerkracht B geeft aan dat het misschien goed is dat zij dan een keer met deze leerling gaat praten. Leerling B1 geeft aan dat hij wel een keer naast iemand anders zou willen zitten. **Leerkracht B** vraagt naast wie hij dan zou willen zitten en hij geeft aan geen idee te hebben. Leerkracht B begint over het plekje naast een andere leerling, dat ging niet zo goed. Leerling B1 geeft aan dat hij een andere leerling waar zij bij zaten niet leuk vond en dat het daarom niet goed ging. **Leerkracht B** geeft aan dat hij de volgende keer dan bij haar aan de bel moet trekken. Dat hij dan moet vertellen dat hij geïrriteerd is. Ze vraagt hem of ze dat zullen afspreken. De leerling zegt ja. **Leerkracht B** herhaalt dat hij aan de bel moet trekken en dingen meer in zijn hoofd moet houden. De leerling zegt lachend ja. **Leerkracht B** benoemt ook nog een keer de afspraak over de lego. Dat ze dat ook gaan doen en dat ze dat een goed idee vindt. **Ze vraagt hem of hij nog iets wil vertellen. Over hoe het in de klas gaat.** Leerling B1 antwoordt lachend van niet. *'Maar over het algemeen vind je de kinderen in de klas wel leuk'*, zegt Leerkracht B. De leerling zegt van wel. Behalve een paar. **Ze vraagt hem wat hij kan doen als hij wel geïrriteerd is.** Leerling B1 geeft aan dat hij de leerlingen dan moet negeren. **Leerkracht B** zegt dat dit een goed idee is. **Leerkracht B** geeft aan dat ze ook merkt dat hij dat in situaties het wel in zijn hoofd kan houden. De leerling geeft aan dat het probleem is dat de andere leerling hem opjut. **Leerkracht B** vraagt hoe ze dat kunnen voorkomen. De jongen geeft aan oordopjes meenemen. Leerkracht B antwoordt lachend ja. 'of door te proberen te negeren', antwoordt hij. Leerkracht B zegt nogmaals dat ze ook merkt dat Leerling B1 het wel goed kan. Leerling B1 komt nog met een voorbeeld van thuis, dat hij zich daar terugtrekt. **Leerkracht B** komt met het idee dat als hij geïrriteerd raakt hij op school misschien wel even naar de gang kan gaan om met de lego te spelen. Dat ze hem daar wel mee kan helpen. De leerling antwoordt ja. Ze besluiten dat ze dat gaan proberen. Leerkracht B sluit af met dat ze deze afspraken nu gaan proberen en dat ze het volgende keer gaan hebben over hoe het gaat met de afspraken. Ze bedankt hem voor het gesprek en ze zegt dat ze het leuk vond om met hem te praten.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
2	6	6	100%
3	0	0	-
4	15	7	46,7%
	Totaal: 21	Totaal: 13	61,9%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	25	24	96%
2	2	1	50%
	Totaal: 27	Totaal: 25	92,6%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	11	4	36,4%
2	2	0	0%
	Totaal: 13	Totaal: 4	30,8%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	2	2	100%
3	1	1	100%
4	1	1	100%
5	12	8	66,7%
	Totaal: 16	Totaal: 12	75%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	1	1	100%
4	5	5	100%
	Totaal:6	Totaal:6	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	3	2	66,7%
	Totaal: 3	Totaal: 2	66,7%

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	1	1	100%
	Totaal: 1	Totaal: 1	100%

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	4	4	100%
3	17	17	100%
4	4	3	75%
	Totaal: 25	Totaal: 24	96%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	5	5	100%
2	4	3	75%
3	1	0	0%
	Totaal: 10	Totaal: 8	80%

Monitort en stimuleert de competentie- verwerving			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	1	1	100%
	Totaal: 3	Totaal: 3	100%

Tweede gesprek tussen leerkracht B en Leerling B1 .

Leerkracht B start met de vraag of Leerling B1 wil vertellen hoe het is gegaan sinds het laatste gesprek en of hij nog weet waarom zij deze gesprekken doen. De leerling geeft aan dat het is om de klas beter te maken. Leerkracht B geeft aan dat dit klopt en vraagt waarom nog meer. Leerling B1 geeft aan om zijn gedrag beter te maken. Leerkracht B geeft aan dat Leerling B1 dit al heel goed kan vertellen. Daarna vult ze aan dat het ook nog was omdat Leerling B1 dingen had ingevuld bij KanVAS waar zij graag met hem over wilde praten. Ze vertelt dat ze het de vorige keer hadden over het helpen en het behulpzaam zijn. De leerling zegt instemmend ja. Ze vraagt hem hoe Leerling B1 denkt dat dit is gegaan. De leerling zegt dat het goed ging maar dat hij eigenlijk niet veel opdrachten heeft moeten doen. Leerkracht B stemt hiermee in en vraagt aan hem hoe het ging toen er een andere juf voor de groep stond. Leerling B1 geeft aan dat het goed ging. 'Dus dat ging goed, ook meegeholpen en andere kinderen geholpen', antwoordt Leerkracht B. De leerling stemt in. Leerkracht B geeft aan dat ze dit goed vindt en vraagt vervolgens of hij het er thuis al over heeft gehad. De leerling zegt van niet. Leerkracht B geeft aan dat ze daar nog een afspraakje over hadden gemaakt. De leerling geeft vervolgens aan dat ze het wel over de lego hebben gehad. Leerkracht B vraagt wat zijn moeder daar van zei. Zijn moeder vond het goed maar hij heeft het nog niet mee genomen. Leerkracht B vraagt wanneer Leerling B1 dat gaat doen. De leerling antwoordt: 'weet ik veel'. Leerkracht B stelt voor om er een afspraak over te maken, omdat het anders te lang duurt. Ze vraagt hem wat Leerling B1 een goede afspraak vindt. Leerling B1 geeft aan over een week en dat spreken ze af. Waar denk je dat juf het vandaag over wil hebben. De leerling lacht en zegt dat hij het niet weet. Leerkracht B vraagt hem wat er vrijdag aan de hand was, dat het toen niet zo super was. De leerling weet het nog steeds niet. Na een paar hints weet Leerling B1 het. Hij vertelt wat er is gebeurd. Twee leerlingen hadden ruzie, hij nam het voor de een op en toen kreeg hij ruzie met de ander. Leerkracht B vult aan dat dit een best heftige ruzie was en de leerling stemt in. Leerkracht B vraagt hoe het kwam dat het zo heftig werd. De leerling geeft aan dat hij dingen tegen hem heeft gezegd, dat die jongen toen dingen bij hem heeft gedaan en dat hij toen ook dingen heeft gedaan. Leerkracht B zegt dat ze dat nog weet en vraagt hem of hij er daarna nog over na heeft gedacht. Leerling B1 zegt van niet want daarna hadden ze al weer bij elkaar gespeeld en hadden ze het goed gemaakt. Leerkracht B geeft aan dat ze dit fijn vindt en geeft aan dat ze het er toen wel erg heftig uit vond zien. Ze vraagt of het bij hen wel vaker zo heftig gaat. De leerling geeft aan dat ze wel vaker ruzie hebben. Leerkracht B vraagt wat er dan bij hen gebeurt. Leerling B1 geeft aan dat ze het binnen een dag of twee dagen dan weer goed maken. Leerkracht B geeft aan dat ze dit mooi vindt. Leerling B1 geeft nogmaals aan dat het vaker gebeurt en dat ze het dan snel weer goed maken. Leerkracht B geeft aan dat ze het fijn vindt om dit te weten omdat zij zich daar best wel zorgen om maakte. Dat ze het jammer zou vinden als de jongens geen vrienden meer zouden zijn. De leerling antwoordt lachend klopt en hij geeft aan dat ze wel vrienden zijn. Leerkracht B geeft aan dat ze uit zijn verhaal hoort dat hij dit wel gewend bent. De leerling geeft aan dat hij het niet gewend is maar dat het wel vaker voorkomt dat ze een beetje ruzie hebben. Leerkracht B geeft aan dat ze dat nog niet veel heeft meegemaakt op school met hen en dat ze zich daarom misschien meer zorgen heeft gemaakt dan hem. Ze vraagt of het dan vaker buiten school gebeurt. Leerling B1 geeft aan dat dit het geval is en dat het dan vaak na 10 minuten over is. Leerkracht B vraagt hem waar dat aan ligt. De jongen geeft aan dat het komt door het goed maken. Leerkracht B geeft aan dat ze dat goed

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [42]: Je vertelt het doel van het gesprek en jouw intenties.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [43]: Jij doet hier een suggestie. Je kunt beter aan de leerling vragen waarom hij het dan zo goed vond gaan. Wat deed hij waardoor het goed ging.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [44]: Je had hem kunnen vragen waarom niet. Jullie hadden dit immers afgesproken.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [45]: Dit lijkt mij een brutaal antwoord.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [46]: Ik vraag mij af in hoeverre hij zelf achter deze afspraak staat. Als hij dit echt wil dan had hij het al meegenomen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [47]: Je verwoordt jou mening, goed.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [48]: Mooi, je verwoordt je eigen gedachten.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [49]: Je vraagt hier goed door.

kunnen maar wil weten waarom het dan mis ging. De leerling blijft lang stil. 'Weet ik veel', antwoord hij uiteindelijk. *Dus je hebt geen idee, antwoord Leerkracht B.* 'Dus jullie zijn niet dezelfde persoonsjes?', vraagt ze. Leerling B1 zegt dat dat een klein beetje zo is. **Ze vraagt waarin zij wel hetzelfde zijn.** Leerling B1 geeft aan dat dit met spelletjes is op de computer of buiten spelen. *Leerkracht B vraagt of ze als ze iets met elkaar doen ook hetzelfde reageren. Dat de andere leerling vrijdag heel heftig reageerde en dat ze wil weten of hij dat ook heeft of dat hij rustiger is.* Leerling B1 geeft aan dat hij wel wat rustiger is maar niet heel erg. *Leerkracht B vraagt wie van de twee jongens na een ruzie het snelst weer bij legt.* De leerling zegt dat ze dat beiden wel doen. *Leerkracht B herhaalt zijn antwoord en concludeert dat dit wel heel fijn is.* Ze maakt de terugkoppeling naar vrijdag en vraagt waarom het zo mis ging. **Ze vraagt naar de rol van de leerling hier in.** De leerling antwoordt dat hij hem uit ging dagen. *Leerkracht B vraagt hem of hij nog weet wat hij gezegd had.* De jongen geeft aan wat hij had gezegd en *Leerkracht B vraagt wat de andere jongen hier toen op reageerde.* De andere jongen gooide toen iets naar hem. *Leerkracht B geeft aan dat dat vervelend was.* De leerling vertelde dat hij ook wat terug gooide. *Leerkracht B vertelt hem dat dat ook absoluut niet mag.* De leerling zegt dat hij dit wel weet maar dat hij dat altijd doet. *Leerkracht B geeft aan dat de andere jongen tegen de leerling had gezegd dat hij dat erg vaak tegen hem zegt. Leerkracht B vraagt of de leerling dit herkent.* De leerling zegt dat hij dit herkent maar dat bijna iedereen uit de klas dit zegt. **Leerkracht B vraagt hoe dat bij deze leerling over zou komen.** De leerling zegt 'niet leuk' maar dat hij gewoon doet alsof hij alles weet. *Leerkracht B vraagt of de leerling dat dus niet leuk vindt.* De leerling zegt van niet omdat de jongen altijd een antwoord klaar heeft als hij wat zegt. *Leerkracht B geeft aan dat de jongen natuurlijk ook wel erg slim is en vraagt aan de leerling of het hier mee te maken kan hebben.* Dat hij niet alleen maar doet alsof maar.. De leerling reageert met dat hij niet alsof doet en dat hij wel veel dingen weet, maar dat hij zelf soms dingen echt beter weet. De leerling geeft het voorbeeld van hoe zijn ski's gemaakt zijn en dat de jongen dan denkt dat hij beter weet hoe die ski's zijn gemaakt dan de leerling zelf. *Leerkracht B zegt instemmend nee.* **Leerkracht B vraagt hoe de leerling hier dan op reageert.** De leerling geeft aan dat hij dan diep moet zuchten. *Leerkracht B herhaalt het antwoord en vraagt of hij dan denkt laat maar gaan.* De leerling zegt van wel. *Leerkracht B vervolgt: 'maar soms laat je het niet gaan'.* Ja, reageert de leerling maar hij geeft aan dat dit maar heel soms is. *Leerkracht B gaat hier mee akkoord en zegt dat ze het even wil samenvatten. Leerkracht B geeft aan dat de leerling er meestal heel goed tegen kan als de jongen hem tegen spreekt maar dat het soms mis gaat.* De jongen zegt dat het soms inderdaad te ver gaat. **Leerkracht B vraagt op welke momenten dit dan zo is.** De leerling kan deze vraag niet specifieker beantwoorden en blijft erbij dat het soms zo is. *Leerkracht B vraagt waar het dan aan ligt.* Omdat hij het soms wel heel goed kan hebben en op andere momenten niet. *Leerling B1 zegt dat hij dat niet uit kan leggen. Leerkracht B vraagt of hij iets aan zichzelf merkt waardoor hij het niet meer leuk vindt. Dat hij soms zucht en dat hij dat misschien wel meerdere keren per dag doet en zij wil weten wanneer het dan wel mis gaat.* De leerling antwoordt dat dit gebeurt wanneer hij weg loopt en de andere jongen achter hem aan loopt. *Leerkracht B herhaalt dat het dus gebeurt wanneer de jongen achter hem aan loopt.* De leerling zegt dat dit echt heel soms gebeurt. **Leerkracht B vraagt hoe de leerling dan zelf weer reageert.** De leerling geeft aan dat hij dan aan de jongen vraagt om weg te gaan maar dat hij dat soms dan niet doet. *Leerkracht B concludeert dat het dan af en toe mis gaat zoals afgelopen vrijdag.* **Leerkracht B vraagt hem hoe hij dat dan kan voorkomen.** Dat weet de leerling niet.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [50]: Je stelt waarom vragen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [51]: Je verwoordt wat hij zegt, je vat samen. Ik denk dat hij het ook wel op deze manier mag zeggen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [52]: Goed, je vraagt naar het handelen van de leerling zelf. Dit bevordert het zelfinzicht.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [53]: Je nodigt de leerling uit zijn mening te geven. Je achterhaalt antwoorden.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [54]: Mooi, je laat de leerling nadenken over de gevolgen van zijn keuzes.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [55]: Je doet hier wel een suggestie, maar dit doe je wel heel globaal en je 'duwt' de leerling niet naar één antwoord mogelijkheid.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [56]: Je vraagt door en laat de leerling weer zijn eigen handelen verwoorden.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [57]: Je vat samen en vraagt door.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [58]: Doordat je het samenvat reageert de leerling er weer op, dit is mooi. Hij vult jou aan. Hierdoor kun jij weer door vragen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [59]: Goed dat je de vraag op een andere manier verwoordt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [60]: Hij heeft moeite met open vragen. Dit soort vragen zijn te open voor hem.

Leerkracht B geeft aan dat hij alles mag **zeggen**. De leerling lacht maar blijft stil. Na een tijdje vraagt Leerkracht B of hij het niet kan bedenken. De leerling zegt dat dit klopt. *Leerkracht B vraagt hem om de zin af te maken. Als ik merk dat het misgaat dan is het handig om..* De leerling geeft aan dat hij dan weg kan lopen. **Leerkracht B zegt dat het dus een optie is dat hij vraagt of de jongen weg wil gaan en dat hij zelf ook weg kan lopen.** *Ze vraagt of hij nog meer ideeën heeft.* De leerling geeft aan van niet. **Leerkracht B benoemt dat er op school allemaal juffen en meester zijn en vraagt hem wat hij daar mee zou kunnen.** De leerling geeft aan dat hij naar de juf zou kunnen gaan. *Leerkracht B vraagt hem of hij denkt dat dit zal **werken**.* Leerling B1 denkt van wel en Leerkracht B vindt dit fijn. De leerling geeft vervolgens aan dat wanneer hij bij de jongen thuis is hij niet naar een juf kan gaan. **Leerkracht B geeft aan dat dit klopt en vraagt hem wat hij dan zou kunnen doen.** De leerling stelt voor om dan naar de moeder van de jongen te gaan. **Leerkracht B geeft aan dat ze dat een goed voorstel vindt en dat de jongen altijd hulp kan vragen aan een volwassene in de buurt en dat hij dan aan kan geven dat ze er niet uit komen en of ze hen kunnen **helpen**.** Leerkracht B stelt ook voor dat een time-out plekje op school misschien kan helpen. De leerling geeft aan dat dit niet nodig is omdat het op school bijna nooit gebeurt. **Leerkracht B stemt in dat het inderdaad niet vaak gebeurt maar dat het wel heel heftig was en dat ze dat ook niet iedere week willen en dat het daarom fijn vindt om het te **voorkomen**.** De leerling vertelt dat met het buiten spelen het voor kan komen en niet als hij binnen is. Dat vrijdag eigenlijk gewoon een beetje een bijzondere dag was. Leerkracht B vindt dit ook. *Vervolgens vraagt ze of dat wat hij met deze jongen heeft ook met andere kinderen heeft.* **De leerling geeft aan van niet. Leerkracht B informeert hoe het nu met Julia en hem gaat.** De leerling geeft aan dat het goed gaat. Leerling B1 geeft aan dat zij veel liever en leuker doet dan eerst. **Leerkracht B geeft aan dat ze het hier mee eens is en dat ze het fijn vindt om te horen dat hij dit ook **ziet**.** Dat ze weet dat ze een tijd geleden ook een gesprek hadden en dat de leerling toen wat anders over haar zei. De leerling geeft aan dat hij toen zei dat ze niet leuk deed. Leerkracht B geeft aan dat het zelf nog wat heftiger was dan dat. De leerling geeft aan dat hij haar haatte maar dat dit nu niet meer zo is. **Leerkracht B zegt dat ze dit heel goed merkt en dat het heel erg goed gaat.** De leerling bevestigt dit. **Leerkracht B vraagt aan de leerling of hij kan vertellen hoe dat is gekomen.** De leerling geeft aan dat hij liever is gaan doen en dat zij dat ook is gaan doen. **Leerkracht B geeft aan dat ze dit hartstikke mooi vindt en dat het vandaag ook heel goed ging.** De leerling begint over de iPad en vraagt of ze daar nog wat mee moeten doen. Leerkracht B geeft aan van niet. De leerling vraagt of de iPad nu opneemt. Leerkracht B geeft aan van wel. De leerling vraagt of dit de vorige keer ook zo was. Leerkracht B zegt van wel. Leerkracht B gaat verder en geeft aan dat hij de vorige keer door zijn opmerking de emmer deed overlopen in een ruzie. *Leerkracht B vraagt hem of hij dit wel eens vaker heeft bij andere kinderen.* De leerling geeft aan van niet. Leerkracht B geeft aan dat ze dit vraagt omdat ze zag dat hij in KANvas had ingevuld dat hij had aangegeven andere kinderen geen plezier wil doen. Dat ze dit gek vindt. Dat bijna iedereen invult dat ze dat wel willen en dat ze denkt dat hij dat niet in heeft **gevuld**. **Ze vraagt hem om te vertellen waarom en of Leerling B1 zich dat nog kan herinneren.** De leerling zegt van niet. *Leerkracht B vraagt of hij dit toen helemaal goed in heeft gevuld.* De leerling zegt van wel. *Leerkracht B vraagt hem wat hij zou antwoorden als de vraag opnieuw zou worden gesteld.* De leerling geeft aan dat hij dit dan wel zou doen. Leerkracht B geeft aan dat dit stukje er oranje uit kwam op de lijst. **Dat dit niet geeft omdat het kan zijn dat je op dat moment een slechte bui had omdat je bijvoorbeeld ruzie hebt **gehad**.** De leerling wil aangeven dat hij met niemand ruzie had

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [61]: Hiermee laat je een leerling zien wat jou intenties zijn en wat je van hem verwacht.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [62]: Hele goede manier. Je helpt hem om weg, maar legt hem geen antwoord in de mond.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [63]: Je doet een suggestie, maar probeert wel te achterhalen wat zijn mening hier over is.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [64]: Je vat het nogmaals samen en maakt de handelingen concreet voor de leerling.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [65]: Je legt goed uit waarom je bepaalde vragen stelt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [66]: Je verwoordt je eigen gedachten, goed.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [67]: Goed dat je deze koppeling maakt. Dit zorgt er weer voor dat de leerling naar zijn eigen handelen gaat kijken.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [68]: Wanneer je dit op deze manier zegt is het lastig voor een leerling om te zeggen dat het wel zo is. Doordat dit heel suggestief is, is de kans groot dat hij hierin meegaat.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [69]: Vermijd suggesties.

maar Leerkracht B gaat verder met uitleggen. De leerling geeft vervolgens aan dat hij toen hoofdpijn had en dat hij dat nu ook heeft. Leerkracht B vraagt hoe dat komt. Leerling B1 geeft aan dat hij het vanmorgen en gisteren ook al had. **Leerkracht B begrijpt dat dit vervelend is.** Leerkracht B vraagt of het dus kan komen door de hoofdpijn, dat hij dat heeft ingevuld. De leerling lacht en zegt ja, een klein beetje wel. **Leerkracht B vraagt of hij nu gewoon 'ja' in zou vullen.** Leerkracht B vertelt dat dat ook zo was gegaan met zijn behulpzaamheid. Dat hij ergens had ingevuld dat hij geen zin had om andere kinderen te helpen. Dat hij dat op dat moment niet leuk vond. De leerling geeft aan dat dit klopt. **Leerkracht B vraagt hoe hij dat nu vindt.** Hij geeft aan dat hij nu best andere kinderen wil helpen. **Leerkracht B vraagt of Leerling B1 nu dan toch een beetje is verandert en dat hij toen een beetje een slechte bui had en dat hij in ieder geval nu wel snapt dat het fijn is om af en toe iemand te helpen.** De leerling bevestigt dit. **Leerkracht B vraagt of Leerling B1 daar zelf ook een goed gevoel van krijgt.** De leerling zegt van wel. Leerkracht B vraagt wat ze af spreken voor de volgende keer wat betreft de omgang met de andere jongen en een andere jongen waar hij wel eens problemen mee heeft gehad. **Leerkracht B vraagt nog even hoe het nu met die andere jongen gaat.** De leerling zegt dat het goed gaat en dat hij nu prima naast hem zit. **Leerkracht B zegt dat ze daar blij mee is omdat het eerst anders was. Dat ze een heel andere versie van hem ziet.** De leerling geeft aan dat hij nu veel blijer naar school gaat en dat hij niet precies weet hoe het komt. **Leerkracht B geeft aan dat ze dat fijn vindt.** Leerkracht B geeft aan dat ze hem een leuk kind vindt. **Leerkracht B geeft aan dat ze het volgende week misschien kunnen praten over de reden waardoor hij nu blijer naar school gaat. Waardoor hij nu ineens zo lekker in zijn vel zit.** De jongen maakt de grap dat Harry Potter langs is geweest. **Leerkracht B vraagt of ze daar even over na kunnen denken en daar volgende week over kunnen babbelen.** De leerling stemt in. Leerkracht B geeft aan dat het goed is voor de leerling om te weten waardoor hij nu zo goed in zijn vel zat, zodat hij dat in de toekomst kan gebruiken. **Leerkracht B benoemt nogmaals de afspraak over de lego en dat ze blij is dat hij het gevoel heeft dat het beter gaat.** Ze complimenteert hem. **Ze vraagt hem of Leerling B1 nog wat wil zeggen.** Leerling B1 geeft aan niets meer te weten. Leerkracht B bedankt hem voor het gesprek.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [70]: Door dit lachende antwoord en doordat hij 'een beetje' zegt, laat hij eigenlijk zien dat hij eigenlijk niet helemaal achter het antwoord staat.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [71]: Mooi dat je hem zo positief benadert.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [72]: Mooi dat je dit zo naar hem terug koppelt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [73]: Mooie afronding. Vraag de leerling de volgende keer ook nog naar zijn mening over het gesprek en kom nog even kort terug op het doel.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:37

Comment [74]: Het volgende gesprek mag korter zijn. Je kunt nog even kort in gaan op hoe het nu tussen hem en de andere jongen gaat. Is het weglopen gelukt? Daarnaast kun je kort ingaan waarom het nu zo goed met hem gaat. Ik zou het waardevol vinden als je hem ook nog even vraagt wat hij van deze manier van gespreksvoeren vindt. Hoe hij het heeft ervaren en wat hij van de afsprakenlijst vindt. Of hij vaker zo met een leerkracht in gesprek zou willen.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	11	8	72,7%
4	17	13	76,5%
	Totaal: 28	Totaal: 21	75%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	15	15	100%
2	4	4	100%
	Totaal: 19	Totaal: 19	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	2	66,7%
2	1	0	0%
	Totaal: 4	Totaal: 2	50%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	1	50%
2	5	5	100%
3	3	2	66,7%
4	3	3	100%
5	12	12	100%
	Totaal: 25	Totaal: 23	92%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	200%
2	0	0	-
3	0	0	-
4	5	4	80%
	Totaal: 7	Totaal: 6	85,7%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	2	1	50%
	Totaal: 2	Totaal: 1	50%

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	2	2	100%
3	11	11	100%
4	2	2	100%
	Totaal: 17	Totaal: 17	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	4	4	100%
2	4	2	50%
3	0	0	-
4	3	3	100%
	Totaal: 11	Totaal: 9	81,8%

Bijlage Q: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling C1

Eerste gesprek tussen leerkracht C en Leerling C1 .

De leerling zit al in het kamertje en begint over de iPad die op tafel ligt. Leerkracht C vertelt dat dit voor het opnemen is en de leerling kan zich herinneren dat Leerkracht C dit vertelt heeft. Leerkracht C laat de handleiding zien en vertelt dat daarin van alles staat over het voeren van gesprekken met kinderen. *Dat het haar goed leek om met deze leerling in gesprek te gaan voor het onderzoek. Ze legt uit dat ze ook met de moeder van de leerling gesproken heeft over dat er een gesprek plaats zal vinden en dat dit opgenomen zal worden en hier ging de moeder mee akkoord. Leerkracht C geeft bij de leerling aan dat wat de leerling tegen haar zegt in het gesprek niet teruggekoppeld zal worden naar haar moeder, tenzij zij dit zelf graag wil.*

Leerkracht C start het gesprek met de resultaten van KanVAS. Leerkracht C vertelt de leerling dat hij/zij heeft gezien dat de leerling hierin aangeeft te worden gepest. Verder wil Leerkracht C het hebben over hoe het thuis gaat, omdat de leerling hier wel vaker wat over heeft gezegd. *Leerkracht C geeft aan dat zijn/haar doel van het gesprek is om met de leerling te 'groeien'. Om ervoor te zorgen dat de leerling het fijner vinden op school en thuis.* En dat de leerkracht wil kijken of hij/zij samen met de leerling iets kan bedenken om ervoor te zorgen dat het fijner wordt. Tussendoor antwoordt de leerling meerdere keren instemmend 'ja'. Leerkracht C geeft aan dat om het fijner te kunnen krijgen, het eerst goed is om te weten hoe het nu gaat. Hier is de leerling het mee eens. *Leerkracht C laat de leerling verschillende situaties waarderen met een cijfer. 1 is het laagst en 10 het hoogst.* De leerling geeft de volgende cijfers: thuissituatie bij mama 5,5, thuis bij papa 6, school klas 7, plein 8. *'Vind je nog wel eens dat je gepest wordt?'* De leerling geeft aan dat het eerst meer was dan nu en dat hij/zij het lastig vindt om het te omschrijven. *Leerkracht C vraagt de leerling het toch te proberen.* De leerling denkt na en *Leerkracht C stelt de hulpvraag: bij wie bijvoorbeeld?* De leerling noemt een naam maar geeft aan dat het daar nu al weer beter mee gaat. *Leerkracht C geeft aan dat hij/zij daar ook al op had gelet en vat daarna nogmaals samen dat het met deze leerling nu beter gaat.* De leerling bevestigt dit en denkt verder na. Daarna noemt de leerling nog een andere leerling, maar weet hier verder niet bij te vertellen. *'Maar dat gaat nu ook beter?'* vraagt Leerkracht C. De leerling zegt van wel en denkt dat de andere leerling toen gewoon even stoer wilden doen met zijn/haar vrienden. *Leerkracht C controleert het antwoord van de leerling door het te herhalen en te vragen of dat is wat de leerling zei.* Vervolgens vraagt Leerkracht C of het klopt dat de leerling daar nu geen last meer van heeft. De leerling zegt dat dat klopt. *Leerkracht C controleert of het pesten ook niet buiten de klas gebeurt.* De leerling geeft aan van niet. *Daarom vraagt Leerkracht C aan de leerling of hij/zij nogmaals aan kan geven wat haar antwoord zou zijn op de stellen: ik word gepest. De leerling kan kiezen uit: helemaal niet waar, helemaal niet waar.* De leerling onderbreekt de leerkracht om aan te geven dat hij/zij de antwoordmogelijkheden verwarrend vond. Leerkracht C probeert deze nogmaals mondeling te verduidelijken. De leerling geeft aan dat ze er eigenlijk een beetje tussen in zit. Leerkracht C vraagt zit het dan meer 'best waar' of is het dan meer 'niet echt waar'? De leerling kiest voor 'niet echt waar'. *Leerkracht C stelt de volgende vraag: wat nou als de vraag is 'ik ben bang dat ik gepest wordt', waar kies je dan voor?* De leerling geeft aan dat hij/zij daar wel bang voor is en dat dat komt omdat hij/zij niet zo veel zelfvertrouwen heeft. Leerkracht C: 'nee? *Weet je dat je dat wel veel uitstraalt? Je straalt*

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [75]: Je past metacommunicatie toe. Je benoemt wat je zelf denkt en voelt en ziet.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [76]: De romp van het gesprek. Je gebruikt meerdere vraagtechnieken. Je vraagt door, stelt hulpvragen, en je vat haar antwoord samen en stelt retorische vragen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [77]: Mooi dat je dit weer terugkoppelt.

wel veel zelfvertrouwen uit. Wist je dat? De leerling zegt giechelend nee. Leerkracht C geeft aan dat als je het aan andere kinderen zou vragen. *Zij* zouden zeggen dat ze heel veel zelfvertrouwen heeft. De leerling lacht. Leerkracht C legt uit door welke kenmerken van de leerling dit komt en dat veel leerlingen verbaasd zullen zijn als ze horen dat hij/zij zo onzeker is daar over. *Leerkracht C concludeert dat de onzekerheid van de leerling er voor zorgt dat hij/zij bang is om gepest te worden, maar dat ze eigenlijk kunnen zeggen dat de leerling dat nu niet wordt.* De leerling zegt instemmend 'ja'. Leerkracht C geeft aan dat dat heel fijn is en gaat door op het volgende onderwerp.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [78]: Je benoemt wat jij ziet. Mooi!

'Waar wil je het nu graag over hebben?' Die denk ik? (leerling wijst besprekspunt aan op blad)? Leerkracht C gaat hier op in. *'Als we gaan kijken naar 5,5 bij papa. Is dat nog voldoende voor jou?'* Een beetje', zegt de leerling. *Leerkracht C vraagt de leerling uit te laten leggen waar dit aan ligt.* De leerling geeft aan dat er geen dag voorbij gaat waarin er geen discussies worden gevoerd in huis. *Dus er zijn veel discussies, herhaalt Leerkracht C 'Iedereen wordt boos op elkaar',* zegt de leerling. *Leerkracht C vraagt of dit bij mama of bij papa is.* Bij mama. *Leerkracht C vraagt hierover door* en de leerling geeft aan dat zijn/haar moeder en zijn/haar oudere zus veel ruzie maken, omdat zij/haar zus ook een beetje moeder wil spelen. *Leerkracht C vraagt naar de aanwezigheid van de zus van de leerling in huis, of dit al lang zo is.* De leerling geeft aan dat dit al zo is sinds de zomer. *Leerkracht C vraagt: want ze was in Amsterdam toch?* De leerling vertelt hier kort over de situatie daar en over het feit dat haar zus thuis ook niet goed haar draai kan vinden. De zus van de leerling gaat niet meer naar hun vader. *Leerkracht C gaat hier verder op in door de leerling ook een cijfer te laten geven voor zijn/haar broertje en zusje.* De leerling geeft zijn/haar broertje een 4,5. De leerling zegt dit een beetje giechelend. Zijn/haar zus krijgt een 5. Leerkracht C vraagt: *'Dus eigenlijk is dit ook niet echt zoals je wil.'* De leerling geeft aan dat dit ook komt door het verschil in leeftijd. *Leerkracht C gaat in op het feit dat de zus veel thuis is en vraagt de leerling hier iets meer over te vertellen zodat de leerkracht een breder beeld krijgt van de situatie.* Leerkracht C vraagt de leerling aan te geven tussen wie de meeste ruzies zijn. De leerling geeft aan dat dit tussen zijn/haar moeder en zus is. *Leerkracht C vraagt of de leerling daar last van heeft.* De leerling geeft aan van wel en *Leerkracht C vraagt wat de leerling in die situaties doet.* De leerling springt over naar de ruzies die hij/zij wel eens heeft met zijn/haar moeder en dat hij/zij dan niet weg kan gaan. Dat hij/zij dan moet blijven en dat hij/zij dan een gesprek moet voeren met zijn/haar moeder terwijl hij/zij dat dan niet kan. *Leerkracht C vraagt of de leerling denkt dat zijn/haar moeder dat weet.* De leerling zegt van wel, maar dat zijn/haar moeder het dan uit wil praten. De leerling kan dat kan nog niet en dat hij/zij dan liever naar boven gaat. De moeder van de leerling gaat dan juist aan de leerling vragen of hij/zij allerlei dingen wil doen. Dat ze dat altijd doet als er net iets is gebeurd. *Leerkracht C vraagt wat voor dingen zij dan vraagt.* Het gaat over huishoudelijke dingen. De leerling zegt dat hij/zij dan juist even wil rusten en dat hij/zij dat dan meteen moet doen. *Leerkracht C: 'ja, en dan denk je: moet dat nu? Ik ben nu net even boos.'* 'Ja', zegt de leerling instemmend. *Leerkracht C geeft aan dat hij/zij dit snapt.* Leerkracht C slaat een bruggetje en vertelt dat hij/zij de moeder van de leerling al eens gesproken heeft na aanleiding van een conflict tussen de leerling en een paar andere leerlingen. Dat de leerkracht tegen de moeder van de leerling had vertelt dat hij/zij merkte niet bij de leerling binnen te dringen tijdens een gesprek over het conflict. Dat de moeder van de leerling toen ook tegen Leerkracht C had gezegd dit te herkennen. *Leerkracht C heeft vervolgens aangegeven dat hij/zij het wel fijn vindt dat de leerling zo*

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [79]: Goed dat je dit vanuit het kind laat komen. Je komt nu tegemoet aan de behoeften van de leerling en dit bevordert de intrinsieke motivatie van een leerling.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [80]: Dit is een suggestieve vraag. Probeer deze te vermijden.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [81]: Je luistert, vat samen en vraagt door.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [82]: Je stelt hier een suggestieve vraag. In dit geval prima, maar kijk hier mee uit. Het kan zijn dat je de leerling verkeerd begrijpt en dat de leerling geneigd is het gewenste antwoord te geven op jouw vraag.

voor zijn/haar eigen mening op komt. En dat Leerkracht C dan zelf ondertussen ook zoiets heeft van: luister nou even naar mij, ik heb gelijk. De leerkracht geeft aan dat de leerling dan wel bij haar eigen standpunt blijft en dat hij/zij wel een eigen mening heeft. Leerkracht C geeft aan dat hij/zij dat ergens wel heel mooi vindt dat de leerling eerlijk durft te zijn tegen zijn/haar en niet alleen maar het gewenste antwoord geeft en het vervolgens niet doet. De leerling gaat hierop in door te vertellen dat wanneer iemand haar iets vertelt hij/zij hier niet meteen in mee gaat. Dat hij/zij eerst zelf na gaat denken. *Leerkracht C vraagt of de leerling later dan nog wel tot de conclusie komt dat de ander gelijk heeft.* De leerling geeft aan dat dat soms het geval is. **‘Wat heb je er voor nodig als het op het moment zelf niet lukt? Wat kan jou dan helpen?’** Dat we er later weer op terug komen antwoord de leerling, want dan denk ik ook na. **Leerkracht C vraagt wat voor hem/haar dan later is.** De leerling geeft aan dat dit 7/10 minuutjes zijn. *Leerkracht C vraagt de leerling of het klopt dat hij/zij geen dag nodig heeft maar even 5 of 7 minuutjes nodig heeft.* De leerling stemt in. *Leerkracht C herhaalt nogmaals dat dit dus zowel thuis als op school nodig is om even na te kunnen denken en er vervolgens over te kunnen praten.* *‘Wil je er zelf ook wel wat aan doen? Om met mama in gesprek te gaan en met anderen.’* ‘ja’. **‘Wat denk je dat dat jou oplevert als je daar in groeit.’** ‘Ik denk dat ik dan even alleen wil zijn’ Want ik ben best wel streng opgevoed en mama doet dat omdat papa dat altijd deed maar je ziet dat het niet echt bij haar past.’ *‘Je denkt dus een beetje dat ze streng wil zijn maar dat het eigenlijk niet bij haar past.’* ‘Nee.’ De leerling geeft aan dat zijn/haar moeder hiervoor niet zo streng was. **Leerkracht C vraagt of de leerling weet hoe dit komt.** De leerling geeft aan dat dit komt omdat zijn/haar moeder ook zo veel ruzie heeft met zijn/haar zus. De leerling legt een situatie uit waar in er ruzie was tussen de moeder en zus van de leerling. *‘Kan het zijn dat je moeder een beetje bang is dat dat ook tussen jullie gaat komen?’* De leerling geeft aan dat hij/zij dat niet weet. Leerkracht C zegt misschien denkt zijn/haar moeder wel dat als ze heel streng is het misschien wel niet gebeurd. De leerling stemt enthousiast in. Ja maar juist als ze heel streng is ga ik brutaler doen dus als ze wat minder streng is, dan snap ik het ook meer. Leerkracht C vraagt of ze als ze een discussie hebben hun stem ook verheffen. De leerling geeft aan van wel.

‘Je zegt eigenlijk zou ik er wel wat mee willen’. ‘Ja’. **‘Wat denk je dan dat je er mee zou kunnen?’** ‘Dat ze rustig met mij gaan praten.’ **‘Maar wat kan jij daar aan doen?’** De leerling komt met een onduidelijk antwoord en **Leerkracht C vat het samen om te bekijken of ze het goed heeft begrepen.** Dit is niet het geval dus de leerling geeft verduidelijking. **Leerkracht C geeft de tip dat het kan helpen om in plaats van er tegen in te gaan, om meer uitleg te vragen.** De leerling vraagt om verduidelijking. Leerkracht C geeft een voorbeeld en vertelt wat daar het voordeel van is. Vragen naar waarom iemand iets vindt of denkt. De leerkracht relateert het weer aan de discussie die hij/zij eerder met de leerling had gehad, waarbij ze allebei bij hun standpunt bleven. *Leerkracht C doet de suggestie dat ze dat best wel eens zou kunnen proberen en vraagt of de leerling dit wil doen.* Dit wil de leerling wel. Leerkracht C maakt de koppeling met de afsprakenlijst. Hoe ze het nu de komende periode aan gaan pakken, zodat de cijfers die de leerling gegeven heeft omhoog zullen gaan. De leerkracht vraagt of de leerling dit zou willen en dit wil de leerling wel. **Leerkracht C geeft aan dat hij/zij de leerling er bij wil gaan helpen.**

Leerkracht C bespreekt samen met de leerling welk doel zij willen bereiken en hoe dit gaat lukken. De leerling geeft antwoord en Leerkracht C vult het in. Leerkracht C maakt

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [83]: Je ziet dat doordat jij je openstelt, de leerling ook haar mening en ideeën over dingen durft te vertellen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [84]: Goed doorgevraagd. Zo kom je uiteindelijk tot concrete en korte onderwijsbehoeften.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [85]: Je luistert, vat samen en vraag door.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [86]: Heel open vraag. Omdat jullie gesprek goed verloopt en de leerling goed weet wat jou intenties zijn, is ze in staat hier een goed antwoord op te geven.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [87]: Mooie overgang naar de afsluiting van het gesprek. Weer vanuit de leerling kijken naar wat zij wil en wat zij denkt dat goed is.

koppelingen met wat de leerling vertelt heeft. Ze spreken af dat de leerling weg gaat wanneer zijn/haar moeder ruzie heeft met zijn/haar zus. Dat de leerling dan een plek zoekt voor zichzelf. Dan gaat de leerkracht over op de ruzie tussen de leerling en haar moeder. **Wat heb jij nodig om dit voor elkaar te krijgen?** Per punt bespreken ze hoe ze het voor elkaar kunnen krijgen. De leerling weet hier goed antwoord op te geven doordat hij/zij het hier in het gesprek al over hebben gehad. Leerkracht C schrijft alles op waar de leerling bij is. **Stelt de leerling op zijn/haar gemak door te vertellen dat zijn/haar moeder het ook wel weet dat de leerling af en toe rust nodig heeft.** **Leerkracht C geeft aan dat de leerling dit met zijn/haar moeder en zus gaat bespreken.** De leerling gaat het er volgende week met hen over hebben. *Leerkracht C vraagt of de leerling hier op school ook nog wat mee zou willen.* De leerling geeft aan dat hij/zij denkt dat wanneer het thuis beter gaat, hij/zij zich op school ook beter zal voelen. **Leerkracht C geeft aan dat hij/zij dit snapt.** De leerkracht gaat door met de vraag wat de leerling kan doen als de discussie nog wel bezig is. De leerling geeft aan dat hij/zij dan aan diegene kan vragen waarom hij/zij dat denkt. Leerkracht C geeft aan dat hij/zij benieuwd is of het gaat helpen. Ze vraagt of de leerling een kopietje wil van de gemaakte afspraken. De leerling geeft aan van wel.

Leerkracht C geeft aan dat hij/zij een kopietje gaat maken en dat hij/zij, wanneer de leerling hier behoefte aan heeft, het in het vervolg gesprek kunnen hebben over zijn/haar vader. In ieder geval zullen ze bespreken hoe het met de gemaakte afspraken gaat. Leerkracht C geeft aan dat wanneer de leerling een keer geen zin heeft om naar huis te gaan hij/zij dit altijd bij de leerkracht aan mag geven. De leerling begrijpt dit. Leerkracht C geeft aan dat hij/zij er graag voor de leerling wil zijn en dat ze altijd bij hem/haar mag komen. Dit snapt de leerling. *'Vond je het fijn zo?'* 'Ja'. *'Gelukkig!'*

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [88]: Vertaling naar concrete en korte doelen. Jullie bespreken hoe zij deze doelen kan bereiken en dit is erg waardevol.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [89]: Mooi afsluitend commentaar. Passend bij wat tijdens de inleiding benoemd is en wat tijdens het gesprek aan bod is gekomen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [90]: Goed idee. Zo zijn de gemaakte afspraken erg inzichtelijk voor de leerling.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [91]: Goed dat je de leerling vraagt haar mening te geven. Probeer dit de volgende keer met een meer open vraag te doen. Hoe heb je dit gesprek hebt ervaren?

Wendy Buiting 15-5-2017 10:46

Comment [92]: Ik vond dit een erg goed gesprek. Het verliep vloeiend, de leerling voelde zich op haar gemak en ze wist wat haar rol was in het gesprek. Je weet de juiste vragen te stellen waardoor de leerling dieper op het onderwerp in wist te gaan. Hierdoor kwam zij dan ook al tot reflectie op haar eigen gedrag en dat van haar zus en moeder. Probeer het vervolg gesprek korter te houden. Dit gesprek was waardevol en de situatie van de leerling had meer tijd nodig. Je bent op het gebied van zelfinzicht bij de leerling in dit gesprek dan ook al behoorlijk ver gekomen. Het volgende gesprek kun je hier snel op terugkomen.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	1	1	100%
3	8	8	100%
4	5	5	100%
	Totaal: 14	Totaal: 14	100%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	15	15	100%
2	5	4	80%
	Totaal: 20	Totaal: 19	95%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	7	5	71,4%
2	0	0	-
	Totaal: 7	Totaal: 5	71,4%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	9	9	100%
3	8	8	100%
4	3	3	100%
5	8	7	87,5%
	Totaal: 29	Totaal: 28	96,6%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	4	4	100%
2	1	1	100%
3	0	0	-
4	4	4	100%
	Totaal: 9	Totaal: 9	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	2	2	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	6	6	100%
3	3	3	100%
4	1	1	100%
	Totaal: 12	Totaal: 12	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	2	2	100%
3	1	1	100%
	Totaal: 5	Totaal: 5	100%

Monitort en stimuleert de competentie- verwerving			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	1	1	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Tweede gesprek tussen leerkracht C en Leerling C1 .

Leerkracht C vertelt wat de bedoeling is van het gesprek. Hoe is het de afgelopen tijd gegaan, ben je vooruit gegaan, is er wat gebeurd. Ze wil bekijken of haar score op de school is veranderd. **Leerkracht C vraagt of de leerling kan vertellen over het samen komen.** De leerling vertelt dat ze een gesprek heeft gehad met haar ouders, broertje en zus en de vriendin van haar vader. Leerling C1 weet in het begin niet even niet meer zo goed wat ze wil zeggen en Leerkracht C helpt haar op gang, door te vertellen wat ze weet. **Ze vat samen wat ze al weet** en de leerling vult haar aan. *Leerkracht C vraagt of ze het hebben gehad over de ruzies die thuis plaatsvinden.* De leerling vertelt haar dat het ging over het tonen van respect naar elkaar. **Leerkracht C vraagt haar wat daar over gezegd werd.** De leerling vertelt dat zij nog steeds de kinderen zijn en dat dit ook voor haar zus geldt, die af en toe als moeder overkomt. **Leerkracht C vraagt wie dit zei en of de leerling het fijn vond dat dit gezegd werd.** De leerling geeft aan dat dit van haar vader kwam en dat ze dit wel fijn vindt. *Leerkracht C vraagt of ze het idee had dat het bij haar zus binnen kwam en of er de leerling nu een verschil merkt.* De leerling zegt van wel en **Leerkracht C geeft aan dat ze dit fijn vindt.** Leerkracht C maakt de koppeling naar de schaal en **vraagt haar een nieuwe waardering te doen voor de situatie bij mama thuis.** De leerling waardeert de situatie nu met een 6,5. Leerling C1 geeft aan dat ze niet het idee had dat er echt naar haar geluisterd werd toen ze thuis over het schema vertelde. **Leerkracht C vraagt wat zij aan probeerde te geven.** De leerling zegt dat ze alles wilde vertellen. Dat iedere keer als ze denkt dat het een goed moment is om het er over te hebben de situatie verandert en het geen goed moment meer is. **Leerkracht C vraagt waarom dit zo is** en dat weet leerling C1 niet. *Leerkracht C vraagt of leerling C1 het dan over andere dingen gehad hebben.* De leerling geeft antwoord. **Samen hebben ze het over wat zij wilde vertellen. Dat zij graag 5 of 10 minuten rust wil als ze boos is.** **Leerkracht C vraagt of Leerling C1 dit nu nog niet aan heeft kunnen geven.** De leerling zegt van wel maar haar moeder vindt dat ze het meteen moet uitspreken. De leerling geeft aan dat ze toen gezegd heeft dat zij dat geen goed moment vindt omdat ze dan nog chagrijnig is en dan juist brutaal gaat doen. **Leerkracht C: 'dus eigenlijk heb je het aangegeven en vindt mama dat je het gewoon uit moet spreken'.** De leerling bevestigt dit. **Leerkracht C geeft aan dat het dan zo is en dat zij in ieder geval heeft aangegeven wat zij fijn vindt. Dat wanneer er iets tussen Leerkracht C en de leerling voor valt de leerling deze ruimte in ieder geval wel mag nemen.** *Leerkracht C vraagt of Leerling C1 in een discussie ook geprobeerd heeft te vragen waarom haar moeder iets vindt.* Leerling C1 geeft aan dat ze dit wel heeft geprobeerd maar dat het antwoord dan 'daarom' was. **Leerkracht C geeft aan dat wanneer ze dit antwoord krijgt misschien ook wel aan kan geven dat als de persoon wel vertelt waarom, ze het misschien kan begrijpen.** De leerling begrijpt dit. **Leerkracht C vraagt of ze al eens heeft geprobeerd om een eigen plek op te zoeken.** De leerling zegt van wel en geeft aan dat dit hielp. *Leerkracht C komt terug op de cijfers en vraagt of het cijfer voor haar zus al anders is geworden.* De leerling geeft aan van niet. **Leerkracht C zegt dat dit niet uit maakt. Dat ze niet alles tegelijk kunnen. Met haar broertje gaat het al wel wat beter.** **Leerkracht C komt er nog eens op terug dat het al heel mooi is dat het nu een 6,5 is geworden.** **Dat ze over een of twee weken een eindgesprek gaan doen. Dat de leerling na het eindgesprek altijd nog bij haar mag komen.** **Leerkracht C vraagt of er nu iets is waar de leerling de komende week nog extra op wil letten of wat ze nog wil proberen.** De leerling vertelt dat haar moeder en stiefmoeder eerst geen goede band hadden en dat haar vader via haar instagram account het profiel van haar moeder

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [93]: Je vertelt het doel van het gesprek. Je laat weten wat je intenties zijn.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [94]: Je stelt je startvraag. De vraag is vrij open en de leerling heeft even moeite met op gang komen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [95]: Je vraagt door.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [96]: Je vraagt naar de mening van de leerling.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [97]: Terugkoppeling naar de schaal. Mooi!

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [98]: Je vraagt vaak door en dit is goed.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [99]: Goed dat de terugkoppeling naar de afspraken wordt gemaakt.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [100]: Je vat het antwoord samen om te controleren of je het goed hebt begrepen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [101]: Mooi dat je dit aan geeft! Zo weet de leerling wat jouw intenties zijn en wat zij van jou kan verwachten.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [102]: Mooie aanvulling. De leerling weet nu hoe zij deze afspraak alsnog toe kan passen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [103]: Jullie bespreken de derde gemaakte afspraak.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [104]: Je komt terug op de cijferschaal.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [105]: Je benadert de leerling positief.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [106]: Mooi dat je dit nog aanhaalt. Daar is nu tijd voor en aangezien de leerling nu gewend is om dingen uit te spreken, zal ze dit eerder doen.

hadden bekeken. Dat ze toen haar wachtwoord heeft veranderd. Dat dit gebeurt als zij naar school is. *Leerkracht C vraagt of haar vader dit doet* en de leerling geeft aan dat ze dit niet weten. Dat er nog een account is wat ze nu nooit meer gebruikt en dat vanuit dat account ook allerlei dingen worden bekeken. Dat ze had gezien dat haar stiefmoeder op meerder account zit maar dat ze niet heeft kunnen zien welke. *Leerkracht C vraagt of Leerling C1 denkt dat haar stiefmoeder dat heeft gedaan*. De leerling bevestigt dit en vertelt dat ze het een beetje raar vindt. *Leerkracht C doet de suggestie dat de leerling gaat klikken op 'wachtwoord vergeten' zodat ze haar wachtwoord kan veranderen*. Leerkracht C denkt dat het niet handig is om aan haar stiefmoeder te gaan vragen of zij dat heeft gedaan. Dat de band daar niet beter van zal worden. Dat *Leerling C1 dit maar even moet proberen*. De leerling geeft aan dat ze dit bij haar andere account ook al heeft gedaan en dat ze benieuwd is of haar vader daar nu naar gaat vragen. *Leerkracht C geeft aan dat ze ook benieuwd is*. Leerkracht C komt nog een keer terug op de cijfer schalen. *Ze vraagt of het nu nog een 6 is bij haar vader*. De leerling geeft aan van wel. *Leerkracht C vraagt of ze er nog iets aan kunnen doen om dit cijfer hoger te krijgen of dat ze dit gewoon vol gaan houden*. De leerling geeft aan dat ze dit blijven doen. *Leerkracht C geeft aan dat zij thuis nog het 'waarom' aan kan kaarten*. Dat als de leerling weet waarom er dingen gezegd worden, er minder discussie komt. Leerkracht C verwoordt hoe de leerling dit het beste kan *verwoorden*. *Leerkracht C sluit af met dat ze het fijn vindt om te horen* en dat het toevallig was dat ze met de familie bij elkaar zijn gaan zitten. Dat vond de leerling ook. Ze sluiten het gesprek af. *Leerkracht C vraagt of de leerling nog iets wil zeggen*. Dit is niet het geval.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [107]: Je probeer het antwoord te achterhalen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [108]: Ik denk dat dit een goede suggestie is. Je legt haar ook uit waarom deze oplossing jou goed lijkt. De volgende keer zou je nog kunnen vragen of zij een idee heeft wat ze in deze situatie zou kunnen doen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [109]: Je komt terug op de cijferwaardering bij haar vader.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [110]: Mooi. Je bekijkt of er aanvullen nodig zijn wat betreft de onderwijsbehoeften en afspraken.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [111]: Je vat nogmaals voor de leerling samen welke stappen ze nu nog kan ondernemen.

Wendy Buiting 15-5-2017 10:48

Comment [112]: Goed dat je dit vraagt. De volgende keer ga je vragen wat haar mening is over het gesprek. Hoe zij de gesprekken en de aanpak heeft ervaren. De leerling mag hier in alle eerlijkheid uitspraken over doen.

Leerkracht: C Leerling: C1

Gesprek: 2

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	2	2	100%
3	0	0	-
4	4	3	75%
	Totaal: 6	Totaal: 5	83,3%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	11	11	100%
2	3	3	100%
	Totaal: 14	Totaal: 14	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	2	66,7%
2	0	0	-
	Totaal: 3	Totaal: 2	66,7%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	2	2	100%
3	0	0	100%
4	2	2	100%
5	4	4	100%
	Totaal: 9	Totaal: 9	100%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	0	0	-
3	0	0	-
4	1	1	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	1	0	0%
	Totaal: -	Totaal: -	0%

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	2	2	100%
3	5	5	100%
4	0	0	-
	Totaal: 8	Totaal: 8	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	3	3	100%
3	0	0	-
4	0	0	-
	Totaal: 4	Totaal: 4	100%

Derde gesprek tussen leerkracht C en Leerling C1

Leerkracht C start het gesprek met dat zij nog even in KanVAS had gekeken en dat haar was opgevallen dat de leerling aan had gegeven soms gepest te worden. De leerling antwoordt ja. Leerkracht C geeft aan dat ze benieuwd is hoe dit nu zit en bij wie Leerling C1 dit gevoel heeft. Dat ze er niet helemaal op door gaat maar dat ze wel even wil weten bij wie is dat en of ze dit gevoel nog steeds heeft. De leerling geeft aan dat dit gevoel helemaal weg is. *Leerkracht C vraagt of dit in de klas was.* De leerling geeft aan van wel. *Leerkracht C vraagt of het te maken heeft met gedoe met een bepaalde leerling.* De leerling geeft aan dat deze leerling er ook mee te maken had. **Leerkracht C vraagt wie nog meer.** De leerling noemt iemand anders. *Leerkracht C vraagt of dat nu dus helemaal weg is.* De leerling geeft aan van wel. **Leerkracht C vraagt hoe dit komt** en de leerling heeft geen idee. *Leerkracht C geeft aan dat ze het fijn vindt dat de leerling dit gevoel nu niet meer heeft.* Ze gaat door naar de volgende **vraag en wil weten hoe de leerling de gesprekken vond.** De leerling geeft aan dat ze het fijn vond maar dat ze nooit naar haar luisteren. *Leerkracht C vraagt of de leerling het over haar moeder en haar zus heeft.* Dit klopt. De leerling vervolgt dat ze sommige dingen zo vaak aan haar vragen dat ze het gevoel heeft dat zij denken dat ze dit niet weet. Dat ze daar geïrriteerd van raakt. *Leerkracht C vraagt of dit dan over een discussie gaat of over iets anders.* De leerling zegt dat het dan gaat over dingen die ze moet doen en niet mag vergeten. *Leerkracht C vraagt of dit dus haar irritatie is en vraagt of haar moeder en zus niet luisteren als ze dit zegt.* Dit klopt. *Leerkracht C geeft aan dat de leerling daar dus nog tegenaan loopt.* De leerling bevestigt dit. **Leerkracht C vraagt naar de discussies, want dat was hun doel, minder ruzie en minder discussie.** De leerling geeft aan dat dit iets minder is. *Leerkracht C vraagt of Leerling C1 dit nog wel minder zou willen.* Dit klopt. *Leerkracht C concludeert dat het al iets verbeterd is maar dat het nog niet zo is zoals ze eigenlijk zou willen.* De leerling bevestigt dit. *Leerkracht C vraagt wat de leerling vindt als ze naar zichzelf kijkt, dat het voor Leerkracht C lastig is om iets aan haar moeder en zus te doen want dat staat te ver weg.* Ze vraagt of het haar lukt om een eigen plek te zoeken. De leerling zegt van wel. *Leerkracht C vraagt of het klopt dat dit dus wel prettig is.* Dit klopt. *Leerkracht C geeft aan dat de leerling het bespreken ook heeft gedaan, maar dat de leerling er nu tegenaan loopt dat ze niet luisteren.* De leerling bevestigt dit. *Leerkracht C geeft aan dat ze dat jammer vindt en geeft aan dat zij ook niet goed weet wat ze daar nu nog aan kunnen doen.* Ze koppelt dit nog wel even terug aan de afspraak die zij eerder al gemaakt hebben. Dat de leerling hier op een rustig moment op terug komt. Leerkracht C verwoordt hoe de leerling dit tegen haar moeder zou kunnen zeggen. Leerkracht C stelt ook nog voor om een box te maken waar ze iets in kan doen wanneer ze het ergens met haar moeder over wil hebben. De leerling herhaalt een box? Leerkracht C vertelt dat ze dezelfde bedoelt als in de klas. De leerling vraagt wat voor soort briefjes er dan in die box zouden kunnen. *Leerkracht C doet een suggestie en de leerling snapt het.* *Leerkracht C vraagt of de leerling het moeilijk vindt om met mama een moment te vinden om in gesprek te gaan.* De leerling geeft aan van wel. *Leerkracht C komt terug op de box.* De leerling kan hier briefjes in doen over dingen die haar dwars zitten en dat Leerling C1 dan met haar moeder een keer een moment af kan spreken waarop ze de box open maken en de briefjes gaan bespreken. Dat Leerling C1 dan echt een moment hebben waarop ze de box gaan bespreken. Dat haar moeder daar ook briefjes in kan doen. De leerling geeft aan dat ze wel denkt dat gaat werken. *Leerkracht C vraagt of ze dat zou willen proberen.* De leerling geeft aan van wel. *Leerkracht C herhaalt nogmaals dat de leerling dan in ieder geval een manier heeft om dingen aan te*

kunnen geven en dat ze hierdoor wel met elkaar in gesprek blijven gaan. De leerling snapt dit. **Leerkracht C** geeft aan dat zij het soms ook lastig vindt om op bepaalde momenten in gesprek te gaan en dat daarom die box zo handig is. Dat wanneer het goed gaat de leerling er ook een familie box van kan maken waar ook haar broertje en zus dingen in kunnen stoppen. **Leerkracht C** geeft aan dat ze dit nog zou kunnen proberen. Dat zij ook niet zeker weet of het werkt. De leerling zegt ja. **Leerkracht C** geeft aan dat ze denkt dat het voor de leerling wel belangrijk is dat zij dingen bespreekbaar houdt. Dat Leerling C1 op goede momenten in gesprek moet blijven gaan. **Leerkracht C vraagt waarom de leerling dit wil.** De leerling geeft aan dat het is omdat ze wil dat het stopt. **Leerkracht C** vult aan dat je op een goed moment fijner over dingen kunt praten en dat ze het eigenlijk fijner wil hebben thuis. De leerling bevestigt dit. **Leerkracht C** zegt dat de leerling de gesprekken dus wel fijn vond maar dat ze had gehoopt om meer resultaat. **Ze vraagt hoe de leerling het vond om met het schema te werken.** De leerling geeft aan dat zij het dan meer begrijpt omdat het dan op papier staat. **Leerkracht C** concludeert dat het de leerling meer overzicht en structuur biedt en dat Leerling C1 het dus wel fijn vindt. De leerling zegt dat dit klopt. **Leerkracht C** heeft deze leerling wel een kopietje mee gegeven. *Ze vraagt of de leerling het nog wel eens terug heeft gelezen.* De leerling geeft aan van wel. Dat zij het soms was vergeten en dat ze toen het briefje erbij heeft gepakt. **Leerkracht C** geeft aan dat ze dit mooi vindt. *Vervolgens vraagt ze of de leerling denkt dat dit systeem een goede manier is om ook met andere kinderen te doen.* De leerling zegt ja. **Leerkracht C** vraagt of ze de leerling nu ook sneller bij haar zou komen als er wat aan de hand is. Dit klopt. **Leerkracht C** geeft aan dat ze dit ook zeker moet doen en dat dit in de pauzes kan en na schooltijd. **Leerkracht C** vraagt of de leerling verder nog iets wil zeggen. Nee. *Of Leerling C1 juf Wendy nog iets mee wil geven over het onderzoek.* De leerling zegt van niet. **Leerkracht C** geeft aan dat dit het was en dat ze de laatste afspraken over de gesprek-box nog even voor de leerling opschrijft. Samen vullen ze het schema in. **De leerling beredeneert waarom ze kiest voor bepaalde momenten.** **Leerkracht C** vraagt of de leerling thuis heeft vertelt dat **Leerkracht C** en de leerling het hier samen over hebben gehad. De leerling zegt van wel. **Leerkracht C** vraagt wat haar moeder hier van vond. De leerling geeft aan dat ze niet meer precies weet wat haar moeder er van zei. **Leerkracht C** vraagt of haar moeder het niet vervelend vond. De leerling geeft aan van niet. Ze ronden het gesprek af en gaan terug naar de klas.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	1	1	100%
3	0	0	-
4	8	6	75%
	Totaal: 9	Totaal: 7	77,8%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	17	17	100%
2	0	0	-
	Totaal: 17	Totaal: 17	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	3	100%
2	0	0	-
	Totaal: 3	Totaal: 3	100%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	3	3	100%
3	0	0	-
4	5	3	60%
5	5	5	100%
	Totaal: 13	Totaal: 11	84,6%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	-	-	-
2	-	-	-
3	1	1	100%
4	5	5	100%
	Totaal: 6	Totaal: 6	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	2	2	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	2	2	100%
3	4	4	100%
4	0	0	-
	Totaal: 6	Totaal: 6	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	3	3	100%
3	0	0	-
4.	0	0	-
	Totaal: 5	Totaal: 5	100%

Bijlage R: Resultaten observaties toepassing gespreksvaardigheden leerling C2

Eerste gesprek tussen leerkracht C en Leerling C2

Leerkracht C start met vertellen over het onderzoek. **Dat het gaat over het gesprekken voeren met kinderen en dat dit wordt gedaan vanuit KanVAS. Ze vraagt de leerling of hij weet wat ze daar mee bedoelt.** De leerling weet dit en Leerkracht C gaat door met vertellen dat ze daarin heeft gezien dat Leerling C2 aangeeft gepest te worden. **Ze vertelt hem dat ze daar graag over in gesprek wil gaan en dat ze daarnaast ook benieuwd is naar het onrustige gedrag in de klas, aangezien Leerling C2 dit ook aan had gegeven.** Leerkracht C: 'Ik ben benieuwd, hoe voel je je nu met het pesten? Wie pesten je? Is het van een andere groep of van de eigen groep en ook over het onrustige. Wil je hier iets aan doen en hoe kunnen we daar wat aan doen?' De leerling haakt direct in op het onrustige. Leerling C2 geeft aan onrustig te worden van een enkele leerlingen. Hij is nog niet concreet dus **Leerkracht C stelt hem vragen over wanneer dit dan is en wie daar allemaal bij betrokken zijn.** De leerling geeft aan zelf niet in te durven grijpend als hij afgeleid wordt omdat hij bang is dat ze hem pijn zullen doen. **Leerkracht C vraagt wat hij dan wel doet.** Leerling C2 geeft aan tegen de betreffende leerling te roepen dat hij normaal moet doen. **Leerkracht C vraagt hem wat Leerling C2 bedoelt met ingrijpen.** Leerling C2 bedoelt daarmee dat hij er tussen gaat staan. **Leerkracht C vat samen wat de leerling heeft gezegd en hoe zij dit interpreteert.** Ze zegt dit op een vragende manier en vraagt hiermee om bevestiging. 'Dus eigenlijk wat 'naam leerling' doet bij anderen, daar heb jij last van en voel jij je onrustig door. Je durft niet tussen te gaan staan dus in plaats daarvan zeg je dat hij normaal moet doen.' De leerling bevestigt dit. **Leerkracht C geeft aan dat ze ook niet denkt dat het goed is om er tussen te gaan. Ze geeft aan dat ze denkt dat het een goede oplossing is omdat de leerling wel voor anderen opkomt maar dat hij dit wel op een fijne manier doet.** Leerkracht C geeft nu aan dat ze met onrustig zijn eigenlijk bedoelde dat Leerling C2 aan heeft gegeven zelf wel eens onrustig te zijn in de klas. De leerling bevestigt dit. **Ze vraagt of Leerling C2 dit zelf ook vervelend vindt.** Leerling C2 geeft aan van niet. **Ze vraagt vervolgens of hij het vervelend vindt voor anderen** en dit is wel het geval. **Leerkracht C vraagt voor wie** en de leerling geeft aan dat dit de kinderen zijn die naast hem zitten. **Leerkracht C vat zijn antwoord samen en vraagt hem vervolgens of hij hier wat aan zou willen doen.** De leerling antwoordt hierop met de suggestie dat hij wel alleen kan zitten. Leerkracht C concludeert dat Leerling C2 er dus wel wat aan zou willen doen en zegt dat ze deze nu even laat liggen. **Ze geeft aan het graag nog even met hem te willen hebben over het pesten. 'Heb je het idee dat je zelf ook gepest wordt?'** De leerling antwoordt van wel en **Leerkracht C vraagt wie dit dan doet.** De leerling noemt een naam van iemand uit de groep. 'Hij zegt telkens dat ik niet slim ben'. Terwijl de leerling dit vertelt moet hij huilen. **Leerkracht C vraagt hem of hij dat zelf ook gelooft.** Leerling C2 zegt van niet. Leerling C2 geeft aan het erg irritant te vinden en **Leerkracht C zegt dat zij dit snapt. Ze geeft aan dat ze het erg knap van hem vindt dat hij het niet gelooft en dat hij zich dit niet aan laat praten.** Ze geeft aan dat ze ziet dat Leerling C2 er erg verdrietig van wordt. De leerling huult en geeft geen antwoord. **Leerkracht C vraagt hem waarom Leerling C2 denkt dat deze leerling dit tegen hem zegt. Tegelijkertijd vraagt ze hem op welke momenten hij dit zegt.** De leerling antwoordt niet. Leerkracht C: 'is dit tijdens rekenen of tijdens vrije momenten?' De leerling antwoordt tussen vrije momenten, als ze ruzie hebben. Leerling C2 benoemt vervolgens nog andere dingen waar zijn klasgenoot hem mee pest. **Leerkracht C luistert en laat een stilte vallen.** De leerling huult en zegt niets. **Ze**

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [113]: Je geeft de aanleiding van het gesprek aan.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [114]: Je maakt het doel van het gesprek duidelijk, laat weten wat je intenties zijn en tegelijkertijd stel je meerder beginvragen. Dit zijn er veel tegelijk en de leerling gaat in op de laatste vraag. De volgende keer kun je misschien vragen waar hij het liefst op in wil gaat tijdens dit gesprek?

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [115]: Je vraagt goed door, je vat samen en je stelt nieuwe vragen.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [116]: Je geeft ook aan wat je zelf denkt en vindt.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [117]: Misschien goed om aan te geven wanneer je hier op terug komt.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [118]: Dit is eigenlijk de startvraag voor het gesprek over het pesten. Het is een goede vraag om mee te beginnen, aangezien het een gesloten vraag is.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [119]: Je stelt de leerling op zijn gemak en je benoemt wat je denkt, ziet en voelt.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [120]: Goed dat je ook stiltes laat vallen.

vraagt wat Leerling C2 doet als dit gebeurt. Leerling C2 geeft aan dat hij zich in probeert te houden. *Leerkracht C vraagt of dit een enkele keer of meerder keren is gebeurd.* De leerling geeft aan dat dit meerdere keren gebeurd en noemt nogmaals iets waar hij dan voor uitgemaakt wordt en dat hij het erg naar vindt. *Leerkracht C geeft aan dat ze dit snapt. 'Maar even vooropgesteld, je bent niet lelijk, je bent niet slim en klein is alleen maar fijn. En dat zeg ik omdat ik zelf ook klein ben. Maar dan nog, wat 'naam leerling' tegen jouw zegt in kwetsend en wij willen niet dat iemand verdrietig is.' Ze geeft aan dat ze hier zelf ook verdrietig van wordt.* De leerling geeft aan dat sinds de leerling die hem pest een vriendinnetje heeft gekregen hij heel erg raar is geworden. Dat hij dan stoer probeert te doen. **Leerkracht C vraagt vanaf wanneer dit is gebeurd.** De leerling antwoordt. *Ze vraagt of Leerling C2 en de leerling hiervoor veel met elkaar omgingen* en de leerling geeft aan dat ze toen beste vrienden waren. Nu is dit niet meer zo. Toch gaan ze wel logeren want de ouders hebben dit onderling geregeld. De jongen wil dit niet. *Leerkracht C vraagt of zijn moeder wel van de situatie af weet* en de leerling geeft aan van wel. Leerling: 'nou, eigenlijk wel. Ze weet wel wat er telkens door hem gezegd wordt.' *Leerkracht C vraagt of deze leerling de enige is die hem pest.* De leerling noemt nog iemand anders die hem 'per ongeluk' pest. *Leerkracht C vraagt of hij denkt dat deze leerling dit weet.* Leerling C2 zegt van wel omdat hij dat al een keer bij deze leerling heeft aangegeven. Leerkracht C schrijft dit op. *Leerkracht C vraagt of de leerling die het eerst genoemd werd omtrent het pesten dit misschien als een grapje bedoelt.* De leerling geeft aan dat dit meestal het geval is. *Leerkracht C vat de situaties bij beide leerlingen samen* en *ze vraagt vervolgens of de jongen zelf ook wel eens dingen tegen deze leerling zegt die niet zo handig zijn.* De leerling antwoordt van wel. Leerkracht C maakt de koppeling met het formulier over de afspraken en onderwijsbehoeften. *Ze benoemt dat hun doel is om het pesten te laten stoppen.* De leerling bevestigt dit. *Ze vraagt de leerling wat ze er aan kunnen doen en wat de leerling nodig heeft om zich daar fijner bij te gaan voelen.* De leerling geeft aan geen idee te hebben. Leerkracht C zegt dat het handig is om eerst eens te kijken hoe ze bij de pestende leerling aan kunnen geven dat het hem zo veel verdriet doet. De leerling geeft aan dat hij dit al vaak heeft geprobeerd maar dat hij het nog steeds doet. *Leerkracht C concludeert dat het niet lukt als hij alleen met hem in gesprek gaat. Ze vraagt hem of Leerling C2 een idee heeft wat dan wel zou helpen.* De leerling stelt voor dat zijn moeder met deze jongen in gesprek gaat en dat de ouders van deze jongen er ook bij worden betrokken. *Leerkracht C vraagt of Leerling C2 het fijn zou vinden als zij een keer met hem en de jongen in gesprek gaat.* Dat vindt de leerling goed. *Ze geeft aan dat wanneer dat niet werkt, de ouders erbij betrokken kunnen worden.* Ze noteert dit en geeft aan dat zij denkt dat de jongen die pest niet door heeft dat het hem zo veel verdriet doet. De leerling zelf denkt dit ook. Leerling C2 noemt een voorbeeld dat deze jongen vervelende opmerkingen maakt bij een andere leerling. *Leerkracht C stelt voor dat het misschien goed is dat zij die jongen daar van bewust gaan maken.* Dit vindt Leerling C2 goed. *Ze vat het gesprek kort samen. Ze gaat samen met de jongen met de leerling in gesprek. Wel vraagt ze van de leerling of hij dit zelf bij de jongen aan wil kondigen. Vervolgens vraagt ze wat de leerling zelf nog kan doen als het gebeurt.* Leerling C2 stelt voor om dan weg te lopen. Tegelijkertijd vertelt Leerling C2 dat de vorige keer dat hij dit deed hij weer uitgescholden werd omdat het zwak was om weg te lopen. **Leerkracht C wil verheldering van de situatie.** Ze doet een suggestie voor wat hij de volgende keer in deze situatie kan doen. Ze geeft aan dat wanneer zoiets gebeurt hij bij haar mag komen. Dat dat soort taal in de klas niet wordt getolereerd en dat ze daar dan over in gesprek

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [121]: Je had het over 'niet slim'. Dit was neem ik aan een verspreking. Dit had je zelf niet door en dit kan gebeuren.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [122]: Metacommunicatie.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [123]: Goed dat je het eigen gedrag van de leerling ook bespreekt.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [124]: Mooie koppeling naar zelfinzicht.

gaan. Ze vraagt of hij denkt dat dat hem gaat lukken en of hij het wil proberen. Dit wil Leerling C2 wel. Ze legt haar suggestie nogmaals uit door het te koppelen aan de petten van de kanjertraining. Ze vraagt vervolgens of er iemand is die haar erbij kan kunnen helpen. Bij het weglopen. Leerling C2 weet wel een leerling. Ze spreken af dat deze leerling hem helpt herinneren weg te lopen.

Leerkracht C neemt nog kort het wat, wie en wanneer door. Daarna vraagt ze nog wat Leerling C2 nog meer moet doen. 'voor mezelf opkomen', antwoordt de leerling. Leerkracht C vraagt hoe hij dat doet. De leerling antwoordt. Leerkracht C schrijft het op. Ze geeft aan dat het een mooie groei is voor de leerling om voor zichzelf op te blijven komen, zonder te schelden. Ook over de hulp leerling maken ze afspraken. Leerkracht C vraagt alleen wie, wat, wanneer en de leerling weet hier goed antwoord op te geven. Ze kiezen er voor om de hulp leerling er meteen bij te halen, zodat hij de situatie uit kan leggen en zijn hulp vragen. Voordat deze leerling wordt opgehaald vertelt Leerkracht C dat ze over een paar weekjes weer met elkaar in gesprek gaan en dat ze dan gaan kijken of het beter gaat. Ze geeft aan dat wanneer er tussendoor iets gebeurt wat Leerling C2 niet leuk vindt hij altijd bij haar mag komen. Tot slot vraagt ze wat hem gaat helpen om er vanavond met een fijner gevoel heen te gaan. 'Denken aan de leuke dingen'.

Leerkracht C geeft aan dat ze dit mooi vindt en vraagt hem wat Leerling C2 doet als er iets gebeurt wat hij niet leuk vindt. De leerling gaat dan naar iemand toe.

Leerkracht C vindt dit een goed idee en herinnert hem nogmaals aan het feit dat hij het zelf aan moet geven dat hij het niet leuk vindt voordat hij weg loopt. Ze sluiten af met nog een kort praatje over wat anders en dan haalt Leerkracht C de andere leerling op zodat zij nog even met zijn tweeën in gesprek kunnen.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [125]: Afrondende fase van het gesprek. Mooie terugkoppeling naar de kanjertraining.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [126]: De leerling weet zelf goed te herhalen welke stappen gezet moeten worden en hoe deze genomen gaan worden.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [127]: Je legt vast uit wat je van de leerling verwacht in de komende periode en in het volgende gesprek. Goed.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:03

Comment [128]: Ook een mooi gesprek! Je weet de koppeling naar het eigen handelen van de leerling goed te maken. Ook de terugkoppeling naar de kanjertraining vind ik erg sterk. De tip die ik mee kan geven is om de volgende keer op één onderwerp in te gaan of om de leerling te vragen of welk onderwerp hij het tijdens dit gesprek wil hebben. Nu was de start wat breed waardoor de leerling op een onderwerp inhaakte. Dit onderwerp kwam vervolgens niet meer aan bod. Probeer tijdens het volgende gesprek het eigen handelen en denken van de leerling weer te benadrukken.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	4	3	75%
2	0	0	-
3	12	10	83,3%
4	0	0	-
	Totaal: 16	Totaal: 13	81,3%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	16	16	100%
2	2	2	100%
	Totaal: 18	Totaal: 18	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	8	5	62,5%
2	1	1	100%
	Totaal: 9	Totaal: 6	66,7%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	4	4	100%
2	9	8	88,9%
3	3	2	66,7%
4	2	2	100%
5	10	9	90%
	Totaal: 28	Totaal: 25	89,3%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	0	0	-
3	2	2	100%
4	2	2	100%
	Totaal: 6	Totaal: 6	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	0	0	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	4	4	100%
3	6	5	83,3%
4	0	0	-
	Totaal: 12	Totaal: 11	91,7%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	5	5	100%
2	7	7	100%
3	1	1	100%
	Totaal: 13	Totaal:13	100%

Monitort en stimuleert de competentie- verwerving			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	0	0	-
	Totaal: 1	Totaal: 1	100%

Tweede gesprek tussen leerkracht C en Leerling C2

De leerling komt binnen en Leerkracht C vraagt of Leerling C2 al is bijgekomen van zijn spreekbeurt. De leerling geeft aan van wel. Leerkracht C complimenteert hem en zegt dat Leerling C2 goed heeft gepresenteerd. Ze start met het gesprek en vertelt dat de bedoeling van het gesprek is om te bekijken hoe het nu gaat. Dat hij inmiddels heeft gelogeerd en dat ze nog niet heeft gehoord hoe het was. De leerling geeft aan dat het echt heel leuk was. Leerkracht C herhaalt dit antwoord en geeft aan dat ze dit fijn vindt. De leerling vertelt wat ze hebben gedaan. Leerkracht C vraagt hier naar. En ze praten hier kort over. Leerkracht C: 'maar het was heel leuk?'. De leerling bevestigt dit en Leerkracht C geeft aan dat ze dit fijn vindt. Leerkracht C verwijst naar de afspraken en het feit dat ze met elkaar in gesprek zouden gaan. Dit hebben ze gedaan en Leerkracht C wil weten hoe de jongen die pestte hierop gereageerd heeft. De leerling geeft aan dat hij goed reageerde. Leerkracht C vraagt of de leerling door had dat de jongen niet door had dat hij jou aan het kwetsen was? Leerkracht C verwoordt dat zij ook het idee had dat hij het helemaal niet door had. De leerling bevestigt dit. Leerkracht C zegt dat het heel fijn was dat de leerling wel kon zeggen wat er gebeurd was en dat Leerling C2 wel duidelijk kon maken dat hij het niet fijn vindt. Dat er vandaag ook nog iets was waarbij deze jongen dit niet helemaal door had. Leerkracht C geeft aan dat de leerling duidelijk moet blijven naar deze jongen omdat hij het soms niet door heeft. Leerkracht C komt terug op een andere afspraak die ze hebben gemaakt. Leerling C2 zou weglopen als hij het niet fijn vond. Leerkracht C vraagt hem of er ook iets is gebeurd waarbij Leerling C2 dit heeft moeten doen. De leerling geeft aan van niet. Dat Leerling C2 hem eigenlijk alleen maar heeft moeten troosten. Leerkracht C geeft aan dat ze dit mooi vindt. Leerkracht C geeft aan dat de leerling bij deze jongen aan het gegeven wel vaker met elkaar te willen zijn en wil weten of dat nu lukt. De leerling geeft aan dat dit wel beter ging. Leerkracht C geeft aan dat ze dit mooi vindt. Leerkracht C maakt de terugkoppeling naar het eerste gesprek, waarin Leerling C2 aangaf gepest te worden. Ze vraagt of hij nu al kan zeggen dat hij niet meer gepest wordt of dat het nog een beetje zo is. Leerling C2 geeft aan dat dit nog een beetje zo is. Leerkracht C vraagt of dat ook nog door andere kinderen dan deze eerste jongen gebeurt of dat het nog steeds het gevoel is van deze vorige keren. Ja wel een beetje. Leerkracht C vraagt om bevestiging door te herhalen of hij dus bedoelt dat het gevoel van de vorige keer er nog hangt en dat er geen andere kinderen zijn die hem pesten. De leerling zegt eerst nee maar zegt daarna dat een paar kinderen dit wel doen maar dat dit voor de lol is en dat ze daarna doen alsof ze elkaar haten. Leerkracht C vraagt of ze dat wel leuk vinden. De leerling geeft aan dat beide partijen dit leuk vinden en dat ze er steeds om moeten lachen. Leerkracht C vat het weer samen en vraagt hem wat Leerling C2 doet als hij het wel vervelend gaat vinden. De leerling geeft aan dat hij het dan zal zeggen. Leerkracht C zegt dat ze dat super vindt en ze geeft aan dat ze over een week weer in gesprek gaan om te kijken of dit dan nog steeds zo is. Ze sluiten het gesprek positief af.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [129]: Je vertelt het doel van het gesprek en jouw intenties.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [130]: Dit is je startvraag. Hij is niet te open en dit is een goed begin.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [131]: Je maakt de terugkoppeling naar de gemaakte afspraken tijdens het vorige gesprek.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [132]: Je vraagt door. Je vraagt ook naar de mening van de leerling.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [133]: Je verwoordt je eigen gedachten en gevoelens.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [134]: Terugkoppeling met afspraken. Goed dat je de praktijk hier bij betreft.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [135]: Je vraagt hem naar zijn waardering en zijn mening.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [136]: Je vat het antwoord samen en wil hiermee het antwoord achterhalen.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [137]: Je vraagt door.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [138]: Goed dat je dit aankaart. Je laat de leerling nadenken over zijn eigen gedrag.

Wendy Buiting 15-5-2017 11:10

Comment [139]: De volgende keer kun je nog vragen naar de waardering/mening van de leerling over de inhoud van het gesprek.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	0	0	-
4	2	2	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	7	7	100%
2	1	1	100%
	Totaal: 8	Totaal: 8	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	0	0	-
	Totaal: 1	Totaal: 1	100%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	2	100%
2	2	2	100%
3	0	0	-
4	2	2	100%
5	1	1	100%
	Totaal: 7	Totaal: 7	100%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	0	0	-
3	0	0	-
4	1	1	100%
	Totaal: 2	Totaal: 2	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	-	-	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	-	-	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	1	1	100%
3	6	6	100%
4	0	0	-
	Totaal: 8	Totaal: 8	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	3	3	100%
2	0	0	-
3	0	0	-
4	1	1	100%
	Totaal: 4	Totaal: 4	100%

Derde gesprek tussen leerkracht C en Leerling C2

Leerkracht C geeft aan dat ze een afsluitend gesprek doen en dat ze gaan kijken hoe het nu is en wat Leerling C2 er van vond. **Ze verwoordt hardop wat ze allemaal hebben gedaan en afgesproken. Ze vraagt hoe het nu gaat.** De leerling geeft aan dat ze geen ruzie meer hebben gehad en dat het nu heel goed gaat. **Leerkracht C geeft aan dat ze dit fijn vindt. Ze vraagt hoe Leerling C2 het vindt dat ze zo hebben gepraat en dat ze acties hebben ondernomen.** De leerling geeft aan dat hij dit heel fijn vond. **Leerkracht C herhaalt dit antwoord en vraagt of dit iets is wat ze vaker moeten doen met andere kinderen.** De leerling geeft aan van wel want het werkt. **Leerkracht C vraagt wat Leerling C2 van het schema vindt.** Leerling C2 geeft aan dat het wel fijn vindt maar dat hij niet altijd weet wat het ook al weer is. **Leerkracht C vraagt hoe ze er voor kunnen zorgen dat hij het wel weet.** De leerling denkt na en geeft aan dat hij het niet weet. *Leerkracht C stelt voor om er een kopietje van te maken en vraagt of dit zou helpen.* De leerling geeft aan van wel. *Leerkracht C vraagt of er verder nog iets is waar ze hem bij kan helpen.* De leerling geeft aan van niet. **Leerkracht C vat samen dat Leerling C2 het fijn vond, dat het helpt en dat hij het schema duidelijk vindt maar dat hij er zelf nog een kopietje van zou willen zodat hij weet wat er in staat.** De leerling bevestigt dit. **Leerkracht C geeft aan dat als er wat is Leerling C2 altijd bij haar mag komen en aan mag geven dat hij weer een gesprekje wil.** De leerling zegt 'ja'. **Leerkracht C geeft aan dat dit was wat ze wilde bespreken en bedankt hem.** De leerling gaat terug naar de klas.

Gesprekstechnieken en vaardigheden			
Open vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	0	0	-
4	4	3	75%
	Totaal: 4	Totaal: 3	75%

Gesloten vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	3	3	100%
2	0	0	-
	Totaal: 3	Totaal: 3	100%

Actief luisteren			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	2	1	50%
2	0	0	-
	Totaal: 2	Totaal: 1	50%

Doelvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	1	0	0%
3	0	0	-
4	1	1	100%
5	0	0	-
	Totaal: 2	Totaal: 1	50%

Samenvatten			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	0	0	-
2	0	0	-
3	0	0	-
4	1	1	100%
	Totaal: 1	Totaal: 1	100%

Toonvragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	-	-	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Waarom-vragen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	Percentage
1	-	-	-
	Totaal: -	Totaal: -	-

Communicatievoorwaarden			
Onderdeel	Aantal keer toegepast	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	2	2	100%
3	1	1	100%
4	-	-	-
	Totaal: -	Totaal: -	100%

Coachingsvaardigheden			
Bevordert het zelfsturend vermogen			
Onderdeel	Aantal keer gesteld	Aantal effectief	percentage
1	1	1	100%
2	-	-	-
3	-	-	-
4.	-	-	-
	Totaal: 1	Totaal: 1	100%